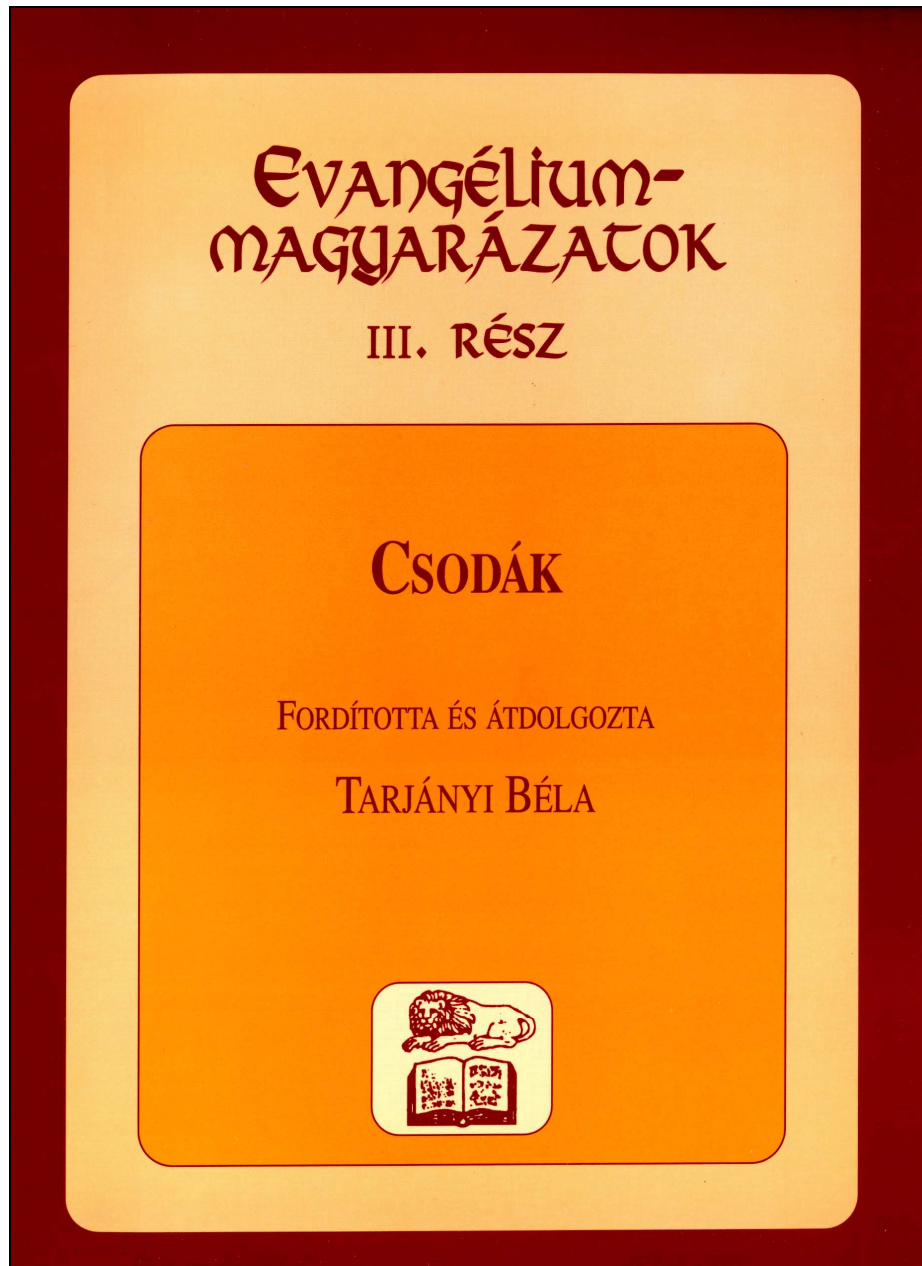

Tarjányi Béla (fordította és átdolgozta) Csodák

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Tarjányi Béla (fordította és átdolgozta)
Csodák

Evangéliummagyarázatok III. rész

Eredeti cím:
Wunder Jesu
Bibelarbeit in der Gemeinde, Themen und Materialien
Band 2

Hrsg: Anton Steiner, Wolker Weymann
Friedrich Reinhardt Verlag Basel / Benzinger Verlag
Zürich-Köln 1978

© 1978 by Friedrich Reinhardt Verlag Basel / Benzinger Verlag
Zürich-Köln 1978

© Magyar fordítás: Tarjányi Béla

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1998-ban jelent meg a Szent Jeromos Bibliatársulat kiadásában, az Evangéliummagyarázatok sorozat III. részeként, az ISBN 963 85272 6 9 azonosítóval. Az elektronikus változat Tarjányi Béla professzor, a Társulat igazgatója engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Szent Jeromos Bibliatársulat tulajdonában marad.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék.....	3
Köszönetnyilvánítás.....	5
Bevezetés. Alapvető kérdések a csodatörténetekkel kapcsolatban.....	6
Csodák a környező világban.....	6
A csodatörténet mint irodalmi műfaj.....	10
A csodatörténetek alcsoportjai témák szerint.....	15
Nehézségek a csodákkal kapcsolatban.....	17
A csodatörténetek teológiája.....	21
I. Lehet-e ma hinni a csodákban?.....	26
Kr. u. 1. sz.-i csodatörténetek.....	26
Alapismeretek a csodákkal, csodatörténetekkel kapcsolatban.....	26
Biblióra.....	28
II. A kapcsolatteremtés új lehetősége. Jézus meggyógyít egy siketnémát (Mk 7,31-37).	
Gyógyítástörténet.....	31
Alapgondolat.....	31
Szöveg: Márk 7,31-37.....	31
Adatok.....	32
A szöveg felépítése, műfaja.....	33
Magyarázat.....	35
Biblióra.....	37
III. Az élet új lehetősége. Jézus feltámasztja az özvegy egyetlen fiát (Lk 7,11-17).	
Halottfeltámasztás.....	42
Alapgondolat.....	42
Szöveg: Lk 7,11-17.....	42
Adatok.....	42
A szöveg felépítése, műfaja.....	43
Magyarázat.....	45
Biblióra.....	46
IV. A helytállás új lehetősége. Jézus meggyógyít egy megszállott fiút (Mk 9,14-29).	
Ördögűzés.....	49
Alapgondolat.....	49
Szöveg: Mk 9,14-29.....	49
Adatok.....	50
A szöveg felépítése, műfaja.....	51
Magyarázat.....	53
Biblióra.....	57
V. A bizalom új lehetősége. Jézus és tanítványai a viharban (Mk 4,35-41). Mentő-csoda.....	63
Alapgondolat.....	63
Szöveg: Mk 4,35-41.....	63
A szöveg felépítése, műfaja.....	63
Magyarázat.....	65
Biblióra.....	69
VI. A szabadság új lehetősége. Jézus szombaton meggyógyít egy beteg asszonyt (Lk 13,10-17). Szabály-csoda.....	72
Alapgondolat.....	72

Szöveg: Lk 13,10-17.....	72
Adatok.....	72
A szöveg felépítése, műfaja.....	74
Magyarázat.....	75
Bibliaóra.....	77
VII. Az öröm új lehetősége. Jézus a kánai menyegzőn (Jn 2,1-12). Ajándékozó csoda.....	85
Alapgondolat.....	85
Szöveg: Jn 2,1-12.....	85
Adatok.....	85
A szöveg felépítése, műfaja.....	86
Magyarázat.....	88
Bibliaóra.....	91
Utószó: Levél az olvasóhoz.....	98
Ajánlott irodalom.....	100
Újszövetségi csodatörténetek témák szerint csoportosítva.....	103
Motívumtábla a csodatörténetekhez.....	105
Munkalapok.....	106
I. munkalap: Három ókori csodaelbeszélés.....	106
II. munkalap: Jézus meggyógyít egy siketnémát (Mk 7,31-37).....	107
III. munkalap: Az özvegy egyetlen fiának feltámasztása (Lk 7,11-17).....	108
IV. munkalap: Jézus meggyógyít egy megszállott fiút (Mk 9,14-29).....	109
V. munkalap: Jézus és tanítványai a viharban (Mk 4,35-41).....	110
VI. munkalap: Jézus szombaton meggyógyít egy beteg asszonyt (Lk 13,10-17).....	111
VII. munkalap: Jézus a kánai menyegzőn (Jn 2,1-12).....	112

Köszönetnyilvánítás

Ez a kézikönyv a Bibelarbeit in der Gemeinde, Themen und Materialien c. sorozat második kötete alapján készült, amely Jesus Begegnungen címmel 1978-ban jelent meg Anton Steiner és Volker Weymann kiadásában az F. Reinhardt (Basel) és Benziger (Zürich–Köln) kiadóknál. Munkatársak: Helen Busslinger-Simmen, Ulrich Ruegg, Christoph Schnyder, Anton Steiner, Helen Stolzer-Kloo, Marty Voser-Käppeli és Volker Weymann.

Őszinte köszönetet mondok a szerzőknek és a kiadóknak a fordítás, átdolgozás és kiadás jogának átengedéséért, mindenekelőtt Anton Steinernek, a Svájci Bibliaközpont vezetőjének készséges segítségéért.

Tarjányi Béla

Bevezetés. Alapvető kérdések a csodatörténetekkel kapcsolatban

Csodák a környező világban

Ha Jézus csodáival akarunk foglalkozni, ésszerű, hogy egész teljességében figyelembe vegyük az ókori világnak a csodákra vonatkozó hagyományát. Csodákról ugyanis nem csupán a keresztény hagyomány beszél. Csodákat tulajdonítottak például Vespasianus római császárnak, vagy egy Tüanai Apolló nevű vándorprédikátornak, akik szintén az első században éltek. A keresztény csodatörténeteket is jobban megismerjük, ha tekintetbe vesszük a nemkeresztény csodaelbeszéléseket is, és nem utasítjuk azokat elhamarkodottan a puszta kitalálások, utánzások sorába.

Bár az ókori irodalomnak csak töredéke maradt ránk, ebből a korból mégis meglepően sok csodás eseményről kapunk híradást. Ismerünk például olyan feliratokat és fogadalmi táblákat, amelyeket Epidauroszaan, Aszklépiosz templomában találtak. Készítőik csodás gyógyulásukért mondanak köszönetet. A római történetírók csodatévő császárokról írnak. A Talmudban (a zsidó Törvény terjedelmes magyarázata) itt-ott ugyancsak szó esik csodatévő rabbikról. Egy Philosztratosz nevű hellenista szerző megírta egy filozófusának, „Apollóniosznak az életé”-t, aki az életrajz szerint megdöbbentő csodákkal támasztotta alá tanító tevékenységét. Valószínű, hogy néhol valóban történtek csodák.

Nem akarunk itt behatóbban foglalkozni azzal a kérdéssel, hogy az ókorban hol és mikor történtek valóban csodák. Ehelyett azt szeretnénk megvizsgálni, hogy a csodatévők és a velük kapcsolatban elbeszélte csodatörténetek milyen hatással voltak az akkori emberekre. Nyilvánvaló ugyanis, hogy az emberek életében szerepet játszott a csodatévők tevékenysége. Egyébként aligha vették volna a fáradságot, hogy a kérdéses történeteket elbeszéljék, továbbadják. A csodák hozzájárulhattak ahhoz, hogy az emberek boldoguljanak az életben. De milyenek is voltak ezek az életkörülmények, amelyek között a csodák ilyen szerepet játszottak?

A csoda helye az ókor társadalmi életében

Ha az ókorból származó sokféle csodatörténetet osztályozzuk, azt látjuk, hogy alapvetően háromféle csodáról van szó, és mindegyiknek megvan a maga sajátos társadalmi jelentősége:

a) csodák történtek egyes istenekkel kapcsolatban, mint pl. Aszklépiosz vagy Szerapisz. Ezek a csodák az istenek szentélyeinél történtek, amelyeket a hívők meglátogattak, mint manapság is a zarándokhelyeket;

b) olyan emberek is műveltek csodatetteket, akik ismerték a mágia titkos tudományát, és ennek segítségével ügyfeleik hasznára lehettek;

c) végül csodát tettek olyan karizmatikus egyéniségek is, akik új eszméket hirdettek, új életformákért szálltak síkra.

mindegyikről érdemes kissé részletesebben is beszélnünk.

a) Az istenek szentélyeinél történő csodák

Az ókorban sok olyan zarándokhely volt, ahol rendszeresen történtek csodák. Köztük a leghíresebb Aszklépiosz szentélye volt, a görög Peloponészosz félszigeten, Epidauroszaan. Sok vak, béna, süketnéma ment oda, emberek különböző betegségekkel bajokkal, abban a

reményben, hogy amíg Aszklépiosz isten templomában alszanak, álmukban megjelenik az isten kígyó képében és meggyógyítja őket. A sok-sok fogadalmi felirat, votívtábla, amely mindmáig fennmaradt, tanúskodik arról, hogy sok ember meg is gyógyult. Egy bizonyos Euhipposz megköszöni, hogy az isten eltávolította állkapcsából a lándzsahegyet, amely hat éve benne volt. Halieiszi Alketász azért ad hálát, hogy visszanyerte szemvilágát, Kleó a szülésnél tapasztalt segítségért, az ifjú Euphanész azért, hogy megszabadult köveitől. Még romjaiban is látható, milyen hatalmas építménykomplexum volt ez a szentély, tehát igen nagy forgalom lehetett itt, Epidaurosban. Maga a szentély igen tágas épület volt. Oda vitték be a betegeket, ott mutatták be Aszklépiosznak a kérő és hálaadó áldozatokat. Sok pap, orvos és betegápoló működött a zarándokhelyen. Emellett számos szálloda, vendéglő is volt a városban, és sok egyéb lehetőség arra, hogy az istentisztelet ideje után az emberek elhelyezkedhessenek, elfoglalhassák magukat. Például egy hatalmas színház, amely még ma is látható Epidaurosban.

Messze földön ismert volt Aszklépiosz epidauroszi szentélye, de más istenek szentélyei is, például Athénben, Pergamonban és Rómában. A zarándokok gyakran igen messziről jöttek. A társadalom minden rétege képviselve volt, a többség azonban a szegényekből tevődött ki, akiknek nem volt pénze orvosra. Olyan helyek voltak ezek, ahol szinte intézményesen fogadták a betegeket. Pótolták az olyan egészségügyi intézményeket, mint manapság a kórház, a szanatórium. Az emberek tudták, hogy ha már semmiféle gyógyszer nem használ, van még egy hely, ahová bizalommal elmehetnek, mert ott megszabadulnak szenvedéseiktől. A történetek, amelyeket hallani lehetett az isten gyógyításairól, a fogadalmi táblák a szentélyben – mindig új zarándokokat toboroztak, meggyőzve a szenvedőket arról, hogy ott ők is meggyógyulhatnak.

b) Mágiával létrehozott csodák

Az ókorban igen gyakran próbálkoztak azzal is, hogy az ember személyes problémáit rendkívüli módszerekkel, a mágiával oldják meg. Olvashatunk arról, hogy valakin a jövőmondó, a varázsló segített. A mágusokat többnyire azért vették igénybe az emberek, hogy ellenségeiknek ártsanak, vagy védekezzenek a mások által okozott ártástól, rontástól. De azért is, hogy boldoguljanak a szerelemben, vagy éppen a jövőt szerették volna tudni.

Legtöbbjük jelentéktelen, kis ember volt, akik azért fordultak a mágushoz, mert azt remélték, hogy így sikerül megvalósítani egyébként elérhetetlen céljaikat. Általában lopva, titokban mentek a varázslóhoz, mert titkolni akarták, hogy kihez fordulnak segítségért. A varázsló maga rendszerint nem tartozott semmilyen vallási közösséghez, nem volt egyetlen szentély papja sem. De karizmatikus sem volt. Inkább olyan valaki, aki ismerte a mágia „tudományát és technikáját”, azaz a maga területén képzett szakember volt. Tudta olvasni a varázsló-könyveket, tudta, hogy milyen szavakkal, praktikákkal lehet hatni erre vagy arra a meghatározott démonra. Tudománya lehetővé tette, hogy a maga szolgálatába állítsa az érzékfeletti világ erőit. Ismerte bizonyos anyagok sajátos hatásait, belelátott a makrokozmosz és a mikrokozmosz (világegyetem – az ember egyéni, belső világa) összefüggéseibe. Így például Flavius Josephus történetíró leírja, hogy egy zsidó ördögűző, Eleazár hogyan gyógyított meg egy megszállottat: „Orra alá gyűrűt tartott, amelyben fű volt, egyike azoknak, amelyeket Salamon megjelölt. Megszagoltatta a beteggel, és így az orrán keresztül kihúzta a gonosz lelket” (Flavius Josephus, Zsid. Rég., 8,2,5).

Amíg a kultushelyek a gyógyításnak nyilvánosan elismert intézményei voltak, a varázslók hírét titokban, szájról-szájra adták tovább az emberek. Őket azok keresték fel, akik a varázslók szolgálatai által egyéni, sokszor társadalomellenes igényeiket akarták elérni. A mágusok tevékenységének alapja a kisemberek gyűlölete, bizalmatlansága, tehetetlensége volt, ezért inkább bomlasztó erőt képviseltek a társadalomban. Számukra a csoda üzlet volt.

c) Karizmatikus személyek csodái

Már a görög klasszikus ókor történetében is (Kr. e. 6-4. sz.), de még inkább a késő-ókor kezdetén, az 1. században találkozunk több olyan emberrel, akinek tanító tevékenységét csodák kísérték. A varázslókkal szemben nekik fontos volt a nyilvánosság. Ők új meglátásokat hirdettek, nyilvánosan szerepeltek, olyan „iskolákat” alapítottak, ahol az emberek szeltemben-hosszában mesélték, tanításuk hitelességének bizonyítéka volt. A csodák segítségével új híveket szerezhettek. Ilyen tanító volt például már Pitagorász az i.e. 6. században. A lélekvandorlás tanát hirdette, éppen ezért tiltotta húsevést, és tanítványainak még több más tilalom megtartását is előírta. A leírások szerint számos csodát is tett. Egészében véve azonban megállapíthatjuk, hogy kevés ilyen emberről szerzünk tudomást. A hellénizmus korszakából (Kr. e. 4.sz.–1.sz.) például egyetlen egyről sem. Csak az i.sz. 1. században jelenik meg ismét néhány karizmatikus, tehát abban az időszakban, amikor Jézus is működött.

Legismertebb közülük Apollóniosz vándortanító a kisázsiai Tüana városból. Felelevenítette a filozófus Pitagorász tanait, tiltotta az akkoriban igen gyakori állatáldozatokat, és az embereket aszkétikus életmódra oktatta. Végigjárta az akkor ismert egész világot. Életrajzírója, Philostratosz szerint Indiától Spanyolországig a legkülönbözőbb helyeken gyógyított betegeket, űzött ki ördögöket, támasztott fel halottakat.

Egy másik korabeli csodatévő karizmatikus Simon Mágus, Szamariából. Róla keveset tudunk. Az Apostolok Cselekedetei (8,9-10) és az egyházatyák azt mindenesetre tanúsítják, hogy igen nagy hatása volt az akkori világban.

Végül meg kell még emlékeznünk a prófétákról, akik vallási és kulturális szempontból Jézushoz a legközelebb állnak. Olyan zsidók voltak ők, akik a római uralom bukásáról, Izrael szabadulásáról jövendöltek. Hogy állításait igazolják, követőket toboroztak, és el akarták vezetni őket valamely meghatározott helyre, ahol majd valami rendkívüli csoda fog történni. Az Apostolok Cselekedeteiben (5,36) említett Teudás például azt ígérte, hogy a Jordán ismét ketté fog válni, mint amikor az izraeliták bevonultak az Ígéret Földjére. Egy másik zsidó próféta, aki egyébként Egyiptomból származott, Jeruzsálem falain akarta megismételni a jerikói csodát. Természetesen az ilyen próféták működése nagy visszhangra talált, mert reményt adtak a politikai-vallási várakozások beteljesedéséhez. De a bizonyítás nem sikerült egyiküknek sem. Mielőtt messiási küldetésüket a látványos csodával igazolták volna, a rómaiak elfogták, megölték őket, követőiket pedig szétkergették.

A csodatévő karizmatikus tanítók csodáinak egészen más volt a szerepe, mint azoknak a csodáknak, amelyek a híres zarándokhelyeken történtek, vagy amelyeket a varázslók mágikus „technikával” vittek végbe. Ezek a csodák arra szolgáltak, hogy bizonyítsák a kérdéses karizmatikus személyiség megbízhatóságát, tekintélyét, akik új eszmékkel léptek a nagy nyilvánosság elé. A csodák, a csodatörténetek arra ösztönözték az embereket, hogy komolyan vegyék az illetők tanítását, elfogadják, kövessék azt. A csoda szerepe tehát ez esetben térítő, toborzó szerep. Akik ezek hatására csatlakoztak a tanítóhoz és tanításához, – forrásaink szerint – nem azok voltak, akik meg voltak békélve sorsukkal.

Inkább azok, akik a fennálló renddel elégedetlenek voltak, olyan rétegekből, amelyek eredet, állapot és sors tekintetében hátrányos helyzetben voltak. Olyan emberek, akik új reményre vártak, akik kapva-kaptak az új eszméken, megragadtak mindent, ami életük jobbrafordulását jelenthette. A csodatévő karizmatikusok körül mintegy kikristályosodtak a békétlenek, az elégedetlenek, és új társadalmi csoportosulásokat hoztak létre. Ebből következik, hogy ezek a karizmatikusok feszültségek, összeütközések forrásai is voltak. Szembekerültek a meglévő hatalommal, törvényekkel, így sokan közülük életükkel is lakoltak ezért.

Ha a fennmaradt hagyományokat vizsgáljuk, rájöhetünk, hogy az Újszövetség korában a csodatörténeteket nem azért beszélték el és adták tovább, mert az elbeszélők egyszerűen szórakoztatni akartak. A csodatörténetek feltételezik a betegség, magány, elnyomás és tehetetlenség állandó tapasztalatát. Ezek a történetek segíteni akarják az embert, hogy megszabaduljon a nyomorúságtól, bajoktól. A csodaelbeszélések tehát, amelyek istentiszteleti helyekhez, mágikus praktikákhoz vagy karizmatikus csodatevőkhöz kapcsolódnak, a maguk módján hívást és lehetőséget kínálnak arra, hogy kibe veti bizalmát az ember, sem az, hogy milyen módon hangzik el a hívás, és hogy kiknek a társaságába kerül az, aki a hívást követi. Ezek a hívások az emberi életet konkrétan befolyásolják, de más-más módon: máshogy, ha az ember megerősödött abban a meggyőződésében, hogy a beteget, szenvedőket Epidaurosza kell küldeni és meggyógyulnak; máshogy, ha valaki saját egyéni céljainak elérésére igénybe vette egy mágus szolgálatait; és máshogy, ha valaki Jézus követőjéhez csatlakozott. A csodatörténeteknek éppen ebben a választásban van döntő szerepük.

Csodák és a bennük való hit az ókori történelem folyamán

A kérdéssel kapcsolatban őrizkednünk kell az elhamarkodott általánosítástól. Tévedünk, ha azt gondoljuk, hogy az ókor egész folyamán minden ember csodaváró és babonás volt. Ismerünk ebből a korból számos kételkedő, szkeptikus személyt, megnyilatkozást is. Sőt vannak olyan korabeli írók is, akik gúnyolódnak csodahívó kortársaikon. Emellett az is tény, hogy annak keretében, amit az ókori emberek hitéről, vallásgyakorlatáról tudunk, a csodákban való hit csak igen szerény, mellékes jelenség.

Azt is meg kell állapítanunk, hogy a csodák az ókor különböző időszakaiban nem mindig játszottak egyformán fontos szerepet. Úgy tűnik például, hogy az epidauroszi szentély híre és vonzóereje igen megcsappant i.e. 300 körül, és csak az ókor utolsó századaiban (Kr.u. 2.–4.sz.) növekedett meg ismét. Fentebb említettük, hogy a hellenista korból egyetlen csodatevő karizmatikust sem ismerünk (Kr.e. 3.sz.–1.sz.). Viszont a késő-ókor kezdetén (i.sz. 1. sz.) egyszerre többen is megjelennek (Jézus, Apollóniosz, Simon Mágus) és működésük századokon át hat az emberekre. A csoda, a csodatörténet tehát az ókorban is – mint manapság – inkább kivételes dolognak számított. Hogy adott korokban jobban előtérbe kerültek, annak nyilván megvolt a maga oka. Valószínűleg ez felelt meg a kérdéses kor igényeinek. Itt azonban mindezt nem áll módunkban részletesebben megtárgyalni.

Mi a különös Jézus csodáiban?

Eddigi fejtegetéseink során bemutattuk, hogy Jézus csodái és az evangéliumi csodatörténetek mögött milyen társadalmi és történelmi összefüggések vannak. Az tény, hogy Jézus – mint sok más korabeli csodatevő – csodákat művelt. Jézus úgy lépett fel, mint csodatevő karizmatikus, aki tanítását csodával igazolja, a kortársakat csodáival nyeri meg tanításának. Azok az emberek, akik hitelt adnak csodáinak, akik ezek hatására követik őt, olyan emberek, akik szabadulni szeretnének életük nyomorúságaitól, és készek arra, hogy más hasonló gondolkodásukkal együtt egy újszerű és kiváló egyéniség útmutatása szerint rendezzék be életüket. Eddig a pontig Jézus csodáit, az evangéliumi csodatörténeteket párhuzamba állíthatjuk a többi csodatevő karizmatikussal. Van azonban valami Jézus csodáiban, amely döntően elhatárolja azokat más csodáktól. sőt maga Jézus is egészen másként fogta fel saját csodáit, és az első keresztyének, akik a csodák történetét megfogalmazták és továbbadták, szintén sajátos szándékot követtek.

Jézus csodái nem abban különböznek leginkább más csodáktól, hogy ezek valóban megtörténtek (szemben a többivel, ami eszerint csalás lenne) hanem abban, ahogy Jézus

értelmezi azokat. Ismételten kijelenti, hogy az ő csodái a kezdődő Isten-uralmának jelei. Amikor – tulajdonképpen inkább kivételszerűen – gyógyít, ördögöt űz, megszabadít, feltámaszt valakit – ezek csak előízét jelentik annak, amit Isten az új világban meg fog valósítani. „Ha én az Isten ujjával űzöm ki a gonosz lelkeket, akkor már közel van hozzátok az Isten országa” – mondja Jézus azoknak, akik nem értik, mi rejtőzik tettei mögött (Lk 11,20). Jézus ezekkel csodáinak olyan értelmet, jelentést tulajdonít, amit nem találunk meg egyetlen más csodatevőnél sem. Csodái epizódok, mégis világtörténelmi jelentőségűek, mert ablakot nyitnak az új világra, amelyet Isten meg fog alkotni. Jézus prédikációja éppen azáltal nyeri el sürgető aktualitását, időszerűségét, hogy nem csak beszél egy új világról, hanem csodái által annak részbeni megtapasztalására is lehetőséget ad. Amit Jézus hirdet, az nem egyszerűen örök igazság, hanem esemény, amely már a jelenre is kihatással van: Isten uralma, ahol az ember szabadságra, közösségre és életének beteljesedésére talál.

Jézus tehát ezt akarta kifejezni csodáival. Az őskeresztény elbeszélők, igehirdetők azonban nem pontosan ugyanebben az értelemben fogalmazták meg és adták tovább a csodák történetét. az evangéliumokban megfigyelhetjük ugyanis azt, hogy a csodákban rejlő, Isten uralmára vonatkozó utalás meglehetősen háttérbe szorul, viszont annál inkább kihangsúlyozzák az evangélisták Jézus csodáinak nagyságát, nagyszerűségét. A csodatörténetek rendszerint annak említésével zárulnak, hogy a szemtanúk mennyire csodálkoztak, sőt magukon kívül voltak az esemény láttán. A vakonszülött, miután visszanyerte látását, így szól: „Amióta fennáll a világ, sohasem lehetett hallani, hogy valaki visszaadta volna egy vakon születettnek a szeme világát” (Jn 9,32). A béma meggyógyítása után a jelenlévők kijelentik: „Soha nem láttunk ehhez hasonlót!” (Mk 2,12). Az evangéliumok szerint a csodák, amelyeket Jézus tesz, minden képzeletet felülmúlnak, messze túlszárnyalják más csodatevők tetteit. Valóban tény, hogy egyetlen más korabeli csodatevő karizmatikusáról sem maradt fenn annyi csodatörténet, mint Jézusról. A bibliakutatók egyöntetűen állítják – és erről az értelmes bibliaolvasó maga is meggyőződhet –, hogy az őskeresztény elbeszélők leírásaik során nagyítani, fokozni igyekeznek Jézus csodatevő erejét, tevékenységét. Ezzel azt a meggyőződésüket akarják kifejezésre juttatni, hogy Jézusban egyedülálló, szent erő nyilvánult meg a világban. Amiről beszámolnak, messze túlszárnyal minden hasonló dolgot, ami eddig az emberiség történetében lejátszódott.

De ez még nem minden. Az evangélisták azt is aláhúzzák, hogy Jézus csodái alapvetően felülmúlják mindazt, amit az ember megtehet, vagy akár csak elgondolhat. Rámutatnak, hogy a betegek, megszállottak, vagy más bajban szenvedők és hozzátartozóik belekeseredtek sorsukba, rezignáltak, kétségbeesettek, sokszor visszautasítók. Nem gazdagok, senki nem irigylti őket, nincsenek kiváló erényeik. Semmi a világon nem szól amellet, hogy sorsuk megváltozhat. Jézus mégis megkönyörül ezeken a szenvedőkön és segít rajtuk. „Az emberi tapasztalat sokkal inkább kétségbevonja lehetőségüket, mint amennyire az emberi nyomorúság tanúsítja igényüket arra, hogy megszabaduljanak” – írja G. Theissen (Urchristliche Wundergeschichten, 281. o.). Az újszövetségi csodatörténetek pontosan ezért ébresztenek reményt az emberekben mind a mai napig. Aki hall Jézus csodáiról, arra gondol, hogy talán neki sem kell beletörödnie minden nyomorúságba, amely ránehezedik. A csodák reményre ösztönöznek, és ez a remény ma is áthatja és mozgatja a kereszténységet.

A csodatörténet mint irodalmi műfaj

Mint más írásos alkotásoknak, pl. leveleknek, úgy a csodatörténeteknek is van bizonyos megszokott, szükségszerű formája. Bárhol találjunk is egy levelet, akár postán kapjuk, egy kitépelt papírlapon vagy könyvben kinyomtatva olvassuk – nem tart soká, hogy felismerjük: levél van a kezünkben. Felismerjük, hogy levél, mert formája elárulja ezt. A tartalma lehet bármi: valaki személyes dolgokat közöl benne, vagy megvételre kínál valamit, netán lelki

tanácsokat ad – mégis mindegyik levél. Elég az első és utolsó sorra pillantani, és tudjuk, mi áll előttünk: első sora megszólítás, a megszokott fordulattal; utolsó az üdvözlés, keltezés és aláírás. Mindez nem hagy kétséget afelől, hogy ez az írás levél. Mivel minden levél formája hasonlít egymáshoz, mindegyik a megszokott formát, szabályokat követi, az ilyen írásokról azt mondhatjuk, hogy egy és ugyanazon irodalmi műfajba tartoznak: a levél műfajába.

Hasonló a helyzet a csodaelbeszélések esetében is. Nem nehéz feladat például az Újszövetséget olvasva a sokféle leírás közül kiválogatni a csodatörténeteket. Biztos támpontot nyújt ehhez a tény, hogy mindegyik csodáról számol be. De van több, más ismertetőjelük is. Miként a leveleknek, a csodatörténeteknek is van számos olyan irodalmi sajátossága, amelyet a csodákról beszélők önkéntelenül is alkalmaznak. Szólhat egy csodatörténet Vespasianus császár csodájáról, Tüanai Apolló vagy Jézus csodájáról, az elbeszélés meglehetősen hasonlít egymáshoz. Van az elbeszélésnek egy formája, amely mindegyiknél többé-kevésbé azonos, állandó. Minden csoda-elbeszélés rokon egymással. Ezt a rokonságot, hasonlóságot szoktuk irodalmi műfajnak nevezni. A csodatörténetek tehát egy irodalmi műfajhoz tartoznak.

Ha figyelembe vesszük az irodalmi műfajt, az újszövetségi csodaelbeszéléseket sokkal jobban megérthetjük. A forma tanulmányozása segít abban, hogy a tartalmat és a mondanivalót pontosabban felismerjük. A műfaji vizsgálat lehetőséget ad arra, hogy az egyes történeteket összehasonlítsuk egymással, észrevegyük az egyezéseket, a különbségeket. Így világosabban meg fogjuk érteni, hogy ezek a szövegek üzenetet hordoznak, a szöveg szerzőjének üzenetét. Feltárhatjuk azt is, hogy milyen körülmények közt mondták, fogalmazták meg ezeket a történeteket, és mit akartak általuk elérni a hallgatónál, olvasónál. Ha figyelmünket a csodaelbeszélésnek irodalmi formájára irányítjuk, ez segít bennünket abban, hogy megértsük: a forma is a kommunikációs folyamat fontos része. A forma is közöl valamit; az elbeszélő a forma által is megszólítja a hallgatót. Ezzel együtt jár, hogy ezáltal maguk az elbeszélők, az evangélisták is fegyelmünk középpontjába kerülnek, akik e történetek által hallgatóik, olvasóik életében változást akartak elérni, mozgásba akartak hozni valamit. Nem arról van szó tehát, hogy a csodatörténetek által egyszerűen régmúlt történeti eseményekről értesülünk. A forma tanulmányozása hozzásegít bennünket ahhoz, hogy figyelmünket ne a csodálatos esemény kösse le, hanem megértsük a róluk írt történet teológiai mondanivalóját, üzenetét.

Miben is áll tulajdonképpen egy csodatörténet? Milyen nyelvi eszközök álltak az elbeszélő rendelkezésére, aki csodáról akart beszámolót írni? Hogyan használták, váltogatták az eszközöket? Az újkori irodalomtudomány igen használható kelléktárral szolgál, hogy a csodatörténeteket, mint a beszéd sajátos formáját, pontosan jellemezni tudjuk. Élünk is ezzel a lehetőséggel, és az alábbiakban közelebbről megvizsgáljuk a csodatörténetet, mint az emberi közlés, beszéd meghatározott formáját. Szempontjaink a következők:

- a) Milyen törvényszerűséget találunk a csodatörténetek felépítésében?
- b) Mit állapíthatunk meg a bennük szereplő személyekről?
- c) Hogyan lehet a csodatörténeteket tartalom, téma szerint tagolni?

a) Felépítés, visszatérő elemek

Minden csodatörténetben a következő felépítést találjuk:

1. Bevezetés: Bemutatja a kiinduló helyzetet, körülményeket: a csodatevőt, a szenvedőt, más személyeket, akik valamiképpen érdekeltek az eseményben.
2. Előterjesztés: Feszült helyzet; a csoda előkészületei; a szenvedő bajának bemutatása; a jelenlévő személyek felveszik egymással a kapcsolatot; ez feszültséget, félreértést vagy egyenesen összeütközést okoz.

3. Csodatétel (központi rész): a gyógyítás megtörténik, a gyógyulás tényét megállapítják, bizonyítják.

4. Befejezés: a csoda hatása a jelenlévőkre; a gyógyult elbocsátása.

Hogy ez a felépítés megtalálható mindegyik csodatörténetben, bemutatjuk egy példán: Mk 8,22-26, a betszaidai vak gyógygyógyítása. A szöveg így hangzik:

22 Amikor (Jézus és tanítványai) Betszaidába értek, az emberek egy vakot hoztak eléje és kérték, hogy érintse. 23 Megfogta a vak kezét, s kivezette a faluból. Itt nyállal megkenete a szemét, rátette a kezét s megkérdezte tőle: „Látsz valamit?” 24 Az felnézett s így szólt: „Embereket látok, olyan mintha a fák járkálnának.” 25 Ezután ismét a szemére tette a kezét, erre tisztán kezdett látni, és úgy gyógygyógyult, hogy élesen látott mindent. 26 Ekkor Jézus hazaküldte őt, de előbb figyelmeztette: „A faluba ne menj be!”

*A vak gyógygyógyítása
M. Sigmunda May fametszete*

A fent taglalt felépítést a következő módon találjuk meg ebben az evangéliumi részletben:

22ab v.	A csodatevő megjelenése, a szenvedő és kísérete	(= Bevezetés)
22c v.	a gyógyítás kérése	(= Előterjesztés)
23-25 v.	gyógyítás	(= Csodatétel)
26. v.	a gyógyult elbocsátása	(= Befejezés)

A felépítésnek ezt az alapvető formáját megtaláljuk minden csodatörténetben, legyen az akár az Ó- vagy Újszövetségben, akár az ókori hősök életrajzában, akár a későbbi keresztény legendákban.

A csodatörténetek nyelvi formáját természetesen még közelebbről is tanulmányozhatjuk és meghatározhatjuk. G. Theissen kimutatta, hogy az ókori csodatörténetek további kisebb egységeket, a különböző történetekben gyakran ismétlődő alapelemeket (motívumokat) tartalmaznak. Tetszés szerint vizsgálhatjuk bármely csodatörténetet, mindegyikben találunk több-kevesebb mozzanatot, amely más történetekben is elő szokott fordulni, jóllehet azok egészen másféle csodáról szólnak. (Lásd: Motívumtábla a könyv végén, [126. oldal.](#))

Például a következő visszatérő elemekkel találkozunk: A csodatevő megjelenése (1 E); egy vagy több szenvedő (3 E); a csodatevőt, a beteget is más személyek kísérik (4-5 E); néha a csodatevővel szembenálló, ellenséges személyek is jelen vannak (6 E). Ezek az elemek rendszerint a bevezetésben találhatók.

A központi részben is számos, állandó részlettel találkozunk, pl.: a csodatevő látványos előkészületeket tesz (elvezeti a vakot, ki a faluból, Mk 8,23; 21 E). Maga a csodatétel a következő motívumokat tartalmazhatja: a csodatevő megérinti a beteget (vö. Mk 8,23; 23 E); mond valamit („gyógyító szó”, 24 E; a Mk 8,22-26-ból ez hiányzik); imádkozik (pl. az apostolok; 26 E) végül nem hiányozhat a gyógyulás megállapítása (Mk 8,25b; 27 E).

G. Theissen 33 ilyen elemet állított össze. R. Pesch a felsorolást 45-re bővítette. Munkánkhoz elegendőnek látszik 34 motívum, amelyet a függelékben közlünk.

Természetesen sok vitatható kérdés is fölmerül, amikor olyan felsorolást igyekszünk adni, amely minden csodatörténethez használható, és arra vonatkozóan is adódhatnak véleménykülönbségek, hogy az egyes történetekben szereplő konkrét részleteket melyik motívummal azonosítsuk. De már az, hogy megkíséreljük egy elbeszélés elemeit azonosítani, hozzásegít bennünket ahhoz, hogy a történetet alaposabban tanulmányozzuk és jobban megismerjük. Természetes, hogy egy-egy csodaelbeszélésben nem szerepel kivétel nélkül minden motívum, amelyet a táblázatban felsoroltunk. Mindegyik történet csak egy részét tartalmazza a lehetséges elemeknek.

Megfigyelhetjük, hogy az egyes elemek nem fordulhatnak elő tetszés szerint a csodatörténet bármelyik részében. Mindegyik motívumnak megvan a maga megszokott helye a négy rész egyikében, amelyekre a történetek tagolódnak. ezért táblázatunkban is aszerint csoportosítottuk a visszatérő elemeket, hogy a bevezetésben, az előterjesztésben, a csodatétel folyamán vagy a befejezésben szoktak-e előfordulni. Sőt, a motívumok nemcsak egy adott részhez tartoznak, hanem jellemzik is a történetben szereplő személyek tevékenységét, magatartását. Ezért nagy segítséget nyújtanak ahhoz, hogy a csodaelbeszéléseken belül – már így, a nyelvi mutatók figyelembevételével – pontosabban felismerjük a történet egyes témáit.

A csodatörténetben szereplő személyek

Ha a csodatörténeteket összehasonlítjuk egymással, rájövünk, hogy az itt szereplő személyeknek mindenütt ugyanaz a szerepük. Természetes, hogy csodatörténetet nem tudunk elképzelni csodatevő és szenvedő (beteg vagy megszállott) nélkül. Hívhatják a csodatevőt Jézusnak, Péternek, Aszklépiosznak, vagy Apollóniosznak; a szenvedő lehet vak, sánta, éhes,

megszállott, beteg vagy szerencsétlen – e két főszereplő nélkül nincs csodatörténet. A csodatevő (Cs) és a szenvedő (B, beteg) mellett az esemény lefolyásának megfelelően még az alábbi személyek fordulhatnak elő:

- A szenvedő kísérői, hozzátartozói (H) (pl. az emberek, akik a vakot hozzák, Mk 8,22)
- A csodatevő kísérői, tanítványai (K, vö. Mk 8,22);
- Az ellenfelek (E), akik kételkedve, elutasítóan szemlélik a csodatevő tevékenységét (Jézus esetében többnyire az írástudók;
- A jelenlévő tömeg (T);
- Alkalmasint a gonosz szellemek, démonok (D).

Így tehát a csodatörténetekben ez a hétféle szerep jelentkezhet, ennek a hétféle embernek vagy embercsoportnak a képviselői fordulhatnak elő. Természetes viszont, hogy nagyon ritka az olyan történet, amelyben egyszerre mind a hét szerep megtalálható. Az evangéliumokban egyetlen egy ilyen van, a megszállott fiú története Márk szerint (Mk 9,14-29). Ebben – némi képzelőerővel – megtaláljuk, azonosíthatjuk mind a hétféle szereplő személyt, akik előfordulhatnak a csodatörténetekben. Az azonosítási lehetőséggel minden esetben foglalkozni fogunk, amikor az egyes csodatörténeteket feldolgozzuk.

Figyeljük meg most ugyanezt egy Biblián kívüli csodatörténetben. Ez a történet olyan csodáról szól, amelyet – a leírás szerint – Vespasianus római császár (i.sz. 69-79), az őskeresztények kortársa hajtott végre az egyiptomi Alexandriában.

„Hiányzott még Vespasianusnak a megfelelő tekintély, és az isten sem erősítette még meg felséges hatalmát, hiszen röviddel azelőtt, egészen váratlanul tették meg császárrá. De erre sem kellett sokáig várnia. Két ember jött hozzá egyszerre a népből, az egyik vak volt, a másik meg béna a lábára. A császár ítélőszékén ült, amikor kérték, gyógyítsa meg őket. Álmukban ugyanis Szerapisz megmutatta nekik: Vespasianus a vaknak vissza fogja adni szeme világát, ha nyállal megkeni szemét, és meg fogja gyógyítani a béna lábát, ha megérinti a sarkával. Mivel nem sok remény volt arra, hogy a dolog valamiképp sikerülni fog, a császár meg sem akarta kísérelni. Barátai unszolására végül mégis megkísérelte ott az összegyűlt nép előtt, és az eredmény egyik alkalommal nem maradt el.” (Suetonius római történetíró leírása).

Ebben a csoda-elbeszélésben a következő szerepeket különböztethetjük meg:

- csodatevő (Cs): Vespasianus
- szenvedők (B): egy vak, egy béna
- a csodatevő kísérői (K): Vespasianus barátai
- tömeg (T): az összegyűlt nép, amely előtt Vespasianus a csoda által elnyeri a megfelelő tekintélyt.

Tehát a Biblián kívüli csodaelbeszélésben is ugyanazokkal a szereplőkkel találkozunk, mint az újszövetségi csodatörténetekben.

De nem csak az szabályszerű a csodaelbeszélésekben, hogy mindig ugyanazok a szereplők találhatók bennük. Ezek között az emberek, embercsoportok között mindig ugyanaz a viszony (ill. feszültség) figyelhető meg. Ezt a viszonyt közelebről is meghatározhatjuk. Minden csodatörténetben alapvetően két szembenálló szereplő található, míg a többiek mellékszerepet játszanak. A szerepek viszonya tehát a következő:

egyik szembenálló fél — mellékszereplők — másik szembenálló fél

Az egyik szembenálló fél rendszerint maga a csodatevő (vagy nő). A másik szembenálló fél a szereplők (csoportjai) közül bármelyik lehet. Mármost az egyes csodatörténeteket éppen azáltal sorolhatjuk különböző alcsoportokba, hogy ki játssza a másik szembeálló fél szerepét. Ha például a csodatevő ellenfele egy démon (D), ördögűzésről beszélhetünk. Ha a beteg, a

szenvedő az (B), akkor gyógyítástörténet áll előttünk. Ha a csodatevő ellenfelei a szembenálló felek (E), akkor un. szabály-csodával találkoztunk. A mentőcsodákban a tanítványok (K) játsszák a szembenálló szerepét, ajándékozó csodáknál pedig a tömeg (T). Igen érdekes tehát megfigyelni az egyes csodatörténetek belső viszonyait, feszültségeit. A könyv végén található motívumtábla ehhez is hasznos segítséget nyújt.

A csodatörténetek alcsoportjai témák szerint

Miután vázoltuk a csodatörténetekben szereplő visszatérő elemeket és a különböző szerepeket, ez elég támpontot nyújt ahhoz, hogy alaposabban tanulmányozhassuk a csodatörténetek témáit, amelyekre könyvünkben a legtöbb figyelmet szentelünk. A könyv fő részében egymástán hat olyan csodatörténettel foglalkozunk, amelyek mindegyike a fentebb említett, általunk is figyelembe vett hatféle téma egyikét képviseli. Mindezt abban a meggyőződésben tesszük, hogy a témák szerinti alcsoportok figyelembevételével tovább mélyülnek a bibliai csodaelbeszélésekre vonatkozó ismereteink, és így a történetek jelentését, tanítását is pontosabban körvonalazni tudjuk.

Témájuk szerint a csodatörténetek a következő hat csoportba tartozhatnak: gyógyítástörténet, halottfeltámasztás, ördögűzés, mentő-csoda, szabálycsoda és ajándékozó-csoda.

Minden csodatörténet valamilyen bajjal, szerencsétlenséggel kapcsolatos, amelyet a csodatevő – isteni hatalom segítségével – megszüntet. Már maga a kiindulásul szolgáló baj is támpontot ad a történetek osztályzásához. Szó lehet betegségről (gyógyítástörténet), halálról (feltámasztás), meg szállottságról (ördögűzés), vagy a természeti erők által okozott veszélyhelyzetekről (mentő-csoda). Máskor Isten akarata körüli bizonytalanságról (szabály-csoda) vagy elegendő élelmiszer hiányáról (ajándékozó csoda) beszélhetünk. Mindegyik sajátosan más szükséghelyzet.

A segítségnyújtás módja is jellemző az egyes csoportokra. A gyógyítás és feltámasztás erőátvitellel történik, az ördögűzés küzdelemmel. Mentő-csoda esetében a csodatevő megszabadítja övéit az őket fenyegető elemi erőktől, a szabály-csodában állításának igazságát imponáló csodajellel igazolja. Az ajándékozó csodában meglepetésszerűen ételt, italt nyújt a rászorulóknak.

Fentebb rámutattunk már, hogy a csodák ezen alcsoportjainál mindig egy meghatározott személy a szembenálló fél azok közül, aki egyébként az esemény során szerepelnek (ld. fent 211. old.)

A csodák téma szerinti felosztásával összhangban áll az is hogy a történetben a lehetséges visszatérő elemek közül melyek fordulnak elő. Általánosságban annyit mondhatunk, hogy például a gyógyítások esetében az „előterjesztés”-sel (2. rész) kapcsolatos motívumok többnyire kisebb számmal szerepelnek, viszont a „csodatétel” (3. rész) során több a felhasznált visszatérő elem. (Vö.: a fentebb tárgyalt Mk 8,22-26 a központi részt, a gyógyítást részletesebben kidolgozza). A szabály-csodáknál a központi rész (csodatétel) viszonylag rövid, szinte mellékes, a bizonyítást („előterjesztés”) ezzel szemben a figyelem központjába kerül. Ajándékozó csodáknál maga a csodatétel nem is szerepel, a „befejezés” viszont számos motívumot tartalmaz.

A csodák egyes alfajait az alábbiakban röviden megvizsgáljuk közelebbről is. Részletes jellemzésük a könyv további részében az egyes csodákkal kapcsolatban található.

Gyógyítás

Ez a csoda a leggyakoribb. Ide tartozik a Mk 8,22-26 is. Az ilyen történet részletesen bemutatja a beteg nyomorúságát: béna, vak, lázas, stb. A csodatevő azonban segítségére siet a

betegnek. Gyógyító erőátvitellel (általában kézrátétellel, néha érintéssel vagy valamilyen gyógyító eszközzel, pl. nyállal) újból egészségessé teszi. A csodatevő új életerőt, egészséget ad a betegnek.

A gyógyulás láttán a jelenlévő tömeg csodálkozik, örül, lelkesedik. El vannak ragadtatva és nem szűnnek beszélni a csodatevőről.

Feltámasztás

A halottfeltámasztás formailag egészen hasonló a gyógyításhoz.

Ördögűzés

Az ördögűzés elsősorban nem abban különbözik a gyógyítástól, hogy betegség helyett itt megszállottság szerepel. A lényegi különbség az, hogy ennek során a csodatevő és a démon összecsap, összeütközésbe kerül egymással. A történet úgy ábrázolja a megszállottat, mint akinek egyénisége, énje megszűnt, annak helyébe a démon lépett. A megszállott tulajdonképpen csak test, amely a kibontakozó összecsapás színterét képezi. A démon védekező álláspontra helyezkedik, a csodatevő parancsszavára azonban engednie kell, el kell hagynia a megszállottat. A démon pusztító ereje akkor válik igazán nyilvánvalóvá, amikor elhagyja a megszállottat. Amikor pl. Jézus a megszállott fiút megszabadítja, a fiú szinte halottnak látszik (Mk 9,26), máskor a kiűzött démonok hatalmas disznócsordába távoznak és a tóba fullasztják az állatokat (Mk 5,11-13). A küzdelem tehát az első helyen áll az ördögűzésekben.

Mentő-csoda

E történetekben a szenvedő alany életveszélyben van (a tavon, viharban), vagy fogságban. Ki van szolgáltatva az ellenséges erőknek. A csodatevő ebből a helyzetből, ezektől az erőktől szabadítja meg. Tettei arról tanúskodnak, hogy ura a természet erőinek: megfékezi a vihar kiszámíthatatlan erőit, eltépi a láncokat, amelyekkel a világi hatalom megfoszt a szabadságtól. Az Újszövetségből ide tartozik a vihar lecsendesítése (Mk 4,35-41) és Péter kiszabadulása (Csel 12,3-11).

Szabály-csoda

A csodák következő csoportjába az ún. szabály-csodák tartoznak. Az elnevezés talán szokatlan az olvasónak. Szabály-csodának nevezzük az olyan csoda-elbeszéléseket, amelyek régi vagy új törvények, szabályok bizonyítására, szent előírások megerősítésére szolgálnak. Ha a történet célja az, hogy valamely szokatlan magatartásmódról bizonyítsa, hogy az jó és Isten szándéka szerint való, akkor bizonyító szabály-csodáról beszélhetünk. Más csoda-elbeszélésekben viszont a csoda jutalmul történik azért, hogy valaki a kérdéses szabálynak megfelelően cselekedett. Ez a jutalmazó szabály-csoda. Példa: Csel 28,1-6. Pál apostol egészen az evangéliumnak szentelte életét, és nem árt neki a mérges kígyó harapása. Ha viszont a csoda büntetés azért, hogy valaki nem tart meg egy előírást, büntető szabály-csodáról beszélünk, pl. Ananiás és Szarira, Csel 5,1-11. – A szabály-csodák feltételezik, hogy vita van valamely szabály, törvény érvényességével, helyességével kapcsolatban. A csoda által maga Isten nyilatkozik meg és dönti el a vitát. Isten igazolja a megkérdőjelezett magatartást, bünteti a helytelent és jutalmazza a helyeset.

Ajándékozó-csoda

Jézus más csodáit, mind például az ún. „kenyérszaporítás”-t (Mk 6,32-44) vagy a kánai csodát (Jn 2,1-11) ajándékozó-csodának nevezhetjük. G. Theissen szerint ezekre leginkább az jellemző, „hogy váratlanul előteremtnek különböző anyagi javakat, rendkívüli, meglepő módon adományoznak, élelmiszert szaporítanak, valami más táplálékká változtatnak” (i.m. 111. old.). A csoport jellegzetességei: a csodatévő saját jószántából cselekszik; a történet befejezésénél a csodatett bizonyítása részletes és konkrét számadatokat tartalmaz.

* * * * *

A fentiekben irodalmi, formai szempontból elemeztük a csodatörténeteket. Az ilyen jellegű elemzés sokak számára szokatlan lehet. Nem fölösleges azonban, mert ez az elemzés olyan eszközöket ad a kezünkbe, amelyek hasznos segítséget jelentenek majd, amikor az újszövetségi csodákkal foglalkozunk. Ha a csodatörténetek irodalmi formáját is szem előtt tartjuk, sokkal könnyebben felismerjük az elbeszélések tényleges üzenetét, tanítását, könnyebben, mintha egyszerűen csak arra figyelnénk, ami magától a szemünkbe ötlük. Ha valaki úgy olvas egy magánlevelet, mintha újságcikk volna, nem fogja helyesen érteni. De még egy levél esetében is tanulságos és hasznos, ha a levél belső stílus-elemeire figyelünk, és ezek alapján meg tudunk különböztetni egy baráti levelet egy üzleti levéltől vagy reklámajánlattól. Mert nem csak a tartalom: a forma is eltér egymástól a különböző leveleknél, hisz a tartalom és a forma szorosan összetartoznak.

A csodatörténetek felépítésének, motívumainak, szereplőinek és témáinak irodalmi elemzése biztos alapot ad számunkra ahhoz, hogy valóban megértsük – és jól értsük – ezeket a szövegeket. Oly gyakran megtörténik, hogy tévesen értelmezzük ezeket a szentírási részeket. Ezekre hivatkozva sokan alaptalan és veszélyes állításokat hangoztatnak. A csodatörténetek sok keresztény számára inkább problémát jelentenek, mintsem megoldást, eligazítást, hívást. Az általunk javasolt megközelítésmód fontos lépés lehet ahhoz, hogy szakszerűen és gyümölcsözően foglalkozzunk a csodák történeteivel. Reméljük, könyvünk további részében bebizonyosodik majd ez.

Nehézségek a csodákkal kapcsolatban

Goethe ismert mondására: „A csoda a hit édes gyermeke” talán sokan ezt felelnék: „De jó is lenne!” Így azután természetesnek is tartják, hogy a fenti mondat után Goethe mindjárt a következőt írja: „Az üzenetet hallom én jól, csak hogy hiányzik a hit belőlem” (Faust I, Éj). Manapság ugyanis sokaknak – nem ok nélkül – az a véleményünk, hogy a csoda nem édes gyermeke a hitnek, hanem mostohája. Olyan valami, ami a hívőnek problémát jelent, zavarba hoz, ami előtt néha tanácstalanul állunk.

De honnan is származik a csodáknak ez a problémás volta? Az a benyomásom, hogy a legfőbb nehézségeket a következőkben határozhatnánk meg:

1. Történetileg lehet-e bizonyítani a csodákat?
2. Természettudományos alapon lehetségesek-e a csodák?
3. Kell-e hinni a csodákban?

Ajánlatos, hogy mielőtt most bárki továbbolvasná könyvünket, próbálja megválaszolni ezeket a kérdéseket. Így a legvalószínűbb ugyanis, hogy mi magunk is tevékenyen részt fogunk venni a vitában – és nem csak kíváncsi, szorongó vagy magabiztos szemlélők leszünk, figyelve, hogy mások hogyan válaszolnak ezekre a kérdésekre. Először tehát megkérném Önt, kedves Olvasó, legyen szíves gondolja végig ezeket a kérdéseket, és igyekezzék választ adni azokra. Ki tudja, mi lesz az Ön válasza? Lesznek, akiknek az a

véleményük, hogy a csodákat sem történetileg nem lehet bizonyítani, sem természettudományos alapon nem lehetségesek. Mindebből az következik, hogy a csodákban csak hinni lehet. – Mások talán nem elégszenek meg ezzel, hanem érveket keresnek, hogy bizonyítsák a csodák létét, lehetőségét. De vajon ha bebizonyították, kell-e akkor hinni is bennük? – Ismét mások esetleg egyetértenek az előző véleménnyel, amely szerint sem a csodák létét, sem a lehetőségét nem lehet bizonyítani –, de ők ebből éppen az ellenkező következtetést vonják le: ha a csodákat nem lehet történetileg bizonyítani, természettudományos alapon a lehetőségük kizárt, akkor értelmetlenség lenne azt követelni, hogy az ember higgyen bennük.

Szeretnék mindjárt egészen őszinte lenni: én magam mindhárom kérdésre csak nemmel tudok felelni. Véleményem tehát még leginkább a harmadikhoz hasonlít azok közül, amelyeket fentebb felsoroltam. És mégis: az, hogy a csodákban nem *kell* hinni, szerintem nem abból következik egyszerűen, hogy a csodákat történetileg, lehetőségüket pedig természettudományos szempontból nem lehet bizonyítani, hanem inkább a következő alapon: Valami nincs rendjén a hittel, mihelyt arról beszélünk, hogy *kell* hinni, vagy nem kell. Ha tehát még leginkább a harmadik véleménnyel értek is egyet, meg kell vallanom azt is, hogy engem tulajdonképpen egyik válasz sem győz meg egészen. Lehet, hogy vannak sokan mások is, hozzám hasonlók.

Egy mindenesetre világos: a fenti három, röviden megfogalmazott válasz egyike sem szünteti meg a nehézségeket, amelyek a csodákkal kapcsolatban felmerülnek. De mindenképpen jó, ha ezeket a nehézségeket sem vissza nem utasítjuk, sem el nem hallgatjuk, sem elhamarkodottan nem igyekszünk megválaszolni azokat, hanem szem előtt tartjuk őket, és lépésről-lépésre haladva keressük a megoldás útját. Azt hiszem, olyan út lesz ez, amelyen a nehézségeket nem tesszük félre minden további nélkül, de azok remélhetőleg mégsem lesznek utunkat elzáró akadályok, inkább ösztönzőleg hatnak. Ezen az úton, amelyen – tapogatózva – haladni szeretnék, a három kiindulási kérdést követem.

1. Történetileg lehet-e bizonyítani, hogy csodák történtek?

Ha erre a kérdésre a választ keressük, a történeti forrásokra, jelen esetben az evangéliumok csoda-elbeszéléseire kell támaszkodnunk. De éppen ezen történetek kapcsán merül fel a kérdés, amelyet előbb-utóbb már a kisgyermek is feltesz: Ez így tényleg megtörtént? Ez a kérdés túlmutat magán a csodatörténeten, és arra az eseményre irányul, amelyről a történet szól. Mármost, az Újszövetségben található csodatörténetek – mint azt kissé behatóbb vizsgálattal könnyen megállapíthatjuk – nem közvetlen, pusztán tárgyilagos híradások, nem történeti jegyzőkönyvek, amelyek a lehető legelfogulatlanabban és részletesen feljegyzik az egyes csodás eseményeket, azok lefolyását minden konkrét körülménnyel együtt. Ezek a történetek inkább azt írják le, hogy Jézus szavai, tettei által kezdődő üdvösség hogyan ölt testet, hogyan hat a konkrét szükséghelyzetekben. Olyan elbeszélések tehát ezek, amelyek elsősorban nem arra törekszenek, hogy konkrét tényeket egyszerűen tárgyilagossággal rögzítsenek, hanem a hit szempontjából döntő tapasztalatokat igyekeznek közölni. Ezért arra a kérdésre, hogy valójában mi és hogyan történt, nem adnak minden további nélkül választ, legalábbis közvetlenül nem.

Ha ezek a történetek a kiindulási kérdésre nem is adnak közvetlenül választ, ez nem jelenti azt, hogy ezen elbeszélések alapján nem nyílik lehetőségünk a mögöttük álló esemény történetiségének vizsgálatára. E vizsgálat során egy-egy elbeszélésben különböző idejű és különböző mértékben tárgyilagos rétegeket különböztethetünk meg. Könyvünkben is megkísérlünk ilyen jellegű elemzést adni például a vihar lecsendesítésének történetével kapcsolatban (Mk 4,35-41). Ennek során meg fogjuk állapítani, hogy az elbeszélés magvát képező helyzet vagy esemény történetisége valószínűnek látszik. De az elemzés még ez

esetben sem az objektív tényekig vezet vissza bennünket (azaz olyan tényközlésekig, amely független volna a tényeknek bizonyos emberekre gyakorolt hatásától), hanem addig a pontig, hogy az eredeti esemény mit jelentett az illető tanítványok számára. De az esemény és az átélt élmény még az ő esetükben, az ő számukra sem a csoda tényének a bizonyítéka (ami ezt jelentené: az esemény bizonyítéka annak, hogy Jézusban Isten ereje működik). Ehelyett az átélt esemény csak csodálkozást vált ki belőlük, és azt a kérdést:

„Ki ez az ember, hogy még a szél és a hullámok is engedelmeskednek neki?” (Mk 4,41b). Mindenesetre, ily módon egyes csodatörténetek esetében lehetőség van arra, hogy az eredeti eseményt bizonyos mértékben valószínűnek tarthassuk. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a történet a csoda lefolyását pontosan, merő tárgyilagossággal ábrázolná, és a csoda mint történeti tény bizonyítást nyerne általa.

A történeti szempontból való elemzés (amelyet a bibliatudomány „hagyománytörténeti kutatás”-nak nevez) mindenesetre megmutatja, hogy tudományos alapon nem lehet megalapozottan állítani, hogy Jézus csodáinak többsége kitalált esemény, vagyis hogy ezek a csodák nem történtek meg. De éppígy azt is lehetetlen tudományos eszközökkel bebizonyítani, hogy a csodatörténetek megtörtént eseményekről számolnak be. A következő megfigyelés is mutatja, hogy ez nem lehetséges. Az egyes csodatörténetek formája, felépítése azonos, ugyanazokat az elemeket tartalmazzák (ismétlik), azaz meghatározott irodalmi műfajban készültek (ld. fentebb: „Csodatörténet mint irodalmi műfaj” valamint a könyv végén a motívumtábla). Természetes volt tehát, hogy az, aki csodatörténetet alkotott, e meghatározott formába öntötte elbeszélését, és így a csodatörténetek minden különbözőségük ellenére – hogy úgy mondjuk, ugyanazon kaptafára készültek. Ha figyelembe vesszük, hogy a csodatörténetek minden esetben ilyen előre meghatározott formát öltenek, nem tarthatjuk ezeket az elbeszéléseket merőben történeti adatközléseknek.

A csodatörténetek alapján a következőket állapíthatjuk meg tehát: a Jézus életével kapcsolatos csoda-elbeszéléseket nem tarthatjuk a történetiség bizonyítékainak, mert az elbeszélések azoktól származnak, akiket bizonyos események közvetlenül érintettek, megindítottak, bátorítottak; úgy beszéltek el azok történetét, hogy elbeszélésüket előzetesen adott formába öntötték, elbeszélésüket saját nézőpontjuk, meggyőződésük alapján fogalmazták meg. Természetesen a csodatörténetek így még inkább arra ösztönöznek bennünket, hogy ne álljunk meg, ne ragadjunk le az esemény lefolyásánál, hanem arra figyeljünk, hogy bizonyos események mennyire megmozgatnak, ösztönöznek egyes korabeli szemtanukat – és megmozgathatnak minket is. Eközben látni fogjuk, hogy a leírások milyen mélyrehatóan ábrázolják a szenvedők nyomorúságos állapotát. Sötét képet festenek, hogy a változás annál jobban kitűnjék? Vagy biztatás ez, megszólítás a szerencsétlenségben, amikor az ember elnémul, feladja a harcot? Az is fel fog tűnni, hogy ezek a történetek milyen alapvető vágyakat juttatnak kifejezésre. Talán az emberi vágyak szülőttei, projekciói ezek? Vagy inkább olyan tapasztalatok, amelyek a vágyakat ébren tartják, a reményt élesztik?

2. Természettudományos alapon lehetségesek-e a csodák?

A csodákat hosszú ideig úgy tekintették, – és néha még ma is úgy tekintik – hogy azok során a másvilágon élő Isten belenyúl a mi világunk folyamataiba; a természetfölötti valóság beleavatkozik a látható dolgokba, azok természetes folyásába. Igaz, Jézus és az evangélisták korában az emberek gondolkodását, ítéleteit és magatartását távolról sem a természeti törvények határozták meg. A csodákban éppen ezért nem is a természeti törvények felfüggesztését látták, nem tekintették azokat a szakadatlan okozati összefüggések láncolatában mutatkozó törésnek. A mi számunkra azonban mindez problémát jelent.

Mivel nem lehet csodának tartani azt, ami természetes úton megmagyarázható, a hívő ember a világban, a dolgok természetes összefüggésében töréseket, hiányokat keres. Ez a

törekvés azonban mind természettudományos, mind teológiai szempontból kifogásolható. Így ugyanis Isten az ismeret-pótlék szerepét kapja, hisz vele hidaljuk át tudásunk hiányosságait – és ez a szerep egyre szűkül, amint ismereteink gyarapodnak. Isten jelenléte azután egyre csak zsugorodik (– mondhatnánk –), minél többet tudnak, értenek, alkotnak az emberek.

Ezt az általánosan elterjedt felfogást csak megerősítjük, ha igyekszünk Isten számára megmenteni bizonyos területeket (amíg csak lehet), mondván, hogy Isten kétségkívül egyengeti útját felénk – éppen rajtunk és a világon keresztül.

Ha a csodát a természeti törvény felfüggesztésének tekintjük, akkor a csodák számára a világban – szükségszerűen – egyre kevesebb hely marad. Mivel a természettudomány legalapvetőbb feladata a természeti törvények felismerése, meghatározása, felülvizsgálata és megmagyarázása, a természettudomány valamely szokatlan, feltűnő vagy érthetetlen jelenséggel találkozik, sohasem csodának tekinti azt, hanem ösztönzést lát benne, hogy a dolgot alaposabban megvizsgálja, és a kérdéses jelenségben az eddig nem ismeretes törvényszerűséget feltárja. Természettudományos szempontból értelmetlen tehát a természeti törvények felfüggesztéséről beszélni, mert a még meg nem ismert dolgok tanulmányozása által sohasem válik kérdésessé a természeti törvények érvényessége, legfeljebb az új ismeretek alapján módosítani kell azokat.

Ha a csodát a természeti törvények felfüggesztésének tekintjük, természettudományos alapon kizárt a csodák léte, még akkor is, ha a természeti törvényeket statisztikusoknak tekintjük, amint ezt a kvantumfizika tanítja (mert az atomi részecskék világába a törvények nem determináltak, minden esetben érvényesek, csak bizonyos valószínűséggel). De vajon bebizonyosodott ezzel, hogy a csoda egyáltalán nem lehetséges? Nem segíthetik elő éppen a természettudományos ellenvetések, hogy a csodákról szakszerűbb fogalmat alkossunk, amely Jézus csodái esetében is megfelelőbb, mint a fenti ál-természettudományos értelmezés? Természetesen a hit és a tudás látszólagos ellentétét, amelybe újra és újra belebonyolódunk, nem azzal kell feloldanunk, hogy a tudomány foglalkozzék a valóság tárgyi (objektív) oldalával, a hit pedig az alanyi (szubjektív) vonatkozásokkal. Mert tudjuk, hogy a tárgyi és az alanyi rész elválaszthatatlan egymástól. Éppen a kvantumfizika mutat rá, hogy minden megismert fizikai jelenségben van mind tárgyi, mind alanyi összetevő: a megismerő nézőpontja, a megismerés módja befolyásolja a megismert jelenséget. Ugyanígy a hit esetében sem beszélhetünk pusztán szubjektív beállítottságról. Világosan mutatják ezt maguk az evangéliumi csodatörténetek: hisz megváltoztatják nemcsak az ember beállítottságát, nézőpontját, hanem az ember életkörülményeit is.

Sem tárgyi, sem alanyi szempontból nem mondhatjuk, hogy az ember életét, a világ folyását egyedül az okozati összefüggések és az értelmes rend határozza meg. Nagy szerepe van mindebben a véletlennek, meglepetésnek, veszélynek is. Tévedés lenne alábecsülnünk mindazt, amit az élet és a világ veszélyeztetettsége ellen tudományos eszközökkel tehetünk. Ugyanakkor azonban azt is szem előtt kell tartanunk, hogy miközben a tudomány úrrá lesz a világon, a világban, az életben új veszélyhelyzetek születnek. Ezért éppoly értelmetlen a természettudomány létjogosultságát megkérdőjelezni, mint kizárólag természettudományos szempontból vizsgálni azokat a korlátokat, amelyekbe az ember ütközik.

Jézus a csodákkal korlátokon lép át. Elsősorban nem a természettudományos megismerés és lehetőségek korlátain (– ezért nem is lenne zavaró, ha egyik-másik csodát tudományos alapon magyarázni lehetne –), hanem olyan korlátokon is, amelyekbe a társadalmi, a mindennapi életben, tevékenységében, reményeiben ütközik az ember. Ezért nem meglepő, hogy nem minden korlát esetében beszélhetünk természettudományos korlátról. A korlátok és falak, amelyekbe az emberek ütköznek: az elégtelenség, a betegség, elidegenedés, a megkövült szabályok, a gonosz hatalma, a reménytelenség és a halál. Éppen ezért a csodák – ha Jézus csodái alapján helyesen értjük azokat –, nem azt jelentik, hogy Isten beleavatkozik a dolgok természetes folyamatába, hanem a csodatettek jelei annak, hogy Isten ereje a

korlátokon túl is hat, Isten törődik az ember életét környékező konkrét veszedelmekkel és megszünteti azokat. Ily módon tehát a csodák reményre hívó, bátorító jelek.

3. *Kell-e hinni a csodákban?*

Mivel a csoda-elbeszéléseket nem tarthatjuk pontos történeti híradásoknak, és mivel a csodák természettudományos szempontból nem lehetségesek, amennyiben a természeti törvények felfüggesztéseként fogjuk fel azokat, úgy tűnik, a leghelyesebb, ha hiszünk a csodákban. Eszerint a megtörtént csodákat igazaknak kell tartanunk és elhinnünk, hogy ezek valóban csodák voltak? Ez a csodahit azonban mégiscsak azon történeti kérdések és természettudományos problémák hatása alatt áll, amelyeket meg akar kerülni.

A csoda és a hit természetes, szükségszerű kapcsolatban állnak egymással. De milyen ez a kapcsolat? Ad-e meggyőző választ erre a csoda-hitről alkotott általános felfogás? Csak azt jelentené a csodákban való hit, hogy a szokatlan dolgokat igaznak, lehetségesnek tartjuk? Ez esetben ez ilyen csoda-hittel szemben a történetileg vagy természettudományosan megalapozott kétségek komoly nehézségeket jelentenének. A csodában való hit valójában sokkal nehezebb problémákkal szembesül: nem az értelem ellenállását kell legyőznie, hanem azzal az ellenállással küzd, amely az élet útjában áll. A kilátástalansággal, a reménytelenséggel, az élet veszélyeztetettségével, pusztulásával. Jézus csodatörténetei ezekkel, az életben adott és nagyon is gyakori problémákkal, akadályokkal szembesítenek bennünket. Ha a történeteket vesszük alapul, a csodákban való hit nem más, mint – a fenyegetettség állapotában – a fenyegetettséggel dacoló hit. Látszólagos biztos talajon állva mondhatja-e itt valaki: a csodában hinni kell? Hogy Jézus nem tér ki az élet ellenállása, korlátai elől, hanem megszünteti, ledönti azokat? Hogy Istenbe vetett bizalmába öleli a betegeket, megszállottakat, kétségbeesetteket, sőt, saját szenvedését és halálát is? Nekünk is elégséges ok és bátorítás ez arra, hogy higgyünk a látszat ellenére is, dacoló hittel, hittel, amely hisz a fenyegető veszély és kilátástalanság ellenére is.

A csodatörténetek teológiája

A csodatörténetekből hangzó hívás

Rendkívüli tettek láttán az ember nem marad közömbös. A néző ilyen esetekben izgalomba jön, önkéntelenül is reagál. Vagy lelkesen kifejezi elismerését, csodálatát, vagy hevesen tiltakozik, elutasítja a dolgot, gyűlölködve ellene fordul.

A csodatörténetek mind valami rendkívül izgalmas dologról beszélnek. Olyan kétségbeejtő helyzetekben, ahol lehetetlennek látszik a megoldás, váratlanul új megoldás születik. Számos csodatörténet tudatosan kihangsúlyozza a lehetséges-lehetetlen ellentétét. Egy asszony hiába költi minden vagyonát az orvosokra (Mk 5,26), valaki születésétől fogva vak (Jn 9,1), mindössze öt kenyér és két hal áll az ötezres tömeg rendelkezésére (Lk 9,13-14), stb. Jézus teljhatalma abban áll, hogy a megoldás lehetőségét meglátja és megvalósítja ott is, ahol mások beletörődnek a lehetetlenbe.

Így a néző, az olvasó figyelmének előterébe a remény kerül. Új lehetőségeket lát meg az, aki az eseményről értesül. De hogyan viszonyul hozzá? Mit kezd vele? A csodatörténetek nem ragadnak le egyetlen esetenél, hanem továbblépnek: azt keresik, hogy az adott esetek mi a jelentősége a nézők, az olvasók számára, milyen hatást gyakorol rájuk. Amikor Jézus meggyógyít egy bénát és megbocsátja az illető bűneit, Máté szerint az emberek nem is annyira a csodán lepődnek meg, inkább azon „hogy Isten embereknek ilyen hatalmat adott (a bűnök megbocsátására)” (Mt 9,8). Mindeddig általános meggyőződés volt – mindenki számára természetes és nyilvánvaló –, hogy a bűnök megbocsátása kizárólag Istenre, az ő égi

ítélőszékére tartozik, de most a megbocsátás váratlanul az emberi lehetőségek keretében jelenik meg: elérhetővé válik az emberi remény számára.

És ha élni akarunk ezzel az új lehetőséggel? Hogyan valósíthatjuk meg életünkben? Mit jelent az, hogy kézzelfoghatóan e remény alapján cselekszünk és gondolkodunk? Ilyen kérdéseket vet fel mindegyik csodatörténet – hacsak nem szül bennünk elutasítást, és ha nem húzódunk vissza a hagyományos rend korlátai közé, elzárkózva az új, az ismeretlen elől, melynek következtében a remény világa bizonytalannak, félelmetesnek, csalókéknak tűnhet.

Csoda és csodatörténetek

A csodatörténetekben a szokatlan, a látszólag lehetetlen áll az érdeklődés középpontjában, vagyis maga a csoda. De minden csoda vitatható: Lehet pozitív módon, és lehet negatív módon is értelmezni. A rendkívüli teljesítmény reményt fakaszt, de ugyan miféle reményt? Vannak csalóka, ártó remények is.

Még Jézus felé is elhangzott a vád, hogy az ördögöket az ördögök fejedelmének segítségével űzi ki (Lk 11,15), más szóval, hogy csodái által nagyon is veszedelmes reményeket ébreszt, amelyeknek végzetes következményei lesznek.

Sőt, némi bizonytalanság még ott is marad, amikor Jézus a csodákat a Szentléleknek tulajdonítja, és Isten országának kezdetével hozza kapcsolatba. Jézus ugyanis azt hirdette, hogy tetteiben Isten uralma kezdődik meg közöttünk, emberek között, általuk Isten országa valósul meg ebben a világban, ezen emberi történelemben. Mégis vannak olyan keresztény mozgalmak, amelyek szerint a csodák kifelé mutatnak a történelemből – olyan országba, amely vagy csak az üdvösség benső, személyes megtapasztalása által valósulhat meg, vagy a mi világunktól teljesen különböző, égi túlvilágban. A Lélek hatásainak nagyobb mérvű megtapasztalása a mi világunktól való teljes elforduláshoz vezethet, érzéketlensége, közömbösséget hozhat létre a szociális, politikai és kulturális értékek terén. Az ilyen remény nem sarkall arra, hogy az ember örömmel, alkotó módon tevékenykedjék a mindennapi életben, inkább arra ösztönöz, hogy csöndben (vagy akár kihívóan) élvezzük az égi ajándékokat.

A csodatörténetekben más a helyzet. Az elbeszélések során nem csak a csoda szólal meg, hanem az elbeszélő, az író hite is.

Nem közvetlenül, hanem közvetve éljük át a rendkívüli eseményt. Van már valaki előttünk (sőt, az Újszövetségben többen is vannak), akik szemeiket egy bizonyos irányba fordítják, arra, amerre szerintük Isten ujja mutat. Ez az irány fontos az elbeszélőnek. Itt nincs semmi homály, kétértelműség. Minden elbeszélés, amely csodáról szól, magyarázatot, értelmezést is tartalmaz. Ami az Újszövetség csodatörténeteiben igazán „keresztény”, az nem maga a csoda, hanem az értelmezés: ahogyan a kérdéses eseményt maga Jézus, a hagyomány, végül az evangéliumot megalkotó evangélista értelmezte.

Az tehát a feladatunk, hogy kutassuk és feltárjuk a csodatörténetekben található értelmezést. Csak így ismerhetjük fel Jézus csodáinak igazi jelentőségét a keresztény reményre vonatkozóan.

Krisztusban a Megfeszített Isten hatalmát tapasztaljuk meg.

Az újszövetségi csodatörténetek nem egy rendkívüli csodatevőt istenítenek. Éppen ellenkező irányban haladnak: azt mutatják meg, hogy az emberi tehetetlenségben, egyedüllétben hogyan tör elő, hogyan jut napvilágra Isten életerege.

Meg kell tanulnunk, hogy Jézus csodatetteit a kereszt szemszögéből nézzük. Pál is így értelmezi tapasztalatát és reményét: „Elhatároztam, hogy nem akarok másról tudni köztetek, csak Jézus Krisztusról, a megfeszítettéről. Mint gyöngye ember, félve és nagy aggodalommal

mentem hozzátok. Tanításom és igehirdetésem ezért nem a bölcsesség elragadó szavaiból állt, hanem Isten Lelke mutatta meg benne erejét” (1 Kor 2,2-4).

Lukács szintén a kereszt felől, a Keresztfeszítettel való azonosulás alapján értelmezi a csodákat. Látható ez abból a történetből, amelyet Pál első missziós útjával kapcsolatban mond el (Csel 14,8-20). Lisztrában az apostol meggyógyít egy bénát. Erre a város lakossága istenként kezdi tisztelni őt és Barnabást – íme, ilyen lelkesedést váltottak ki a csodák! Pál alig tudta lebeszélni az embereket arról, hogy áldozatot mutassanak be neki és társának. A lelkesedés lelohadása viszont gyors hangulatváltozást idézet elő. A zsidók ösztönzésére a tömeg megkövezi az apostolt. A csoda így kerül a megfelelő megvilágításba: az apostolok osztoznak a megtagadott Üdvözítő sorsában. A pogányoknak a Megfeszített ereje hozza az üdvösséget és a reményt.

Márk Jézust mint Isten Fiát ábrázolja. Könyvének címfelirata: „Ez Jézus Krisztusnak, az Isten Fiának örömhíre” (Mk 1,1). Tetteik miatt sok nem-keresztény csodatevőt is „isten fiá”-nak neveztek az emberek. És íme, éppen Márknál messze több csodatörténetet találunk, mint az első század bármely más írásában. Annál meglepőbb, hogy az ő könyvében – a csodák alapján – egyetlen ember sem ismeri fel Jézusban az Isten Fiát. A kereszt alatt viszont így kiált fel a pogány százados, „aki látta, hogyan lehelte ki lelkét: „Ez az ember valóban Isten Fia volt!” (Mk 15,39). Márk tehát nem a csodákkal igyekszik bizonyítani Jézus Isten-fiúságát, hanem Pálhoz, Lukácshoz hasonlóan a csodákat a kereszt fényében értelmezi.

Az Újszövetség többi könyvében is felismerhetjük a csodatörténetek ilyen értelmezését. Egy alkalommal maga Jézus utalt arra, hogy „Isten ujjával úzi ki az ördögöket” (Lk 11,20). Isten ujjá, amellyel Jézus véghezvitte csodatetteit, határozottan a kereszt felé mutat, miként a Keresztelő mutatóujja Grünwald isenheimi oltárképén. Isten erejét Krisztusban, a Megfeszítettben tapasztaljuk meg (1 Kor 1,23-24).

Ki reménykedhet?

Amint Jézus tanításában, úgy a csodatörténetekben is elsősorban a társadalom által háttérbe szorított emberek előtt tárul fel a remény. Mindenekelőtt azok remélhetnek, akiket a közösség kítaszított tisztatlanságuk miatt, pl. a leprások; az alacsonyabb rendű emberek (ide tartoznak a nők, a gyermekek); a rabszolganő (Csel 1), a pogány asszony (Mk 7), és még sokan mások, akik valamilyen szerencsétlenségből vagy más okból kifolyólag a társadalom legalsó rétegét képezik, a „szegények”, akik nem részesülnek „Ábrahám igazi fiainak” kiváltságaiban. „A szegényeknek hirdetik az örömhírt” – kiált fel Jézus, miután felsorolta csodatetteit (Lk 7,22).

Origenész (keresztény író a 3. sz.-ban) aláhúzza, hogy mit jelentettek a csodák az alacsonysorsúak számára: „Nem valószínű, hogy másból bátorságot meríthettek volna ahhoz, hogy az embereknek a keresztény tant hirdessék, mint a neki adott (csodatevő) erőből” (Kelszosz ellen, 8,47). A csodatörténetek megerősítették ezen emberek reményét, és éppen az alacsonysorsúak és szegények vitték el a kereszténységet a római világba, ők adták tovább az Istentől jövő reményt minden korok emberének.

Szerepelnek tekintélyes, előkelő emberek is a csodatörténetekben: zsinagógai elöljáró (Mk 5), római tiszt (Mt 8), buzgó keresztény (Csel 12), stb. De bármennyire eltérő volt is helyzetük, mindegyikük szerencsétlen volt, bajbajutott, aggódó vagy kétségbeesett.

A bibliai szövegek tanulmányozása során figyelniük kell tehát a szükséghelyzet leírására. Őrizkedjünk attól, hogy a történeteket allegóriáknak fogjuk fel, vagy elhamarkodottan általánosítsunk (pl. a Mk 5-ben szereplő megszállottat felületes olvasás után „zavarodottnak” tartjuk)! „Az őskeresztény csodatörténetek konkrét, egzisztenciális problémákkal foglalkoznak, az emberi kilátástalanság határesetjeivel... Tényleges nyomorra, valóságos

szerencsétlenségre vonatkoznak” (G. Theissen, Urchristliche Wundergeschichten, 43. old.). Megmutatják, hogy Isten számára az egész ember fontos, testének hogyléte, egészsége is.

A keresztből áradó remény nem egzaltálja a fájdalmat, az ember elsorvadását.

Ellenkezőleg: meg akarja szabadítani az embert mindenféle szerencsétlenségből, az életet fenyegető veszélyek ellenére is elő akarja segíteni az emberi személyiség kibontakozását.

„Jézus a halál árnyékában talál rá az emberre. Az az igazi csoda, amit vele tesz, hogy kiragadja őt ebből az árnyékból...

Hívja, segíti, felemeli őt, hogy egészen egyszerűen mint teremtmény élhessen” (K. Barth, Kirchliche Dogmatik, IV)2, 246. old.).

Ha megismerjük a konkrét szükséghelyzetet, amelyre valamely csodatörténet választ ad, akkor meglátjuk azt is, hogy mindez hogyan vonatkozik saját bajainkra, szorongatásainkra. Így Jézus csodatette minket is segít abban, hogy megtaláljuk utunkat a remény, az új lehetőségek felé.

A csodatörténetek tanítani akarnak

Jézus csodái: Jézus tanítása. Nem csak a magyarázat, a tett maga is tanít. Minden csodatett mond valamit, ami alapvető a keresztény remény szempontjából.

Mindezt Márk világítja meg a legjobban. Jézus első csodája után, (amikor Jézus a zsinagógában megszabadít egy embert a gonosz szellemtől) a jelenlévők így kiáltanak fel: „Mit jelent ez? Tanítása egészen új, telve hatalommal! Még a tisztátalan lelkeknek is parancsol, és azok engedelmeskednek neki” (Mk 1,27).

Mi az ördögűzés tanítása? Mi új van ebben a tanításban? Az emberfeletti gonoszra vonatkozóan minden vallás ad valamilyen tanítást. De bármilyen okosan beszélnek, írnak is róla, a pusztá szavak ritkán szabadítanak meg a gonosztól. Ha a gonosz ellen parancsokra, erényekre épülő jámborsággal, teológiai érvekkel vagy különféle szertartásokkal küzdünk, a végső szabadulás reménye általában a jövőbe vagy az égbe tolódik. Ilyen tanításhoz szoktak a törvénytartó zsidó hallgatói (Mk 1,22). Amikor azonban Jézus kiűzi a szellemeket, ez a csodatett valóban új tanítással szolgál: ha itt és most megszabadul valaki, a szabadulás már most, ebben a világban remélhető, megtapasztalható! A csoda Isten ujjára mutat rá, amely a gonosz hatalmát már ebben a világban megtöri. Ez a tanítás új reménnyel tölti el a keresztény közösséget. Mindenkit arra készítet, hogy Jézus Krisztusban, a Feltámadottban bízzék. E csodatett alapján válik lehetségessé, hogy legyőzzék a gonoszt, az ördögít az emberi kapcsolatokban – magában a keresztény közösségben is.

A remény távlatai

A reményt, amelyet Jézus ébresztett csodatettei által, tovább kell vinni, fel kell éleszteni; ki kell használni a remény adta lehetőségeket. Mindez hasonló új csodák által történhet. Az Apostolok cselekedetei beszámol számos olyan csodáról, amelyek majdnem szó szerint egyeznek Jézus csodáival. Mégis, Jézus csodái sokkal nagyobb távlatot nyitnak meg. Az új remény átjárja a társadalmi kapcsolatokat, az embereket arra ösztönzi, hogy politikai, gazdasági téren új módon tevékenykedjenek, a kultúrát új szemszögből értékeljék.

Jézus közvetlen érintéssel gyógyította meg a leprásokat. Az ilyen csodatörténet arra ösztönzi a keresztények közösségét, hogy felülvizsgálja, hogyan viszonyul az olyan emberekhez, akiket – akár érzelmi alapon – tisztátalanoknak, kisebbségűeknek tart. Hogy Jézus segítségére sietett néhány asszonynak, csodatettével „felegyenesítette” őket –, ez a tény odahat az első keresztény közösségben, hogy a nők társadalmi, vallási helyzete megváltozzék. A keresztények minden egyes csodatörténetben indításokat találnak, hogy az

emberi élet legkülönbözőbb területein új módon cselekedjenek. Mennél konkrétabban kell a csodatettből fakadó reménynek is átformálni a keresztény közösség életét.

Nyilvánvaló tehát, hogy az újszövetségi csodatörténetek a reményt egészen meghatározott céllal, meghatározott irányban ébresztik. Tárgyuk nem pusztán a szabadulás, az új, hanem az a feladatuk, hogy feltárják az újat, amely szabaddá tesz – az élet különböző, világosan meghatározott területein. Remélhetőleg munkánk során mindez világossá fog válni, amikor a hat kiválasztott csodatörténettel foglalkozunk.

I. Lehet-e ma hinni a csodákban?

Kr. u. 1. sz.-i csodatörténetek

A csodatörténetek gyakran bizonytalanságot, problémát jelentenek számunkra. Hogyan vélekedjünk róluk? Nekünk, a 20. században élő, gondolkodó embereknek többnyire nehéz igaznak tartanunk, hogy valaki a víz színén jár, halottakat támaszt fel, születésétől fogva vak embernek visszaadja a látását. Ugyanakkor az is zavaró, hogy amennyiben ezek elfogadása nehézséget jelent számunkra, azt gondoljuk, hogy nem elég erős a hitünk.

Fontos, hogy azok, akik jelen munkánkban részt vesznek, részesüljenek a csodákkal kapcsolatban megfelelő eligazításban, hallgassanak erre vonatkozóan megfelelő előadássorozatot, amelynek során problémáikat tisztázhatják, és azt is felismerik, hogy a bennük felmerült kérdések nem a hit hiányának jelei. (Az itt következő bibliaóra e tekintetben minden bizonnyal segítségünkre lesz.)

Az alábbiakban röviden összefoglaló jelleggel sorba vesszünk néhány alapvető problémát.

Alapismeretek a csodákkal, csodatörténetekkel kapcsolatban

Kérdések özöne

Hihetünk-e mi, mai emberek a csodákban? Mi is történhetett valójában, amikor Jézus embereket gyógyított, ezreknek enni adott, lecsöndesítette a háborgó tengert? Mit éltek át, mit gondoltak erről az első századok keresztényei, amikor elmondták nekik ezeket a történeteket? Csak Jézussal kapcsolatban jegyezték fel ilyen csodákat, vagy más, korabeli emberekről is? Nekünk mi hasznunk van abból, ha minden megtörtént úgy, ahogyan az Újszövetségben olvassuk, és ha az akkori emberek minden további nélkül elhitték ezeket a történeteket? A mi korunkban történnek-e csodák? Mikor? Hol? Hogyan? Milyen körülmények között? Csak a keresztény egyházakban? Vagy más vallási közösségekben is? A természettudósoknak mi a véleményük a csodákról, a csoda-elbeszélésekről és a csodákban való hitről? Nem egy régen túlhaladott dolog az, hogy mi a mai, természettudományok által uralt korszakban a csodákkal foglalkozunk? Nem tartozik a csoda mindenekelőtt és kizárólag abba a korszakba, amikor az emberek lépten-nyomon arra vártak, hogy földöntúli hatalmak belenyúljanak életükbe? Elképzelhető-e ilyesmi a mi tudományos-logikus világunkban?

Látjuk, hogy ha komolyan gondolkodni kezdünk a csodákról, kérdések özöne áraszt el bennünket. Anélkül, hogy itt minden kérdésre kimerítő választ igyekeznénk adni, röviden csoportosítjuk és megvilágítjuk az egyes problémaköröket.

Csodatörténetek Jézus korából.

A csodák és az első keresztény közösség.

Nem csak az Újszövetség beszél csodákról. Nem csupán Jézussal kapcsolatban értesülhatsz arról, hogy csodálatos dolgokat cselekedett. Az időszámításunk kezdete utáni első három századból egész sor olyan beszámoló, híradás maradt ránk, amelyek arról tudósítanak, hogy más, zsidó és pogány vallásos egyéniségek, vándorprédikátorok hasonló tetteket vittek végbe: Hanina ben Dósza rabbi meggyógyította Gamáliél rabbi (i.sz. 90 körül)

beteg fiát, ima által anélkül, hogy elment volna hozzá (ld. munkalap a könyv végén). És sok hasonló példát sorolhatnánk fel.

Mindebből látjuk, hogy csoda-elbeszélések nem csak a keresztény hívők körében, hanem pogány és zsidó környezetben is keletkeztek. A csodatörténetek tehát nem jellegzetesen keresztény történetek. Amikor tehát az Újszövetségben található csoda-elbeszélésekkel foglalkozunk, különösen arra kell figyelnünk, hogy mi is volt a tulajdonképpeni, lényegi mondanivalója ezeknek a Jézusról és környezetéről szóló történeteknek. A keresztény közösségnek miért állt érdekében, hogy a csodák történetét megfogalmazza, továbbadja? Óvakodnunk kell tehát attól, hogy figyelmünket kizárólag a csoda tényére összpontosítsuk, mert ez esetben megfeledkezhetünk a szövegek szándékáról, mondanivalójáról. Így a mi hitünk is óhatatlanul pusztá csoda-hit lenne, amely szenzációs dolgokra éhezik, ahelyett, hogy figyelme magára Jézusra irányulna, aki a keresztre vezető úton halad.

A csodatörténeteknek meghatározott irodalmi formája van

Az újszövetségi csodatörténetek igazi mondanivalóját könnyebben felismerhetjük, ha jól figyelünk arra is, hogy a történeteknek milyen a felépítése, állandó formája. E tekintetben megállapíthatjuk, hogy az Újszövetségben található csoda-történetekre ugyanaz a forma, ugyanazok a formai ismertetőjegyek jellemzők, mint a korabeli zsidó és pogány csoda-elbeszélésekre.

A felépítés mindig a következő:

1. Bevezetés (a csodatévő megjelenése, a szenvedő bemutatása)
2. Előterjesztés (feszültség, a baj leírása, stb.)
3. Csodatett (központi rész)
4. Hatás (befejezés)

A történetekben a szereplők egymáshoz való viszonyában mindig alapvető feszültség jelentkezik: a főszereplővel szemben van egy szembenálló fél, köztük pedig mellékszereplőket találunk.

Az összehasonlítást kiterjeszthetjük a történetek alcsoportjaira és a bennük szereplő, visszatérő elemekre is. E tekintetben is megállapíthatjuk, hogy az elbeszélés formája ugyanaz mind a pogány, és zsidó, mind a keresztény körben keletkezett elbeszélések esetében.

Ezért tehát az újszövetségi csodatörténetek tanulmányozása során a következő kérdéseket kell megvizsgálunk: 1. Hogyan, miért használja a keresztény közösség a csodatörténet-formát? A keresztény igehirdetésben mi ennek a műfajnak a sajátos mondanivalója? 2. Hogyan nyilvánul meg a keresztény hit az egyes történetekben, a történetek irodalmi formájában?

Könyvünk további részében arra is rá fogunk mutatni, hogy az első és a korai keresztény közösséget elsősorban nem az érdekelte, hogy egy-egy csoda eredetileg pontosan hogyan játszódott le. Ezt a kérdést fel sem vetették. Inkább arra figyeltek a történetekben, hogy Jézus hogyan teszi szabaddá az embert a szükségben, bajban, amely lépten-nyomon előfordul, és ahol az ember maga tehetetlen. Jézus kortársai számára az olyan kényszerhelyzetek, mint a betegség, éhség, fogság, stb. olyan adottságok amelyekkel meg kell alkudni, mert szabadulni nem lehet tőlük. Jézus azonban megmutatja, hogy az emberi nyomorúságtól meg lehet szabadulni, sőt a nyomorúságban lévők joga is bajától szabadulni. Ezt a „jogot” Jézus komolyabban veszi, mint magát a valóságot. És tettei által a „valóság” ingataggá, megkérdőjelezhetővé válik. A valóság korlátai nem szilárdak többé, el lehet mozdítani azokat. Azzal, hogy a keresztény közösség elbeszélte, továbbadta Jézus csodáinak ilyen formában megfogalmazott történeteit, azt akarta kifejezésre juttatni, hogy van remény ott is, akkor is, amikor már mindenki feladta a reményt. A gyermektelen özvegyasszonynak

például, akinek az akkori társadalomban nem volt többé létjogosultsága, – szinte élő halott volt, – ezért adott a közösségben fontos szerepet. Minden csodatörténet tulajdonképpen azt mutatja be, hogy Jézus hogyan lép át szilárd korlátokat, és azt, hogy a korlátok hogyan omlanak le és hogyan kezdődik új élet.

Erről szól Jézus csodálatos tetteinek elbeszélése is. A csodálatos esemény megingatja a kérlelhetetlen valóság korlátait az egyén, az egész közösség, sőt a széles társadalom életében egyaránt – az ember javára.

Csodatörténet – természettudomány – hit

Az eddigiekben rámutattunk arra, hogy az újszövetségi csodatörténetek legfőbb célja felhívni a hallgató, az olvasó figyelmét Jézusra. A cél tehát elsősorban nem az, hogy hitet ébresszen a csodákban. Mégis, befejezésül még egyszer feltehetjük a kérdést: Mit tudunk a csodákkal kezdeni mi, a mai világban, amikor gondolkodásunkat annyira áthatja a természettudományos szemlélet? Van-e még itt helye a csodának? Hogy a kérdésre válaszolni tudjunk, szűkítsük le azt a gyógyításokra.

Történnek-e ma csodás gyógyulások ima, hit által? Erre a kérdésre egyértelmű a válasz: igen, történnek. Köztudott és bizonyított tény, hogy miként a korábbi időkben, úgy ma is gyógyulnak meg emberek például a katolikus zarándokhelyeken. Az ilyen gyógyulások tényét kívülálló (nem-hívő) orvosok is számos esetben igazolták. Amerikában működik például egy protestáns lelkipásztor, bizonyos Osborne, akinek a közösségében gyógyulások történnek. A gyógyulásokat megvizsgáltatta nem-hívő orvosokkal, és azok igazolták az esetek rendkívüliségét. Ismerünk számos megbízható szemtanút, akik állítják, hogy Osborne tiszteletes Jézus nevében embereket gyógyít.

Természetesen ezek a csodás gyógyítások egy orvos szemében, aki merőben természettudományos fogalmakban gondolkodik, nem bizonyítékai annak, hogy Isten beleavatkozott a dolgok menetébe. Mint orvos, arra a megállapításra jut, hogy a beteg test az ember megsokszorozódott lelki-szellemi erejének hatására gyógyult meg, bár elismeri, hogy ez a rendkívüli erő a zarándokhely vagy a „gyógyító” személy befolyása alatt fejtette ki hatását. Amennyiben a gyógyulás összeegyeztethetetlen azokkal a természeti törvényekkel, amelyeket eddig ismert és érvényesnek tartott, akkor az orvos felül fogja vizsgálni ezeket a törvényeket, – isteni működésre azonban továbbra sem fog gondolni. Az úgynevezett természeti törvények ugyanis feltételezések alapján születtek, amelyeket a gyakorlat – legalábbis statisztikailag – igazolt. Ha már most olyan dolgot tapasztalunk, amelyet alaposabb vizsgálat ellenére sem lehet összeegyeztetni az ismert törvénnyel, akkor a törvényt az új tapasztalatnak megfelelően meg kell változtatni. (W. Hollenweger, *Enthusiastisches Christentum*, 423. old.)

A csodák ma már nem alkalmasak arra, hogy segítségükkel megalapozzuk vagy megvédjük az istenhitet. Az újszövetségi csodatörténetek tanúságtétele azonban a mai embert is segítheti annak felismerésében, hogy a valóság szigorú korlátait át lehet lépni. Ha ezeket a történeteket a mai kornak megfelelően mondjuk el, ill. hallgatjuk, felismerhetjük, hogy a vakok újra látnak, a sánták járnak, a leprások megtisztulnak. Mert Jézus – tekintettel az emberi nyomorúságra – megváltoztatta a valóságot.

Bibliaóra

Fontos, hogy a résztvevők – megfelelő előadás keretében, vagy könyvünk erre vonatkozó részéből – tájékozódjanak a csodákkal kapcsolatos problémákat illetően. Ebből megláthatják, hogy a bennük felmerülő problémák valóban komoly problémák. Éppen ezért kezdjük a bibliaórát azzal a páros beszélgetéssel, amelynek témája: „Lehet-e ma hinni a csodákban?” A

kérdéseket felírva a résztvevők felismerik, hogy kétségeikkel nem állnak egyedül. Ezenkívül áttekintést kapnak arról, hogy a többi résztvevőnek mi a véleménye a csodatörténetekről.

A résztvevőket bátorítani kell – és képessé tenni – arra, hogy csoportokban maguk foglalkozzanak az újszövetségi csodatörténetekkel. Ezért az ezt követő két téma során olyan ismereteket közlünk, amelyek fontosak ahhoz, hogy önállóan foglalkozzanak ezekkel a történetekkel. A résztvevők szembesülni fognak azzal a ténnyel, hogy csodatörténetek zsidó és pogány környezetben is előfordulnak, és tisztázniuk kell, hogy ez a tény mennyiben módosítja a keresztény csodákra vonatkozó felfogásukat. Ezután ismertetjük a csodatörténet-műfaj felépítését. Fontos, hogy ezzel már az első alkalommal foglalkozzanak, mert ennek ismerete előfeltétele a konkrét evangéliumi szövegek feldolgozásának. Mivel az anyag eléggé nagy és szerteágazó, szükséges, hogy az óravezető a módszert és a feladatot világosan körülhatárolja.

Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök
1. Téma: A résztvevők lehetőleg minél világosabban fogalmazzák meg azokat a gondolatokat, érzéseket, amelyeket a csodák és a csodatörténetek kiváltak bennük (35 perc).		
a) Az óravezető köszönti a résztvevőket és röviden ismerteti, bevezeti a bibliaóra témáját	5 perc	
b) Mi a véleményünk a csodákról? – a párok bemutatkoznak egymásnak – megbeszélik a témát – két-három gondolatot felírnak az ívpapírra (faliújság)	páros beszélgetés, 20 perc	nagy ívpapír, rostirón (minden párnak)
c) A vélemények, gondolatok áttekintése	egész közösség, 10 perc	
2. Téma: a három Jézus-korabeli csodatörténet összehasonlítása (50 perc)		
a) a három csodatörténet csöndben, egyénileg való elolvasása, összehasonlítása: – Gamálieel rabbi fiának meggyógyítása – a kafarnaumi százados szolgájának meggyógyítása – Vespasianus meggyógyít egy vakot és egy bénát	csoporton belül, egyénileg, 10 perc	munkalap a három csodatörténettel
b) A zsidó, keresztény és pogány környezetből származó csodatörténetek összehasonlítása: – mi a közös a három történetben? – milyen következtetéseket vonhatunk le ebből?	csoport-beszélgetés 10 perc	
c) Feladat: megállapítani a csodatörténetek felépítését, struktúráját	beszélgetés hármassával 10 perc	nagy ívpapír vagy falitábla
3. Téma: Bemutatni a csodatörténetek felépítését (sémáját) (20 perc).		
Az óravezető a három csodatörténet alapján bemutatja ennek az irodalmi formának a sémáját: – felépítését	egész közösség (kiselőadás)	falitábla vagy ívpapír, esetleg előre elkészített

– szereplőket (szerepeket) – a szereplő viszonyát (feszültségét)		plakát
4. Befejezés: A további munka rövid ismertetése (5 perc).		
Az óravezető röviden felvázolja a további órák témáit	egész közösség	

Útmutatás az óravázlathoz

1. Téma

Az óravezetőnek úgy kell ismertetni a feladatot, hogy a résztvevők azután bátran és nyíltan merjenek beszélni a csodákról, a csodatörténetekről, arról, hogy mi érdekli, foglalkoztatja őket, milyen problémáik vannak.

b) Páros beszélgetés: a résztvevők párokra oszlanak. A két fél bemutatkozik egymásnak, azután beszélgetnek a következő kérdésekről: Mi érdekel engem a csodatörténetekben? Mi okoz nehézséget? Milyen kérdések merülnek fel bennem? – Minden pár felírja a felmerült kérdéseket. Ezek közül kiválasztanak hármat, amelyek mindkettőjük szerint a legfontosabb. A három kérdést rostirónnal felírják az ívekre, amelyeket az óravezető az óra előtt kiakasztott a falra (faliújság).

c) Áttekintés: a résztvevők 10 percet kapnak arra, hogy párban körbejárva elolvassák mások véleményét és röviden megvitassák azt. Befejezésül az óravezető felhívja a figyelmet arra, hogy a további órák folyamán ezeket a kérdéseket szem előtt fogják tartani.

2. Téma

A csoportok vezetőit már óra előtt ki kell jelölni, és feladataikat ismertetni.

b) A csoportos beszélgetés célja, hogy a résztvevők felismerjék, hogy a csodatörténet nem a kereszténységnek kizárólagos sajátja. Így a résztvevőkben bizonyára felmerül a kérdés: mit is mondanak akkor a csodatörténetek Jézusról?

c) Az óravezető egészen röviden elmondja a csoportoknak, hogy a csoda-elbeszélések formája, felépítése állandó. Felépítésük négy fő részre tagozódik: 1. Bevezetés; 2. a csoda előkészítése (Előterjesztés, feszültség), 3. a Csodatett, a csodatett megállapítása (központi rész); 4. befejezés (Hatás). Ezt a négy mozzanatot felírja a táblára. Azután elmondja, hogy a csodatörténetekben előforduló személyek jellemző szerepkörben jelennek meg.

A résztvevők hármas csoportokra oszlanak. Minden hármas választ egyet a három történet közül, és igyekszik meghatározni benne a négy fő részt, és az előforduló személyek szerepkörét.

3. Téma

Fontos, hogy a bemutatás a három történet alapján történjék, amelyen a résztvevők az előzőekben dolgoztak. Nem az a cél, hogy az óravezető a történetek sémáját minden részletében (pl. motívumok) ismertesse, hanem inkább annak szemléltetése, hogy minden korabeli csodatörténet felépítése hasonló. Az újszövetségi csodatörténetek sémájának ilyen jellegű ismerete segíteni fog ugyanis abban, hogy azok tényleges mondanivalóját világosabban felismerjük. Az óravezetőnek természetesen előre jól meg kell fontolnia, hogy mit fog elmondani, és mondanivalójához a megfelelő feliratokkal plakátot kell készítenie.

II. A kapcsolatteremtés új lehetősége. Jézus meggyógyít egy siketnémát (Mk 7,31-37). Gyógyítástörténet

Alapgondolat

Nehéz sors a siketnémák élete, mert ez a fogyatékoság nagyon kényelmetlenné teszi az életet. Sok ember él köztünk, aki az evangéliumi történetben szereplő siketnéma szomorú sorsában osztozik. De az is tény, hogy a hallani és beszélni tudó emberek között is sokan vannak, akik nehezen tudnak kapcsolatot teremteni: meghallgatni a másikat, megérteni, mi a fontos a másoknak, törődni a másikkal. Pedig mindez feltétele annak, hogy a körülöttük lévő emberek érezzék, hogy komolyan veszik őket. Ugyanígy az is feltétele az emberi kapcsolatoknak, hogy ki tudjuk magunkat fejezni, megtaláljuk a megfelelő nyelvet. Aki nem tud meghallgatni és nem tudja magát kifejezni, magába zártnak, kiteszítettnek érzi magát.

Igaz viszont, hogy a siketnémáknak van más, jól begyakorolt, célszerű – lehetőségük arra, hogy kapcsolatot teremtsenek. Ezen a téren gyakran meglepő képességre tesznek szert, sokszor külön, új adottságok bontakoznak ki bennük. A jelelés, az érintés, az arc kifejezés és mozdulat is nyelv, olyan nyelv, amelyet a hallók és beszélők többnyire elfelejtettek, bár sajnálják, hogy elfeledték. Ez ugyanis hozzátartozik az emberi kapcsolatteremtés kelléktárához, amely által az emberi közösség létrejöhet.

Amikor Jézus a siketnémával találkozik, megérinti fogyatékos érzékszervét – ezáltal az ő saját nyelvén, a számára érthető nyelven kapcsolatba lép vele, hogy azután megszabadítva bajától visszaadja halló, beszélő képességét, az emberi kapcsolatteremtés megszokott formáját, lehetőségét. Így feltárul a remény, hogy a bezárt emberek is megnyílhatnak, felfedezhetik a kommunikációs lehetőségek számukra eddig zárt területét, és éljenek is azokkal.

Szöveg: Márk 7,31-37

³¹ Ezután ismét elhagyta Tírusz vidékét, és Szidonon át a Galileai tóhoz ment, a Tizváros határába.

³² Itt eléje hoztak egy dadogva beszélő siketet, és kérték, hogy tegye rá a kezét.

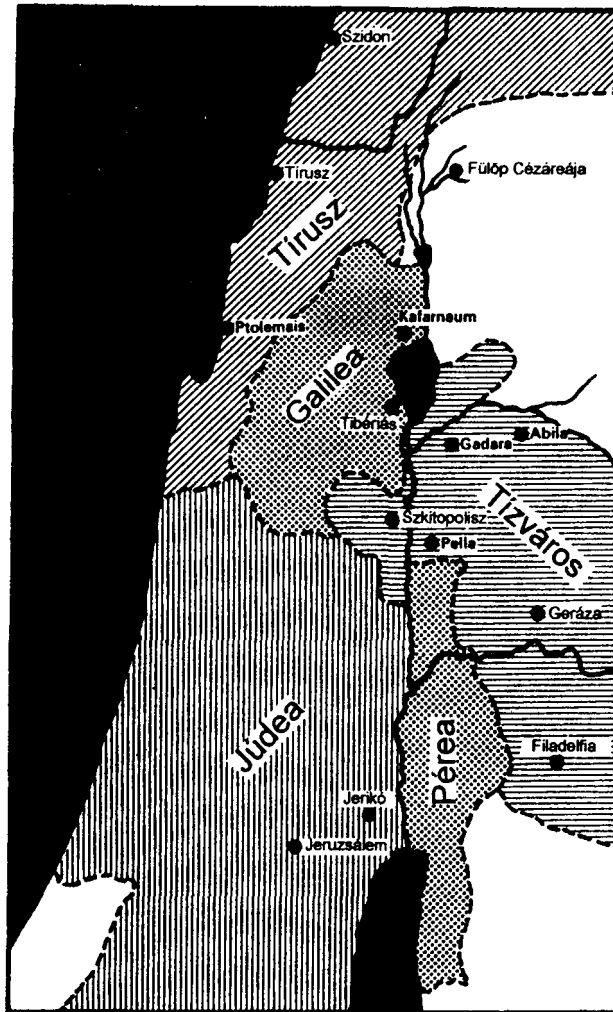
³³ Külön hívta a tömegtől, fülébe dugta az ujját, majd megnyálazott ujjával megérintette a nyelvét.

³⁴ Föltekintett az égre, fohászkodott és szólt: „Effeta!”, azaz: „Nyílj meg!”

³⁵ Azon nyomban meg is nyílt a hallása, megoldódott nyelvének köteléke és érthetően beszélt.

³⁶ Megparancsolta nekik, hogy a dologról ne szóljanak senkinek. De minél jobban tiltotta, annál inkább hirdették.

³⁷ Egészen magukon kívül voltak és mondták: „Csupa jót tett! A siketeknek visszaadta hallását, a némáknak a beszéd képességét.”

Adatok

Stílus

Az eredeti görög szöveget vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a szöveg ritmikus. Ez a ritmus még a szóbeli hagyomány során született, amikor a történetet költemény formájában mondták el. Ennek fontos jelentősége van. A költeményben művészi módon, sűrítve szokás elmondani valamilyen érzést, tapasztalatot. A siketnéma története kezdettől fogva több volt, mint egy anekdota Jézus életéből. Ezt hallva a hallgatónak, olvasónak meg kellett nyílnia egy olyan esemény előtt, amely minden embert érint.

A fordítást úgy közöltük, hogy közben igyekeztünk érzékeltetni a szöveg ritmusát. Feltűnik közben az is, hogy Márk két helyen megtöri ezt a formát. A 31. vers által a történetet az evangélium tágabb összefüggésébe illeszti, a 36. versben pedig olyan szempontot emel ki, amely őt evangéliumában állandó foglalkoztatja.

Földrajzi keret

Ha egy pillantást vetünk a térképre, látjuk, milyen valószínűtlenek a megadott földrajzi részletek. Márk itt elárulja, hogy Palesztina földrajzát nem ismeri pontosan. Nem ismerték azt nála jobban olvasói sem. Azt mindenesetre megérthették az evangélista adataiból, hogy Jézus ezúttal elkerülte a zsidó lakta területeket, Júdeát és Galileát. A történet tehát pogány területen játszódik. Jól illeszkedik gondolatilag az előző

elbeszéléshez, amely egy nemzsidó asszony bizalmáról szól (Mk 7,24-30), valamint az utána következőhöz, a négyezer embert tápláló kenyérszaporítás történetéhez (Mk 8,1-10). Az „a Tízváros határában” helymegjelölés nem konkrét történeti adat, hanem az igehirdetői program megfogalmazása (R. Pesch, *Das Markusevangelium*, I, 399. old.).

A szöveg felépítése, műfaja

Személyek

- A beteg: mivel siket, csak érthetetlen hangokat tud adni (a szövegben szereplő görög szó dadogót, némát is jelenthet).
- A beteg kísérői: itt nem lehet megkülönböztetni őket a tömegtől.
- A csodatevő: Jézus, – bár a szöveg nem említi a nevét. Ez is arra utal, hogy a szöveg a szájhagyományban keletkezett, amikor mindenki tudta, ki az esemény főszereplője.

Felépítés

– *Bevezetés, Előterjesztés* (31-32.v.): Ebben a történetben a két első rész egészen rövid. A csodatevő megjelenése, a beteg érkezése, a tömeg és a kísérők csak futólag vannak megemlítve, a szükséghelyzetről is kevés szóban értesülünk (Iz 35,5-6 alapján). Ezeknél részletesebb, hangsúlyosabb az, ahogyan a beteg közeledik a csodatevőhöz: azzal, hogy kéri, tegye rá a kezét, kifejezi bizalmát Jézusban, mint csodás gyógyítóban.

– *Csodatett* (központi rész, 33-35.v.): Az elbeszélés a csodatettet egészen részletesen írja le. A tömegtől való félrevonulás (33a.v.) fokozza a feszültséget, a csodatevő felé irányuló várakozást. A beteg testrészek érintése (fül, nyelv) hozzátartozott a korabeli népies orvosi kezeléshez (33b. v.). A nyálnak gyógyító erőt tulajdonítottak (33b).

A csodatevő tevékenységgel párosul a csodatevő belső felindulása: feltekint az égre, sóhaj. Ez a vonás is megtalálható a többi gyógyítástörténetekben is. A Mitrász-tisztelet (egy korabeli pogány vallás) szertartásában például: „A csodás gyógyító belélegzi a sugarakat, az istenség lelkének lehetét”.

A történet csúcspontja a gyógyító szó. „Effeta” héber vagy arám szó, jelentése vitatott. Úgy hangzik, mintha titkos ereje lenne. Ilyen szavak több más korabeli csodatörténetben előfordulnak. Az evangéliumi szöveg mindenesetre lefordítja az olvasó számára, és az Iz 35,5 szellemében értelmezi (34b.v.).

A gyógyulás megállapítása (35.v.) szövegében a gyógyító szóhoz kapcsolódik: a beteg fül és nyelv megnyílik, megoldódik. De kapcsolódik a kettős érintéshez is: a csodatevő ujjja a siketséget áttöri, mintha fal lett volna, a néma nyelvet pedig megoldja „kötelékétől”.

– *Hatás* (befejezés): A csoda bizonyítást nyer azáltal, hogy a beteg most „rendesen” kezd beszélni, vagyis helyesen artikulál (35b. v.).

A csodatevő – szokatlan módon – a tömeghez intézi a hallgatási parancsot, amelyre nagy benyomást tett a csoda. Miért kell hallgatni a csodáról? Ezzel a kérdéssel még fogunk foglalkozni. Ők természetesen nem tudnak és nem is akarnak hallgatni róla. Lelkesen hirdetik Jézus tettét. „Hirdetni” ezt jelenti: „prédikálni”. Ezek az emberek tehát igehirdetők, misszionáriusok (36.v.).

Csodálkozás, tetszés: Az, hogy az emberek „magukon kívül vannak”, azt jelenti, hogy rendkívüli módon örülnek és lelkesednek. Ünneplik Jézust. Magasztalják őt, mint az Izajás által megígért megváltót (35,1-10). A „pusztaságban, kiaszott vidéken” élő emberek (Iz 35,1) „az Úr dicsőségét és Istenünk ragyogását” (Iz 35,2) látják meg benne. Őbenne „maga Isten jön, hogy megváltson benneteket” (Iz 35,4).

A „gyógyítástörténet” alcsoport

– *Ismertetőjegyek:* A gyógyítástörténetek általában részletesen ábrázolják a csodatevő tetteit, közreműködését, a betegséget pedig inkább szűkszavúan. A csoda hatása mindig pozitív: a jelenlévők örülnek, lelkesednek. A csodatörténet más alcsoportjánál gyakrabban találkozunk másféle hatással: csodálkozással (ajándékozó történet, Jn 2,9-10); félelemmel (ördögűzés, Mk 5,15), elutasítással (szabály-csoda, Mt 12,14) stb.

Aki csodás gyógyulásról hall, szeretne választ kapni erre a kérdésre: Milyen erő segítségével gyógyít a csodatevő? Hogyan jár el? Milyen eszközöket alkalmaz?

1. Gyógyító erő: erő, amely a csodatevőből kiárad. A gyógyítás erőátvitellel történik. A betegség az erőtlenség, a hiány állapota. A gyógyító szó az erőátvitel eszköze. Megmutatja az erő eredetét. Az Isten gyógyító erejében bízó próféta esetében ima a gyógyító szó (pl. 1 Kir 17,20). Titokzatos, értelmetlen szavak viszont varázslásra utalnak (pl. az ún. nagy párizsi varázs-papiruszon: „Szabarbatiot sabarbatiut, Szabarbatoniet sarbarbafai, gyere elő...”). A karizmatikus gyógyítók (pl. Apolló) olyan erővel szólalnak meg, amely önmagukból fakad. – Jézusnál a gyógyító szó Isten erejét nyilvánítja ki, amely benne működik. A gyógyító szó Isten erejét nyilvánítja ki, amely benne működik. A gyógyító szó azt is megmutatja, meddig terjed a csodatevő ereje. Különösen meglepőek azok a gyógyító szavak, amelyek távolban is hatnak, és azok, amelyek a halottat visszahívják az életbe.

2. Gyógyító cselekedet. A csodatevő a gyógyító erőt cselekedeteivel is közvetíti: érintéssel, kézrátétellel. Ujjával érinti a beteg testrészt, megfogja a beteg kezét, stb.

3. Gyógyító eszköz sokféle lehet. Mindenekelőtt növényi eredetű szerek voltak a gyógyítás eszközei. Különösen hatékonyak tartották a nyálat, bélsárt és az útilapot. Az Újszövetségben gyógyító eszközként csak a nyál szerepel.

Csodás gyógyítók, gyógyhelyek az ókorban

Az ókorban az emberek a gyógyítást az orvosoktól, varázslóktól, gyógyhelyektől és karizmatikus csodatevőktől várták. Fentebb részletesen szoltunk (Csodák a környező világban 5-14. old.) a kultikus gyógyhelyekről, a mágikus praktikákról és a karizmatikus személyekről. Most tehát csak néhány gondolatra szorítkozunk a korabeli gyógyászzal kapcsolatban. Hippokratésztől kezdve (i.e. 460-377) a gyógyászat rohamosan fejlődött. Azonban mint tudomány, továbbra is a filozófusok kis körének kiváltsága maradt. Az orvosok a népi gyógymódokhoz értettek. Anatómiai, botanikai ismereteik keveredtek a természetfölötti erőkkel kapcsolatos elképzelésekkel, babonás hiedelmekkel, szokásokkal. A betegségek okát inkább a túlvilágban keresték, nem annyira a természetes világban. A gyógyulást elsősorban nem a természettől várták, hanem az istenektől.

Orvosokhoz csak a gazdag emberek mentek. A szegény nép számára az orvosok túlságosan drágák voltak. A Mk 5,25-34 egy asszonyról szól, aki minden vagyonát orvosokra tékozolta – hiába. A legtöbb ember számára lehetetlen volt, hogy orvoshoz forduljon.

Csodás gyógyulások az Újszövetségben

Jézus és a körülötte kialakult keresztény közösség karizmatikus mozgalom volt. Az Újszövetség keményen állást foglal a varázslással szemben. Néhány utalástól eltekintve az Újszövetségben orvosokról, gyógyhelyekről nincs szó (keresztény gyógyhelyek még nem voltak). Amikor Jézus gyógyít, ez az általa hozott öröm-üzenet megvalósulása. Ő és vele a fiatal egyház a karizmatikus megújuló mozgalmak sorába tartozik.

Jézus csodái arra szolgáltak, hogy híveket szerezzenek személynek és ügyének. Ezt mutatja jelen evangéliumi szövegünk, a MK 7,31-37 is. Annál figyelemre méltóbb, hogy Jézus és az Újszövetség szereplői milyen kritikusan szemlélik a csodák hatását. Csodákkal propagandát csinálni – ez szerintük kétértelmű, sőt veszedelmes. Az Újszövetség óva int a veszélytől, hogy a megkeresztelt Krisztus hirdetése helyett olyan Jézusról beszéljünk, aki egyedül a csoda-éhséget csillapítja. Ilyen értelemben kell felfognunk a történelmünkben szereplő hallgatási parancsot is. Arra int, hogy Jézus tetteit nem lehet elválasztani halálától és feltámadásától, csodáit nem lehet hirdetni anélkül, hogy keresztre feszítéséről ne beszéljünk.

Magyarázat

A hagyomány tanítása: Jézus a pogányok üdvözítője

- a) A szöveg vizsgálata elvezet bennünket a hagyomány legkorábbi rétegéhez:
1. A csoda a Tízváros vidékén történt, tehát pogányok között, görög kultúrkörben;
 2. Jézust úgy állítja elénk a történet, mint karizmatikus gyógyítót;
 3. A történet szövege többször is utal az Iz 35,1-10-re.

A siketnéma meggyógyításának története mintapéldája a pogányok között folyó korai missziós igehirdetésnek. A Jézusról alkotott kép pontosan beleillik azokba az elképzelésekbe, amelyekkel a görög hallgatók rendelkeztek a csodás gyógyítóval kapcsolatban. De ez a kép újat is tartalmaz. Jézus valóra váltja Isten népének, Izraelnek reményeit: ezért a sok utalás Izajás szövegére. Az ő személyében és működésében a pogányok előtt is megnyílik az út Istenhez, aki megváltotta népét, Izraelt, és aki e népnek prófétái által új jövőt ígért. Így a keresztény örömhír túllép a zsidóság keretein, ki az egész emberiség nyitott világába. Ez az örömhír érthető és hozzáférhető mindenki számára, és mégis hű marad az Ószövetséghez.

b) Ezen igehirdetésben a siketnéma a pogány embert jelképezi, aki megnyílik Jézus üdvözítő örömhírének. Már a stílussal kapcsolatos megfigyeléseink is arra utalnak, hogy történetünk szimbolikus jellegű. Mint a siket fülei, olyanok voltak a pogányok Jézussal szemben, az ő örömhírével szemben, amely az élő Istenről szól. Ha a pogányok istenségéről, istenekről beszéltek, az ő beszédük is dadogás, értelmetlen hangzavar volt. Most viszont, ebben a történetben a pogány hallgatók is átélhetik, hogy Jézus megnyitja a fülüket az igehirdetés befogadására, megnyitja a száját az üdvözítő magasztalására. Ők is felfedezhetik, hogy Jézus az ő üdvözítőjük.

Márk tanítása: a pogányok példája

Márk saját kiegészítéseivel (31. 36.v.) a történetet egy nagyobb keretbe illesztette és összekapcsolta a számára fontos témával, amely végigvonul egész evangéliumán (a téma: az Isten Fiának titka).

Először a keretről: „Az előző történetben a sziroföníciai asszony leküzdötte Jézusnak a pogányokkal szembeni tartózkodását. A Mk 8,1-10-ben viszont rövidesen következik a pogányok csodás táplálása, a kenyérszaporítás” (R. Pesch, Das Markusevangelium, I, 399. old.). Márk példát, hitre való ösztönzést akart adni pogány olvasói elé ezzel a történettel. Az olvasók példát vehetnek a siketnémáról, a betegnek Jézus iránti bizalmáról, Jézus dicsőítéséről, és meg kell ismerniük Jézusnak a pogányok iránti segítőkészségét. A siketnéma esete nagyon is elgondolkoztató. Jézus megnyitotta fülét, megoldotta nyelvét. Az olvasónak feltűnik: hiszen saját tanítványai sem értik őt! Jézus kénytelen is a szemükre vetni: „Van szemetek és fületek, mégsem hallotok engem!?” (Mk 8,18).

A pogányoktól, akik ezen történetekben szerepelnek (Mk 7,24-8,10) egyenes vonal húzódik a pogány századosig, aki a keresztnél állva elsőként ismeri fel és dicsóíti Jézusban az Isten Fiát (Mk 15,39). A hallgatási parancs is hasonló gondolatot rejt magában (36.v.). Isten Fiának titka a kereszten válik nyilvánvalóvá. Amíg az emberek Jézust csak csodatevőként ismerik, megváltó ereje nem tűnik ki eléggé. De a kereszten Jézus az Isten Fia, akinek elég ereje van ahhoz, hogy megszabadítsa az embert. És ezt először egy pogány ismerte fel.

Miért oly fontos Márk számára, hogy éppen egy pogányt mutasson be, mint az igazi hit példaképét? Talán az ő korában az egyház túlságosan bezárult már? Lehet, hogy a környező világ felé nem tudott mindig eléggé nyitott lenni? Esetleg félt a környező világtól? Márk hangsúlyt helyez arra, hogy az egyház újból tudatosítsa, hogy Jézus Kereszténynek-pogánynak egyaránt képes megnyitni a fülét, a száját – és a szívét.

A siketnéma üzenete: nyitott emberek

Bármily fontosak voltak is eddigi szempontjaink, a történet magváról nem szabad megfeledkeznünk. Jézus meggyógyított egy siketnémát. Már magának ennek a csodának megvan a maga jelképes, prófétai jelentése. A siketnéma szerencsétlensége abban áll, hogy el van zárva az emberektől. Lát, de nem ért. Nevető arcokat lát, de nem tudja, min nevetnek, minek örülnek az emberek. Talán rajta nevetnek? Komoly, szomorú, izgatott arcokat lát, de szinte mindig úgy érzi, ki van zárva abból, ami másokat foglalkoztat. A kapcsolatteremtés nehézségeit ő sokkal inkább érzi, mint más fogyatékosok, például a vakok vagy bénák.

Itt viszont átéljük, hogy Jézus hogyan tárja fel egy embernek a kapcsolatteremtés lehetőségét. Bár Jézus cselekedetei a korban szokásos gyógyításmódra emlékeztetnek, ezek itt mégis természetesek. Az érintés nemcsak a csodás gyógyítás eszköze, hanem természetes kapcsolatteremtés is, a helyzetnek megfelelő nyelv. Mielőtt a siket hallana, már megértheti, hogy Jézus le akarja dönteni a falat, amely őt a külvilágtól elzárja, Jézus meg akarja szüntetni a nyelvi nehézségeket. Az ujj, amellyel Jézus a fülét, nyelvét érinti, már kapcsolatot teremt. Ezáltal a beteg megnyílhat, mintegy érti a gyógyító szót, részt vesz a gyógyítás, gyógyulás folyamatában. Annak a lehetősége, hogy nem pusztán szenvedő alany, nincs tehetetlenül kiszolgáltatva a csodatevőnek, hanem tevékenyen részt vehet az eseményben – döntő jelentőségű a csodatettben, amikor Jézus megszünteti a kapcsolatteremtés nehézségét. Az érintés lehetővé teszi, hogy a siket értse, ami történik, bízzék Jézusban, higgyen benne. Figyelemre méltó a szó is, amit Jézus mond: az „effeta” olyan szó, amelyet a siket le tud olvasni a beszélő ajkáról. Szinte azt mondhatjuk, hogy a siket hallja is, amit Jézus mond. Mindez nem mágikus mesterkedés. Jézus megtalálja az útját annak, hogy megértesse magát a siketnémával. Összefoglalva tehát azt mondhatjuk: A csoda csak megerősíti és kibővíti azt, ami már meg is történt: Jézus a bezárt embert arra segíti, hogy nyitott emberré váljék.

A csoda üzenete: remény ma is

Nem csak a siketnéma számára nehéz a kapcsolatteremtés. Sok helyzet adódik az életben, ahol az emberek nem képesek megérteni egymást. Az ősegyház korában lehetetlennek látszott, hogy zsidók és pogányok között jó legyen a kapcsolat. Ma is gyakran magasodnak közöttünk nemzeti, vallási, politikai vagy akár teológiai válaszfalak. Süketek vagyunk azok számára, akik másként gondolkodnak, más módon élnek, akik számunkra ismeretlen világból jönnek. De a kapcsolatteremtés sokszor szűkebb világunkban is nehézségekbe ütközik: házastársak, szülők és gyermekek, helybéliek és idegenek között. Ilyen esetekben a nehézségeket nem testi fogyatékosok okozza, hanem más különbségek, mint például a társadalmi helyzet, anyagi szükség, ideológiai előítéletek. Mindez azért igazán szomorú, mert

a legritkább esetben tudunk leszámolni ezekkel a korlátokkal, és ezeket a falakat mint végzetszerű adottságot egyszerűen tudomásul vesszük.

Jézusban Isten hangosan tiltakozik e végzetszerűség ellen. Nem akarja azt látni, hogy az emberek egymástól elzárva élnek. Jézus sorsközösséget vállal ezzel az emberiséggel, amelyet felszabadulnak, elnyomorítanak a válaszfalak, a kapcsolatok akadályai. Felsőhajt, együtt szenved.

A történet az egyházat is hívja, hogy ugyanígy vállalja a sorsközösséget, és Istenhez hasonlóan tiltakozzék. Ez az egyetlen módja annak, hogy Jézust, az új remény, az új életerő forrását megtapasztalja a mai ember is. Ő a remény jelévé lett a kereszten. Önátadása képes megnyitni a megkövesült, megkeseredett embereket a szeretetnek. Ez a remény nyitotta meg a pogányokat is. Ez a remény, amely ma is, minket is segíteni tud abban, hogy nyitott emberekké váljunk, és minden helyzetben megtaláljuk az emberekkel való kapcsolatteremtés megfelelő, új eszközeit.

Bibliaóra

A javasolt munkamenet segíteni fog bennünket abban, hogy a kapcsolatteremtésnek minél többféle lehetséges módját fedezzük fel önmagunkban és másokban. A bibliaóra során először az elbeszélés felépítésével, ill. a csodatörténetek felépítésével foglalkozunk. Megvizsgáljuk a formai elemek jelenlétét ebben a történetben. A további munkához két változatot is ajánlunk. Az (A) változat szerint azt igyekszünk megérteni, hogy a siketség és a némaság mit jelent az illető és környezete számára, de figyelünk arra is, hogy mégis milyen lehetséges módjai adóttak a kapcsolatteremtésnek (jelek, mozdulatok). A bibliaóra kép előtt végzett közös elmélkedéssel zárul.

A másik változat (B) lépésről-lépésre végig követi Jézus tevékenységét, miközben gyógyít. Ezáltal azt szeretnénk felismerni, hogy hogyan nyílnak meg a bezárt emberek, amikor Jézus közeledik hozzájuk. Amit felismertünk, azt szerepjátékban bemutatjuk. A befejező beszélgetés alkalom arra, hogy tapasztalatainkat kicseréljük, elmélyítsük.

Témák:

1. Megismerni a szöveg felépítését

A) változat

2. Átélni, mit jelent valakinek, ha hiányzik a kapcsolatteremtés lehetősége
3. Megfontolni, hogy az „Effeta!” – „Nyílj meg!” – mit jelenthet számomra és mások számára

B) változat

2. Követni Jézus tetteit, vizsgálva azt, hogy Jézus hogyan segíti megnyitni a zárt embereket
3. Szerepjátékban feldolgozni a történet által felismert igazságokat, és élményszerűen átélni azt, hogy megnyílik a kapcsolatteremtés lehetősége.

Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök
1. Téma: A motívum-tábla segítségével megismerni a szöveg felépítését (40 perc).		
– Elmondani vagy felolvasni a történetet	egész közösség 5 perc	munkalap a Mk 7,31-37-hez
– A motívum-tábla segítségével tagolni a szöveget	páros beszélgetés, 15 perc	munkalap és motívumtábla
– Összegyűjteni, felvázolni az eredményt	egész közösség, 20 perc	nagy ívpapír, rostirón, (falitábla)
– Az óravezető összefoglalása, kiegészítő magyarázata		
A) változat		
2. Téma: Átélni, mit jelent valakinek, ha hiányzik a kapcsolatteremtés lehetősége (40 perc).		
A kifejezés, közlés lehetőségeit keresni, hogy társunkkal közöljük gondolatunkat a következő vagy más hasonló helyzetekben: – ajándékot adunk valakinek – kérünk valamit – elmesélünk valamit, stb.	páronként, előbb mindenki egyedül megfontolja, begyakorolja, azután a társának megpróbálja elmondani, amit akar, szavak nélkül (jelbeszéd), 20 perc	
Tapasztalatainkat kicseréljük	páros beszélgetés, 20 perc	
3. Téma: Megfontolni, hogy az „Effeta!” – „Nyílj meg!” – mit jelenthet számomra és mások számára (40 perc)		
a) Átgondolni saját és/vagy a másik helyzetét – Miért jó, ha a bezárt ember megnyílik?	egyénilag, 10 perc	
b) Befejezés: Közös elmélkedés megfelelő kép előtt, amelynek témája: „A siketeknek visszaadja hallását, a némáknak a beszéd képességét” Vagy: „A vakok szeme megnyílik.” (Iz 35,5 – Mk 7,37)	egész közösség 30 perc, valaki bevezetőt mond, utána bárki elmondhatja gondolatait	megfelelő kép vagy diakép a jelenetről (diavetítő)

B) változat		
2. Téma: Követni Jézus tetteit, vizsgálva azt, hogy Jézus hogyan segíti megnyílni a zárt embereket (20 perc)		
Beszélgetés a következő kérdésekről:	csoportosan	munkalap a Mk 7,31-37-hez
– Hogyan találkozik Jézus a siketnémával? – Mi mindent tesz Jézus? – Mi a jelentése az egyes cselekedeteknek, mit érezhet a siketnéma? – Miért éppen így gyógyít Jézus?		
3. Téma: Szerepjátékban feldolgozni a történet által felismert igazságokat, és élményszerűen átélni azt, hogy hogyan nyílik meg a kapcsolatteremtés lehetősége (60 perc)		
a) Előkészület:	csoportosan 20 perc	jegyzetek az előző beszélgetésről
Feldolgozzuk a történettel kapcsolatos benyomásainkat: Elképzeljük, hogy gyógyulása után a siketnéma este összeül a falubeliekkel. Mit élt át a siketnéma a gyógyulás előtt és utána? Hogyan viszonyul ehhez a környezete?	egyvalaki a csoportból a siketnéma helyébe képzelettel magát, a többiek az ő ismerősei a faluból	
b) Szerepjáték	egész közösség 10 perc a csoportok előadják a jelenetet	
c) Befejező beszélgetés a szerepjátékról, kiértékelés – mi volt rám nagy hatással? – mit éltem át? – mit jelent számomra, mások számára az „Effeta” – „Nyílj meg!”?	egész közösség 20 perc	

Útmutatás az óravázlathoz

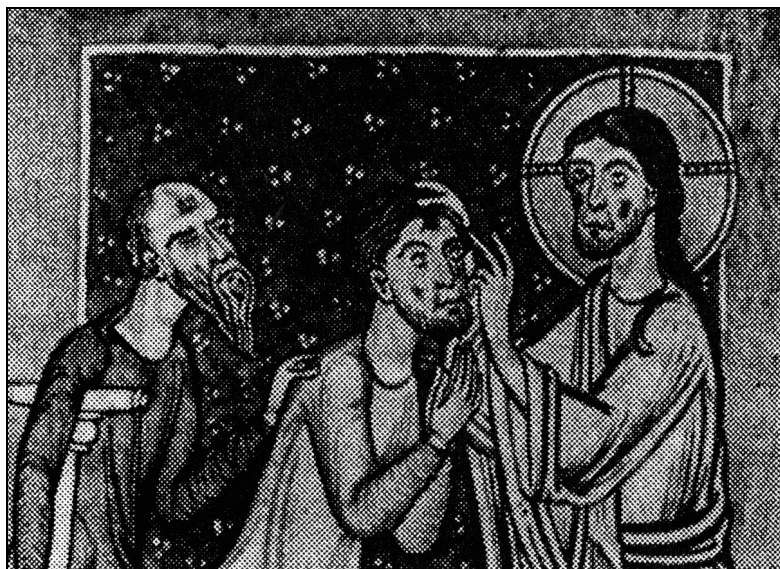
1. Téma

A könyv végén található a motívumtábla, amely minden csodatörténetnél alkalmazható. A résztvevők feladata, hogy a páros beszélgetés keretében a Mk 7,31-37 szövegét tagolják, tanulmányozzák a motívumtábla segítségével. Ezáltal lehetőség nyílik arra, hogy ezt a szöveget is, a csodatörténetek felépítését is közelebbről megismerjék. Ajánlatos, hogy az egyes csoportok (előre kijelölt vezetők) még az óra előtt áttanulmányozzák a motívumtáblát és könyvünk ide vonatkozó fejezetét („Csodatörténet mint irodalmi műfaj”, 11. oldal). A motívumtáblát (a munkalappal együtt) elegendő példányszámban le kell másolni.

A) változat, 2. Téma

A siketnémáknál bizonyos kapcsolatteremtési lehetőségek hiányoznak, ezért más formák sokkal fontosabbak számára, mint az egészségesek számára. A kommunikáció: közlés, önközlés, kapcsolatteremtés.

A résztvevők ismét kettesével dolgoznak. A párok bemutatkoznak egymásnak (ha szükséges), majd elképzelik, hogy nem tudnak beszélni, de valamit el szeretnének mondani a másikkal. Hogyan lehet valamilyen érzést, szükségét, fontos dolgot közölni a másikkal anélkül, hogy a beszéd megszokott módját alkalmazzuk? Legjobb, ha előbb mindenki egyedül gondolkozik azon, hogy hogyan tudna például kérni valamit a másiktól, ajándékot adni neki, vagy valami érdekes eseményt elmesélni, stb. úgy, hogy közben csak mozdulatokkal, jelekkel, tárgyakkal beszélhet. Miután kigondolták, kipróbálják, begyakorolják társukkal. Végül elmondják egymásnak, hogy közben milyen gondolataik voltak, mit éreztek, mit éltek át. Ez jó lehetőséget nyújt arra, hogy egészen a siketnéma helyében érezhessék magukat, ugyanakkor arra is, hogy új közlési lehetőségeket találjanak.

Jézus meggyógyítja a siketnémát.

Miniatúra (München, Bayerische Staatsbibliothek, Kódex Clm 935 fol. 41v.)

A) változat, 3. Téma

Az egyéni munka során mindenkinek lehetősége van arra, hogy átgondolja, mit jelent számára és mások számára az az esemény, amelyről az evangélium történet szól; és gondolkozzék azon, hogy a bezárt emberek mikor és hogyan nyílnak meg.

A befejező elmélkedés arra szolgál, hogy a meglátások elmélyüljenek a résztvevőkben. Könyvünkben ehhez két képet is közlünk: a vak meggyógyítása (17. oldal) és a siketnéma meggyógyítása. Mindkettő kidomborítja, milyen közel kerül Jézus a beteghez. Legjobb, ha valaki a résztvevők közül rövid bevezetőt mond az elmélkedéshez (mondhatja az óravezető is). Néhány mondatot mond csak, lassan, összefoglalva saját meglátásait, érzéseit a képpel, jelenettel kapcsolatban. Utána a többi résztvevő is hasonlóan (röviden, lassan) elmondja saját gondolatait.

Az esetben, ha a résztvevők idegenkednek az A) változat 2. Témája szerint kitűzött feladattól (jelbeszéd), a B) változatot javasoljuk.

B) változat, 2. Téma

A csoportok a Mk 7,31-37-hez megadott munkalap, valamint a vázlatban feltüntetett kérdések alapján lépésről-lépésre tanulmányozzák Jézus minden egyes tettét (szavát), amelyekkel végül visszaadja a siketnémának a hallás és beszéd képességét. Így megismerik azt, hogy Jézus hogyan bánik a beteggel. Meglátásaikat az előkészített lapra felírják.

B) változat, 3. Téma

a) Az előző beszélgetésből származó feljegyzések segítik a résztvevőket, hogy a siketnéma és a falubeliek helyébe képzeljék magukat. Mindegyik csoportban egy résztvevő a siketnéma szerepét kapja, a többiek a falubeliek helyébe képzelik magukat, akik ismerik a siketnémát, és megfigyelték, hogyan viselkedett a gyógyulás előtt és után. Előkészítenek egy beszélgetést, amelyet a gyógyulás napján este a siketnémával folytatnak. A szöveget nem kell előre elkészíteni, csak a kezdő és befejező gondolatokat, kinek-kinek a szerepét meghatározva.

b) Az előkészített beszélgetést előadják a közösség előtt.

c) Az óra beszélgetéssel zárul. A résztvevők, megbeszélnek, hogy mik voltak benyomásaik a szerepjáték alatt, mit éltek át, mit tapasztaltak meg általa, mit jelent számukra az, hogy a bezárt emberek megnyílhatnak.

III. Az élet új lehetősége. Jézus feltámasztja az özvegy egyetlen fiát (Lk 7,11-17). Halottfeltámasztás

Alapgondolat

A halott az halott. Ha a mai ember halottfeltámasztásról hall, hitetlenkedve csóválja a fejét, vagy unottan vállat von. A feltámasztás szöveges ellentétben áll a tapasztalat törvényeivel. A tapasztalat ugyanis azt mutatja, hogy minden élőnek meg kell halnia, és ami egyszer halott, az többé nem kelhet életre.

A halottfeltámasztások újszövetségi történetei azonban éppen azzal az állásponttal fordulnak szembe, amely magától értetődő természetességgel fogadja a halált és a vele járó összes szenvedést, mint megváltoztathatatlan adottságot. Az Újszövetség szerint az emberi nyomorúságot komolyan kell venni, éppoly komolyan, mint azt a valóságot, amely ezt a nyomorúságot okozza. Jézus életével, működésével a nyomorúság pártjára áll. A halottfeltámasztások történetei bemutatják, hogy hogyan fordul szembe azzal a nyomorúsággal, amit a halál jelent. Útnak indul, szembe a halállal, és életre vezet, dacolva a törvénnyel, amely szerint ami meghalt, visszavonhatatlanul halott.

A naimi ifjú feltámasztásának története ezt a csapást tulajdonképpen nem is az elhunyt ifjú szemszögéből közelíti meg, hanem inkább a halott anyja, az özvegy szempontjából. Az asszony számára fia jelentett az életben mindent, és halálával elveszített minden reményt, egész jövőjét. Jézus együttérez az özvegygel, megszólítja őt, megérinti a halottat, kimondja az életre hívó parancsszót, és visszaadja a fiút anyjának. A szöveg tárgyalása során mindenekelőtt ezt az utat: a halálból az életre vezető utat fogjuk vizsgálni.

Szöveg: Lk 7,11-17

- ¹¹ Nem sokkal ezután Naim városába ment. Vele tartottak tanítványai és mások is igen sokan.
- ¹² Amikor a város kapujához közeledett, egy halottat hoztak ki, egy özvegy asszony egyetlen fiát. Nagy tömeg kísérte a városból.
- ¹³ Amikor az Úr meglátta, megesett rajta a szíve és megszólította: „Ne sírj!”
- ¹⁴ Azután odalépett a koporsóhoz, és amint megálltak, akik vitték, megérintette, s így szólt: „Ifjú, felszólítalak, kelj fel!”
- ¹⁵ A halott felült, és elkezdett beszélni. Ekkor átengedte anyjának.
- ¹⁶ Mindnyájukat elfogta a félelem, és magasztalták Istent ezekkel a szavakkal: „Nagy prófétánk támadt”, és: „Meglátogatta népét az Isten”.
- ¹⁷ S a hírelterjedt egész Júdeában és környékén is mindenfelé.

Adatok

Naim

Naim, pontosabban Nain, ma is létező falucska. Egy vulkáni eredetű, kb. 500 m magas hegy északi lábánál fekszik egy magaslaton. Nyugat felé le lehet látni innen a Jezreel síkságra, északon a Tábor hegy felé. Vannak kutatók, akik feltételezik, hogy Naim közelében volt Sunem, ahol Elizeus a 2 Kir 4,18-37 leírása szerint feltámasztott egy fiút. – A térképen megtalálható a falu a Genezáreti tótól délnyugati irányban, jó 20 km-nyire.

<i>Tanítványok</i>	Nemcsak a Tizenkettőről van szó, hanem „a tanítványok nagy seregéről”, vö. Lk 6,17 és 6,13.
<i>Özvegyek</i>	Jézus idejében igen kemény volt az özvegyek élete. Az egyedül maradt asszony férje halála után a családhoz volt kötve. Ha nem volt fiúgyermek, szolgálólánynak számított, és ennek megfelelően bántak vele. Tilos volt visszatérnie saját családjához; az elhunyt férj családjában kellett maradnia. Szinte semmi joggal nem rendelkezett, és igen nehezen tudott védekezni a jogtalanságok ellen (Lk 18,3; vö. Jób 24,3; Iz 1,23). Az Ószövetség alapján azonban kialakult az a hagyomány, hogy Isten az özvegyekre, árvákra különösen gondot visel, és jogaikat védelmezi az igazságtalanságokkal szemben (MTörv 24,17; 27,19; Iz 1,17; Zsolt 146,9). Az özvegy, aki egyetlen fiát elveszítette, egészen nyomorú sorsra jutott: kilátások, remény nélkül tengődött, s már csak a halálban reménykedhetett.
<i>Halott, hordágy</i>	Az elhunytakat többnyire mindjárt haláluk napján eltemették. A temetőhely a városon kívül volt. A holttestet leplekbe csavarták és hordágyon vitték.
<i>Próféta</i>	Jézus idejében sok zsidó hitte és remélte, hogy Isten még egyszer elküldi népéhez Illés prófétát, mint a Messiás előhírnökét (Mt 11,13-14). Palesztinában a közvélemény széles rétegei számára Illés személyében testesült meg a várankozás, hogy Isten közbe fog lépni és a nyomorúságokat meg fogja szüntetni. Szövegünk tartalmilag és részben megfogalmazásban is erősen emlékeztet az 1 Kir 17,17-24-re, amely szerint Illés feltámasztotta a szareptai özvegy egyetlen fiát.

A szöveg felépítése, műfaja

Szereplők

A lehetséges szerepkörök közül, amelyek az újszövetségi csodatörténetekben szokás szerint előfordulnak, a Lk 7,11-17-ben a következő ötettel találkozunk: csodatevő (Jézus), tanítványok, beteg (a halott, akit feltámasztanak, megfelel a gyógyítástörténetekben szereplő betegnek, akit meggyógyítanak), tömeg (két részből tevődik össze: a Jézust követők seregéből és a temetői menetből). Az ellenfelek és a démonok hiányoznak. Ennek a történetnek a témája ugyanis nem a démonokkal vagy az ellenfelekkel való küzdelem, hanem a gyöngének, a kétségbeesettnek nyújtott segítség, amikor a haláleset miatt minden reménye elveszett.

Felépítés

1. Bevezetés: 11-12a v.

A csodatevő (Jézus), a tanítványok és az őt követő tömeg megérkezik és találkozik a temetői menettel (a „beteg” megjelenése).

2. Előterjesztés: Jézus találkozik a szükséghelyezettel: 12b-13

– A baj leírása: özvegy, egyetlen fiú, sok résztvevő falusi ember (12b).

– Jézus magatartása: megsajnálja az özvegyet, megszólítja őt (13.v.).

3. Csodatett (központi rész): 14.v.

- Jézus odalép a hordágyhoz, a halottvivők megállnak
- érintés: Jézus megérinti a hordágyat
- Csodatevő szó: Jézus megparancsolja a halottnak, hogy keljen fel.

4. Hatás (Befejezés): 15-17.v.

- A feltámadás bizonyítása: A halott felül és beszélni kezd (15. v.)
- Elbocsátás: Jézus a feltámasztottat visszaadja anyjának (15b v.)
- Csodálkozás: Félelem fog el mindenkit (16a v.)
- Tetszés: Istent dicsőítik, Jézust prófétaként ünneplik (16b. v.)
- A hír elterjedése.

Halottfeltámasztás, mint a csodatörténetek egyik alfaja

A halottfeltámasztás a csodatörténetek, ezen felül is a gyógyítás-történetek alfaja. Ugyanazok a legfőbb ismertetőjegyei, mint a gyógyítástörténetnek. A csodatevőből gyógyító (élet-) erő sugárzik, amely legyőzi a beteg (halott) gyöngeségét, tehetetlenségét és új életerőt ad neki. A gyógyító erő átadása rendszeren érintés útján történik. A gyógyítástörténetek sajátosságait fentebb tárgyaltuk (ld. 23. old.) Ezért itt csak arra szorítkozunk, ami a feltámasztás-történet sajátja.

A feltámasztás a gyógyítás határeseté. A betegnél az élet gyöngé, veszélyben van, a halottnál kialudt.

Az Újszövetség – Jézus feltámadásától eltekintve – öt halott-feltámasztásról számol be: a naimi özvegy fiának (Lk 7,11-17), Jairus leányának (Mk 5,21-24. 35-43) és Lázárnak a feltámasztásáról (Jn 11), ezenkívül Péter feltámasztja Tabitát (Csel 9,36-43), Pál pedig Eutichuszt (Csel 20,7-12).

De feltámasztásról nem csak az Újszövetség tud. Filoztratosz pl. i.sz. 200 körül írta meg a pogány vándorprédikátornak, Tüanai Apollónak az életrajzát, aki Pál kortársa volt. Ebben elmondja, hogy Apolló feltámasztott egy halott leányt, aki esküvője napján halt meg.

Az ószövetségi halottfeltámasztásokról már szoltunk: Az 1 Kir 17,17-24 leírja, hogy Illés kéri Istent, adja vissza a szareptai özvegy elhunyt fiának az életét, – és Isten meghallgatja kérését. Ez a történet erősen hatott a naimi ifjú feltámasztásának történetére. Az Ószövetség Illés tettehez hasonlót Elizeussal kapcsolatban is elmond (2 Kir 4,18-37).

Jézus kortársai tehát el tudták képzelni, hogy csoda segítségével a holtakat vissza lehet hívni a földi életre. Még a vallási szempontból elég szabados gondolkodású Heródes Antipász is félt attól, hogy Keresztelő János feltámad a halálból (Mt 14,2).

Amikor megállapítjuk, hogy Jézus kortársai szerint lehetséges a halottfeltámasztás, tulajdonképpen a feltámasztás-történetek lényegi mondanivalójával kerülünk szembe. Éppen az ellenkezőjét tesszük annak, ami a történetek célja. Nem a feltámasztás lehetőségét, tényét bizonyítják, hanem csodát írnak le, amely meglepi, megrendíti az embereket, akik tanúi annak. Isten közvetlen beavatkozásáról beszélnek, amely az embereket megrémíti, és aminek a hatása alatt minden szemtanú ámulva megállapítja, hogy itt maga Isten sietett segítségére egy szerencsétlen embernek, végső soron egész választott népének. Nem lenne tehát helyes, ha a halottfeltámasztások történetével kapcsolatban bölcsen utalnánk arra, hogy Jézus kortársai természetesnek tartották a feltámasztás lehetőségét, hittek abban. Nem mondhatjuk: Igen, akkor még hittek az emberek az ilyesmiben, a mai ember viszont már nem. Ezeket a történeteket csak akkor értettük meg igazán, ha az esemény bennünk is kiváltja ugyanazt a rémületet, csodálkozó hitvallást, amint a kortársakban. Az ilyen megértés ajándék, – erőfeszítéssel, kutatással el nem érhető. Csak annyit tehetünk, hogy igyekszünk a történetből kielemezni, kiérezni a benne rejlő erőt, dinamizmust és tapasztalatot, és reméljük, hogy ezek ránk is hatással lesznek.

Magyarázat

Út a halálból az életre

Halotti felvonulás – az élet felvonulása

A Lk 7,11-17 története szerint az megy szembe a halotti felvonulással, aki az életet hozza (Csel 3,15). Halotti menet kíséri az özvegyet, aki elveszítette egyetlen fiát. Amikor férje meghalt, az özvegy elveszítette védőbástyáját. És most, amikor egyetlen fia halott, elveszített jövőt, reményt, egyaránt. Osztályrésze már csak a halál, a semmi. A falubeli emberek megértik nyomorúságát, sokan elkísérik őt a nehéz úton. De mi haszna neki ebből? Senki sem tudja visszaadni a fiát, azt, aki életének értelme volt, akibe minden reményét helyezte. Ez az út visszavonhatatlanul a halálba vezet; a halál már kinyújtotta, az özvegyre is rátette kezét.

Ezzel a halál-menettel találkozik Jézus, aki közeledik tanítványaival és az őt követő sokasággal. A szöveg „Úr”-nak nevezi Jézust (13. v.). Ez a megjelölés a feltámadott Krisztus címe. Ami történik, azt a Nagypéntek és Húsvét fényében kell érteni. Nagypéntek fényében, amely a tevékeny együttérzés beteljesülése, az emberi nyomorúság legyőzésének forrása; és Húsvét fényében, amikor az Úr álljt parancsol a halál felvonulásának. A halálnak és az életnek Ura megy szembe a halotti felvonulással.

Tiltakozás a halál ellen

Jézus megállítja a halotti menetet. Megsajnálja az asszonyt, megszólítja őt, megérinti a hordágyat, parancsol a fiatalembernek, hogy keljen fel a halálból – mindezzel széttépi azt az ördögi kört, amelyben az üresség és a reménytelenség szünet nélkül kölcsönösen újjászüli egymást.

Jézus megsajnálja az özvegyet. Megindítja szívét az asszony nyomorúsága. Az Újszövetségben, mindenekelőtt Lukácsnál úgy ismerjük meg Jézust, mint aki egészen a szegények, szenvedők oldalán állt, tehetetlenségükkel, szorongatottságukkal azonosul. Azonosul a nyomorúsággal, nem marad tisztos távolságban tőle, hanem elmeríti az Istenbe vetett bizalmába. Jézus szembefordul a természetes emberi felfogással („a halott az halott”). Tanúsítja, képviseli és megvalósítja, hogy az emberi nyomorúság megváltoztatható, a beteg meggyógyul, az éhező jóllakik, a halott újra él. A mindennapi emberi tapasztalat hamarabb érvényét veszti, mint az emberi nyomorúság a jogot ahhoz, hogy megszűnjék (G. Theissen, *Urchristliche Wundergeschichte*, 281. 286. old.).

Mivel Jézus ennyire együttérez az özvegygel, elhangozhat a biztatás: „Ne sírj!”. Nem is volna helyénvaló ez a mondat, ha nem elkötelezett együttérzésből fakadna. Így viszont a halál, a gyász, az üresség ördögi körének áttörését jelenti. Ne sírj! Ne félj! (Lk 8,50), Vigasztalódj! (Mk 6,50). Felemeli ezt a sötét kétségbeesés által lehajtott fejet, felvidámítja a csüggedt tekintetet. A szenvedő letörli könnyeit. Talán mégis van remény, hogy minden másként alakul, jobbra fordul.

Jézus odalép a hordágyhoz, megérinti azt. Megáll a halotti menet, nem megy tovább. Mert felhangzik a parancs: „Ifjú, kelj fel!” E szavakban megvalósul a remény, amelyet Jézus együttérzése, bátorítása, érintése keltett: hogy a halált le lehet győzni.

Jézus új életet ad az özvegynek

A naimi ifjú feltámasztásának története tanúsítja, – miként az evangéliumban szereplő többi halottfeltámasztás is –, hogy Jézus szava visszahívja az embert a haláltól az életre. Az isteni szó erejébe vetett hittel találkozunk itt, amelyet sok bibliai történet bemutat.

Fontos, hogy figyeljünk arra, hogy szövegünk hogyan állítja be ezt a tanúságtételt. Az elbeszélés középpontjában nem az elhunyt ifjú áll, hanem az anyja. Az anya nyomorúsága kiált Istenhez, nem a halotté. Ez az a nyomorúság, amely miatt közbelép Jézus: visszaadja az anyának a fiút, és vele egész életét. A halálból az életre vezető út itt érkezik a célhoz.

Természetesen az anya és a fiú viszonya nem ugyanaz többé, mint korábban. Az anyának most már nem azon az alapon van joga fiához, hogy ő adta neki az életet. Jézus közük lépett, életet adott a fiúnak – és egyben anyjának. Kettőjüket ezáltal kölcsönös szabadságban, új jellegű kapcsolatra vezeti.

A feltámadás megváltoztatja a fennálló viszonyokat

Jézus idejében több vallási irányzat is volt, amely a megfelelő kultusz gyakorlása által követőinek azt ígérte, hogy a halálból eljutnak az el nem múló életre. Az ezzel kapcsolatos szertartásokat nagy titokban tartották az egyes vallási közösségek.

A keresztény közösség elveti ezt az utat. A halottak életre keltése – amely eredetét, erejét és célját Jézus halálából és feltámadásából merítette –, új életet adott, alapvető változást hozott mind az egyes keresztények életében, mind a keresztény közösségek szervezetében, és kézzelfogható, látható bizonyítékként ragyogott túl a közösség keretein az egész környező világban.

Ennek a szemléletes példája az a mód, ahogyan a korakeresztény közösség felkarolta az özvegyeket, és a közösségen belül fontos feladatokat bízott rájuk. Az özvegy, aki eddig védtelen és jogfosztott volt, most a szegények jelképe lett, azoké, akiket Isten különös szeretettel karol fel. Az ősegyház nagy családjában az özvegyek fontos hivatalt kaptak. (1 Tim 5,3-16), és az olyan özvegyet, akinek nem voltak rokonai, hogy gondoskodjanak róla, az egyház fokozott szeretettel karolta fel (1 Tim 5,16). Még ha el is veszítette egyetlen fiát, az egyedül álló asszonynak a keresztény közösségben volt feladata és jövője. Szövegünk ennek a fejlődési folyamatnak egyik kiindulópontja. A naimi özvegy története példa arra, hogy az ősegyház hogyan gyakorolta a halálból való életre keltést, és hogy ennek a gyakorlatnak a hatása átlépte a hívő közösség kereteit is. De más példák is vannak. A keresztények szeretettel ápolják a betegeket akkor is, ha olyan súlyos, fertőző betegségben szenvednek, mint a lepra és a pestis. Vannak olyan kezdeményezések, hogy a fogyatékosok és a szegények aktív, fontos tagjai legyenek a közösségnek, ne legyenek kizárva. Ilyen próbálkozásokkal mindig újra találkozunk a kereszténységben ott, ahol egyébként az ember azt mondaná: „Semmit sem tehetünk, ez a helyzet, a halott az halott.” A kereszténység tehát elfásulás helyett visszavezet az életre.

Ennek kapcsán azt is észrevehetjük, hogy e törekvés mozgatórugója nem valami jámbor erkölcsi szólam, hanem az a mély meggyőződés, hogy az ember nem nyomorúságra, szerencsétlenségre született, hanem arra, hogy éljen: élje életét Istennel. Hogy ez lehetséges legyen, a valóság korlátainak le kell omolniuk.

Biblióra

A kiválasztott történet alapján a halálból az életre való eljutást tanulmányozzuk. A következő témákat javasoljuk:

1. Megismerni a történetet és a benne szereplő személyeket

2. Meghatározni a történet felépítését
3. A feltámadás szemléltetése festett képpel, aktuális történettel
4. Átélni megérteni ezt a folyamatot a szemléltetés által.

Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök
<p>1. Téma: megismerni a történetet a benne szereplő személyekkel (10 perc) Az óravezető elmondja a történetet (Lk 7,11-17), beleszöve a megfelelő adatszerű információkat <i>Vagy:</i> Az óravezető elmondja az adatszerű információkat, azután lassan elolvassa a történetet</p>		
<p>2. Téma: Tanulmányozni a szöveget (45 perc).</p>		
<p>megfigyelések a – személyekkel – motívumokkal – cselekménnyel – középpontban álló találkozással, – a történet üzenetével kapcsolatban</p>	<p>hármás csoportban, 25 perc közös beszélgetés, 20 perc</p>	<p>munkalap a Lk 7,11-17-hez, motívumtábla, nagy ívpapír, rostirón</p>
<p>3. Téma: Szemléltetni az esemény lényegét (halott – életre kel, 45 perc).</p>		
<p>1. Lefesteni: – Az esemény az özvegy szempontjából: együttérzés bátorítás ujjélesztés</p>	<p>csoportmunka</p>	<p>munkalap a Lk 7,11-17-hez, zsírkréta, víz, festék, ívpapír munkalap a Lk 7,11-17-hez</p>
<p>2. A történet aktualizálása</p>	<p>csoportosan megbeszélik, vagy egyénileg, a történetet aktualizálva megfogalmazzák</p>	
<p>4. Téma: A szemléltető alkotások bemutatása, összehasonlítása (20 perc).</p>		
<p>A csoportok bemutatják, amit alkottak. Előbb a képeket tanulmányozzák, majd az óra az aktualizáló történetek felolvasásával végződik</p>	<p>egész közösség</p>	<p>lehetőség a képek felfüggesztésére (tábla, rajzszög, ragasztószalag)</p>

Útmutatás az óravázlathoz

1. Téma

Amikor a szöveget felolvassák, az óravezető megkérheti a résztvevőket, hogy szemüket behunyva lehetőleg minél szemléletesebben képzeljék el az eseményt. Előre meg kell mondani, hogy olvasás közben szüneteket fog tartani.

2. Téma

A szöveg vizsgálatához a résztvevők hármass csoportokat alkotnak. Minden hármass a megadott kérdésekkel foglalkozik: Milyen szereplők jelennek meg a történetben? Milyen visszatérő elemek (motívumok)? Van-e a történetben kibontakozás, csúcspont? Mi a középpontban álló találkozás? Mi a szöveg tanítása, üzenete?

Nagy ívpapírra felírják a meglátásokat: személyeket, motívumokat, a kibontakozás vonalát, a középpontot, az üzenetet.

3. Téma

Egy csoportban ne legyenek hatnál többen. Egy csoport csak egy feladatot kap (több csoport kaphatja ugyanazt).

a) Lefesteni az életrekelés mozzanatait: A csoport igyekszik azonosulni az özvegygel, és színes képet alkotni lelkiállapotának következő három szakaszáról:

- meghalt az özvegy egyetlen fia;
- Jézus ezt mondta az özvegynek: „Ne sírj!” (13. v.)
- az özvegy élve visszakarta fiát.

A csoport tagjai előbb megbeszélik, hogyan érzi át az özvegy lelkiállapotát. Nagy vonalakban megegyeznek, hogy hogyan fogják ábrázolni a három pillanatot. A három képet a csoporton belül elosztják és megfestik.

b) A történet aktualizálása: A csoport „terjeszteni” akarja a történet a mai világban (17.v.). Ha szükséges, egyes részleteiben módosíthatják a szöveget. A történet-formát mindenesetre meg kell őrizni (ne legyen prédikáció!), mégpedig úgy, hogy a Lk 7,11-17 üzenete benne legyen. Előbb megegyeznek, kinek fogják elmondani a történetet: a többi résztvevőnek, gyerekeknek, szülőknek, öregeknek, stb.

4. Téma

Azok a csoportok, akik festettek, képeiket felfüggesztik. Az összes résztvevő végignézi a képeket, egyénileg beszélgetnek azokról (kb. 10 perc). Az óra azon szövegek olvasásával zárul, amelyek a történetet aktualizálják.

IV. A helytállás új lehetősége. Jézus meggyógyít egy megszállott fiút (Mk 9,14-29). Ördögűzés

Alapgondolat

Az emberek néha olyan helyzetbe kerülnek, hogy a veszélyek, bajok, élettragédiák megbénítják őket. Úgy érzik, tehetetlenül ki vannak szolgáltatva a gonoszok hatalmának. Ilyenkor úrrá lesz rajtuk a tehetetlenség, a rezignáció. Közben természetesen még inkább él bennük a vágy, hogy a veszélyt, a bajt elhárítsák, legyőzzék. Ha ez nem sikerül, a helyzet még jobban kétségbe ejti őket. Éppen ezért eléggé általános felfogás, hogy a gonoszság hatalma elől, ahol csak lehet, ki kell térni, el kell menekülni. De megszabadulunk-e attól, amitől menekülünk? Nem volna lehetséges, hogy szembenézzünk a gonoszság hatalmával, és megálljuk a helyünket előtte? – Ilyen és ehhez hasonló tapasztalatok bizonyára felszínre fognak kerülni bennünk, miközben ezzel a történettel foglalkozunk. Jézus itt határozottan azt az álláspontot képviseli, hogy a gonosszal szembe kell fordulni. Lehetőséget ad az embernek, hogy a gonoszság hatalmával dacolva – higgyen és éljen.

Szöveg: Mk 9,14-29

- ¹⁴ Amikor visszatért a tanítványokhoz, látta hogy nagy népsokaság tolong körülöttük. Írástudók vitatkoznak velük.
- ¹⁵ Mihelyt az emberek észrevették, meglepődtek, majd eléje siettek és üdvözölték.
- ¹⁶ Megkérdezte tőlük: „Miről vitatkoztok?”
- ¹⁷ Valaki megszólalt a tömegből: „Mester, elhoztam hozzád a fiamat, akit néma lélek szállt meg.
- ¹⁸ Amikor hatalmába keríti, a földhöz vágja, habzik a szája, csikorgatja a fogait és megmerevedik. Már szoltam tanítványaidnak, hogy üzzék ki, de nem tudták.”
- ¹⁹ Ó, te hitetlen nemzedék – válaszolta –, meddig maradjak még körödben? Meddig türjelek benneteket? Hozzátok ide hozzám!
- ²⁰ Odavitték. Mihelyt a lélek meglátta, nyomban gyötörni kezdte (a fiút), úgy hogy a földre zuhant s habzó szájjal fetrengett.
- ²¹ „Mióta szenved a bajban?” - kérdezte apját. „Kicsi kora óta - válaszolta.
- ²² Sokszor tűzbe meg vízbe kergette, csak hogy elpusztítsa. Ha valamit tehetsz, segíts rajtunk és légy részvétellel irántunk.”
- ²³ Jézus így felelt: „Ha valamit tehetsz?...Minden lehetséges annak, aki hisz”.
- ²⁴ A fiú apja erre felkiáltott: „Hiszek! Segíts hitetlenségemen!”
- ²⁵ Amikor Jézus látta, hogy egyre nagyobb tömeg verődik össze, ráparancsolt a tisztátalan lélekre: „Néma és süket lélek, parancsolom neked, menj ki belőle és ne térj többé vissza belé!”
- ²⁶ Az felordított, s heves rángatások közepette kiment belőle. A fiú olyan lett, mintha halott volna. Sokan úgy vélték, hogy meghalt.
- ²⁷ Jézus azonban megfogta a kezét, felsegítette, s az talpra állt.
- ²⁸ Amikor bement a házba, tanítványai külön megkérdezték: „Mi miért nem tudtuk kiűzni?”
- ²⁹ Ez a fajta nem megy ki másként, csak imádság és böjt hatására” - felelte.

Adatok

A fiú megszállottsága

A fiú állapotát az elbeszélő részletesen leírja: a gonosz szellem elragadja, földre taszítja, tajtékzik a szája, fogait csikorgatja, megmerevedik, vízbe, tűzbe ugrik, merev tagokkal hempereg a földön, úgy fekszik, mint a halott. Pusztító démoni hatalom kerítette hatalmába a fiút, tehetetlenül ki van szolgáltatva neki. A tünetek teljesen megegyeznek az epilepszia tüneteivel (ezt már az ókorban észrevették). Feltűnő, hogy az elbeszélés a gonosz szellemet kifejezetten néma, illetőleg süketnéma léleknek nevezi (17. 25.v.). Ez a részlet nem tartozik az epilepsziáról alkotott népi, ókori képhez, nem található meg Máténál, Lukácsnál sem, akik az esetről szintén beszámolnak. Azáltal, hogy a gonosz szellem a fiútól a beszéd képességét is elveszi, még nyilvánvalóbbá válik, hogy az ilyen állapot mennyire megfosztja az embert tulajdon személyiségétől. Elveszti a kapcsolatteremtés lehetőségét, önmaga számára is idegenné válik.

Jézus panasza

Jézus szemére veti kortársainak, hogy mennyire hitetlenek (19. v.) Ebben visszacsengenek az ószövetségi panaszok, amelyekben Isten elégedetlensége szólal meg az emberek hitetlensége miatt. Pl. Szám 14,11: „...Ez a nép ...meddig nem hisz nekem még a körében mutatott jelek ellenére sem?” Ez a panasz egyben ítélet is a nép felett. A Mk 9,19-ben nem annyira elítélést, inkább szomorúságot fejez ki: „Meddig kell még körötökben maradnom?” E szavak feltételezik azt a gondolatot, hogy Jézus az Isten világából érkezett, oda fog visszatérni, földi tartózkodása csak átmeneti állapot. De van a panasznak másik értelme is: Jézus ki van téve az emberek nyomorúságának, vakságának, hitetlenségének, és mindezt tudatosan felvállalja. Nem véletlen, hogy Jézus panasza azzal zárul, hogy kéri, hozzák eléje a megszállott fiút. Amiről Márk csak burkoltan beszél, Pál világosan kimondja Krisztusról irt himnuszában (Fil 2,5-6): Jézus, kitéve magát az emberi életet fenyegető hatalmoknak, magára vette a kiszolgáltatottságot, megalázta magát „a halálig, mégpedig a kereszthalálig”. Az sem véletlen, hogy a néma és ártó szellem láttán mondott jézusi panasz Márknál abban az evangéliumi részben található (8,27-10,52), amelynek központi gondolatát a szenvedésre vonatkozó jövődőlés képezi. Történetünk előtt is, utána is utalásokat találunk Jézus szenvedésére és halálára (9,12.31).

Halott és feltámadt

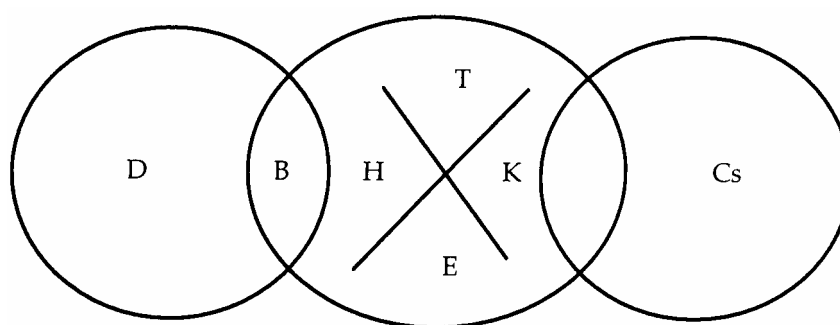
Az ördögűzés tulajdonképpen feltámasztással végződik: a fiú „úgy fekszik, mint egy halott”, de Jézus szavára felkel (26.v.). A görögben a „felkel” szót használják „feltámad” értelemben is. Ez utalást tartalmazhat arra, hogy amikor Jézus kiteszi magát az emberi nyomorúságnak (ld. fentebb), az embereket a halálból az életre segíti. Élve a halál fogságában lenni - meghalva az élet hatalmában lenni: ez a kettőség áll történetünk középpontjában.

A szöveg felépítése, műfaja

Szereplő személyek

Ebben a történetben megtalálható mind a hétféle szereplő, amely a csodatörténetekben egyáltalán előfordulhat: Jézus a csodatevő (Cs), ellenfele a néma lélek, a démon (D6); a megszállott fiú a beteg (B); az apa, mint hozzátartozó (H), Jézus ellenfelei, az írástudók (E). Jelen vannak a tanítványok, Jézus kísérői (K), végül a tömeg (T) is. A tulajdonképpeni szembenálló felek: a csodatevő és a démon. Az összes többi szereplő ehhez a két szembenálló félhez viszonyul valamiképpen. Ők a mellékszereplők. A csodatevő oldalán állnak a tanítványok, a démon által megszállt beteg oldalán az apa; a tömeg, mintegy várakozó állásponton a kettő közt. Az esemény természetesen érdekli őket, részt vesznek abban ők is, éppúgy mint az írástudók, akik tisztes távolból figyelnek, mint kíváncsi ellenfelek.

A szereplők egymáshoz való viszonyát a következőképpen szemléltetjük:

a démonok világa az ember világa az Isten világa
(egyik szembenálló fél) (mellékszereplők) (másik szembenálló fél)
(G. Theissen, *Urchristliche Wundergeschichten*, 54. old.)

A három világ (démoni, emberi, isteni) nem határolható el élesen egymástól, ez hamar kitűnik a történetből. Minden jelenlèvre vonatkozik a kijelentés: „hitetlen nemzedék”, azaz a démon hatása másokon is érezhető, nemcsak a betegen. Hiszen tehetetlenek a démonnal szemben, feladták a küzdelmet. Jézus panaszából kitűnik, (19.v.), milyen mélyen érinti, elszomorítja őt az ember nyomorúsága, vaksága, hitetlensége. A történetből az is kiérezhető, hogy a beteg és hozzátartozója tulajdonképpen nem is annyira a démon oldalán áll, hiszen a cél a démontól való szabadulás. Ha figyelembe vesszük ezt a dinamikát, és az egyes világok határait nem vesszük szigorúan, felismerjük a történet alapvető irányulását: végső soron minden szereplő aktív résztvevője a két szembenálló erő összeütközésének

A szöveg felépítése

Ha a történetben résztvevő személyek szerepét, hozzáállását figyelembe vesszük, előtűnnek az egyes motívumok, ezen belül is a három legfőbb motívum. (Itt tartalmi motívumról beszélünk, nem a formai elemekről, amelyek az ún. motívum-táblán található.) A két szembenálló fél, Jézus és a démon között megjelenő személyek figyelembevételével a történet öt jelenetre tagolható:

	személyek	fő motívum
14-19a v.	tanítványok, írástudók tömeg, apa	a tanítványok tehetetlensége
19b-20 v.	fiú, az őt hozó emberek	Jézus és a démon szembesülése
21-24 v.	apa	beszélgetés Jézus és az apa között a hit és a hitetlenség ellentmondásáról
25-27 v.	fiú, tolongó tömeg	Jézus és a démon szembesülése
28-29 v.	tanítványok	Jézus véleménye a tanítványok tehetetlenségéről

A történet tulajdonképpen önmagába visszatérő kört képez. A keretet a tanítványok tehetetlensége képezi: hiába próbálkoznak úrrá lenni a gonosz pusztító hatalma fölött. A történet középpontjába Jézus és az apa beszélgetése áll. Ennek témája a hit tehetetlenségének és a hit hatalmának feszültsége. Az apa helyzete, segélykiáltása a tanítványok tehetetlenségére, kérdéseire vonatkozóan ad eligazítást. Ezenkívül Jézus és a démon is szembesül egymással. Így kapcsolódik a középpontban álló feszültség a mellékessel.

A szöveg most vázolt felépítését alább a magyarázat során figyelembe vesszük.

Az ördögűzés-műfaj

A történetben megfigyelhetünk néhány olyan mozzanatot, amely jellemző az ördögűzésekre: a) A betegséget úgy ábrázolja, mint megszállottságot, azaz a beteg olyan szellem hatalmában van, amely veszélyezteti az életet és az illető önmagával való azonosságát (18a. 22a v.); b) A démon támadólag fordul szembe a csodatevő erejével (20.v.); c) A kiűzés szóbeli paranccsal történik (26b v.); d) A gonosz szellem utoljára még egy erőfeszítést tesz, hogy áldozatát ne kelljen elhagynia (26a v.).

Ezek a mozzanatok az ördögűzésre jellemzőek. Mellettük olyan mozzanatok is jelen vannak, amelyek a gyógyítás -történetekben szoktak előfordulni, így pl. az, hogy a csodatevő megkérdezi, mióta beteg az illető (21 v.), és a gyógyulás szemléltetése (27b v.). Világosan látható azonban a gyógyítás-történetektől való eltérés. A betegség nem gyöngeség vagy fogyatékoság, hanem megszállottság, amelyet idegen erő okoz, meghasonulást előidézve a szenvedőben. A beteg életlehetőségei nem csak korlátozottak, hanem végső veszélyről van szó. Ezért a gyógyítás sem pusztá erőátvitellel történik, hanem életveszélyes küzdelem alakul ki a démon pusztító ereje és az ördögűző szabadító hatalma között. A küzdelem színtere a megszállott. Az ördögűzés célja végül nem csupán valamely káros tünet megszüntetése vagy az életerő visszaadása, hanem az egész ember megszabadítása. Ezek alapján felismerhetjük tehát az ördögűzések három lényeges mozzanatát: A betegséget idegen, pusztító hatalom okozza; a gyógyítás harc által valósul meg; a gyógyítás célja az egész ember megszabadítása.

Bármennyire előtérben vannak is itt az ördögűzés ezen lényeges mozzanata, figyelemmel kell lennünk a másik két szempontra is, amely más ördögűzés-történetekben nem található meg, itt viszont hangsúlyozottan jelentkeznek: egyrészt a tanítványok tehetetlensége, másrészt az a beszélgetés, amelyet Jézus folytat a beteg kísérelőjével a hit tehetetlenségéről vagy hatalmáról. Hogy Márk számára ez az utóbbi mennyire fontos, megállapíthatjuk abból hogy csak ő közli ezt, Máténál (Mt 17,15-21) és Lukácsnál (Lk 9,38-43) a párhuzamos leírásokban nem szerepel.

Az elbeszélés Márk evangéliumának összefüggésében

Márk a történetet meghatározott összefüggésbe, szövegkörnyezetbe állítja. Ebből négy fontos következtetést vonhatunk le. Márknál az elbeszélést a színeváltozás leírása előzi meg

(9,2-13), utána pedig a Jézus szenvedéséről szóló jövendölés következik, amely az evangélium ezen részének tartalmilag meghatározó gondolata (9,30-32).

A színeváltozás során Péter szeretné maradásra bírni Jézust és a megjelent két prófétát, Mózeszt és Illést (9,5). erre alapozzuk történetünkkel kapcsolatban az első következtetést: Jézus a tanítványok kérése ellenére sem maradt a színeváltozás hegyén, hanem lemegy, hogy megküzdjön a gonosznak az életet veszélyeztető hatalmával. (Egyébként már az előzőkben is Péter volt az, aki megvallotta, hogy Jézus a messiás, de éppen emiatt igyekezett eltéríteni Jézust a szenvedés útjáról, 8,27-33) Második megállapításunk: Péter (és a másik két tanítvány) Jézussal a színeváltozás helyén szeretne maradni – történetünkben pedig az apa felpanaszolja, hogy a tanítványok tehetetlenek voltak a démonnal szemben. a tanítványok tehát igyekeznek távol maradni a démontól. A tanítványok szemében ugyanis a hit és a veszély, amelyet a gonosz hatalma okoz, két ellentétes dolog – Jézus személyében, az ő útján azonban ezek összetartoznak, érintkezésük, harcuk kikerülhetetlen.

Jézus nem kerüli el a gonosz hatalmával való összeütközést. Így maga is osztozik az ember sorsában. Ez a nyomorúság sóhajt, panaszt hoz ajkára (9,19), és vezeti őt a szenvedés felé, amelyre a következő, harmadik jövendöléssel rá is mutat. Jézusnak a gonosszal való összeütközése olyan összeütközés, amelyben embereket halálos veszély fenyeget, de Jézus közbelépése által megszabadulnak attól, és elindulhatnak Jézus útján, amely a halálon keresztül az életre vezet. Erre az összefüggésre utal a gyermek megszabadítása és a Jézus halálára, feltámadására vonatkozó kijelentés között érezhető tartalmi, megfogalmazásbeli rokonság (vö. 9,26-27 és 9,31).

Magyarázat

Kiszolgáltatta a gonoszság hatalmának

Mindenekelőtt egy nyelvi mozzanatra szeretnénk felhívni a figyelmet. A megszállott fiú az egész történet folyamán (még a befejezésben is!) úgy szerepel, mint mások cselekvésének tárgya, más szereplők viszont alanyok, cselekvő személyek. Az írástudók és a tanítványok vitatkoznak a fiú helyzetén. Az apa sürgősen segíteni szeretne rajta, az emberek pedig odahozzák őt. A nyelvi kifejezés formája jól tükrözi a gyermek tényleges helyzetét. Magától semmit sem tehet, minden úgy „történik” körülötte. Tehetetlensége ijesztő és életveszélyes, hiszen ki van szolgáltatva a gonosz szellem bénító, életet veszélyeztető hatalmának. A szellem megragadja ide-oda rángatja, görcsbe rántja, földre veti, meg akarja ölni. A fiú minden életmegnyilvánulását az őt hatalmában tartó pusztító erő diktálja. Védtelenül ki van szolgáltatva a démonnak, aki azt tesz vele, amit akar. A fiú elveszítette egyéniségét, elidegenedett önmagától.

A szellem egyben néma és süket (17. és 25. v.), a hatalmában álló fiú nem tud beszélni. Egyetlen szót sem szól a történet során, nem hallani megkínzott segélykiáltását, nem hagyja el ajkát sem a kétségbeesés, sem a segélykérés kiáltása. Némasága, hallgatásra van kárhoztatva. Ez még nyilvánvalóbbá teszi, hogy elveszítette egyéniségét, helyébe a démon lépett. Néma és szótlan, más emberekkel képtelen kapcsolatot teremteni. Idegen önmagától, de mások számára is teljesen idegen, mindenkitől el van szakítva. Természetesen már maga ez az egész helyzet némán is hangos jajkiáltás. A démon hatása irtózatossá tesz tanúskodik, mégis nyilvánvaló, hogy ez az erő életet pusztító, megsemmisítő erő. A démon semmi áron sem akar lemondani róla, célja az, hogy megölje őt.

A megszállott fiú helyzetében világosan megnyilvánul a gonoszság hatalmának háromféle ártó ereje: a gonoszság hatalma olyan erő, amely az embert önmagától és másoktól elidegeníti; amely megfosztja őt a beszéd készségétől, némaságra, hallgatásra kárhoztatja; és amely elpusztítja, megsemmisíti az életet. A fiú tehetetlenül ki van szolgáltatva mindennek.

Úton a gonoszság hatalmával való összeütközés felé

Ebben az elbeszélésben a szembenálló felek feszültsége nem csak a beteg és a csodatevő találkozásának pillanatában jelenik meg. Jézus itt már eleve feszült helyzetet talál, amelyet a vita részleteiről nem értesülünk nyilvánvaló, hogy a vita a fiúról folyt, akit apja hiába vitt a tanítványokhoz. Nem tudhatjuk, vajon az írástudók szemére vetették-e a tanítványoknak, hogy tehetetlenek a démonnal szemben (ez problémát jelent maguknak a tanítványoknak is, vö. 28. v.). Jézus mindenesetre olyan helyzetet talál maga előtt, amelyet feszültté tesz egyrészt a démon hatalma, másrészt a tanítványok tehetetlensége; a vita pedig ezt a feszültséget még tovább élvezzi.

Jézus megjelenésével megváltozik a helyzet. A figyelmet magára vonja, a tömeg ijedt csodálkozással tekint rá. A tömeg ijedelme mutatja, hogy a jelenlevők nem csupán kíváncsi, kíváncsiskodó nézők maradnak, hanem a készülő összeütközés közvetlenül érinti őket. Jézus pedig nem maradt a színeváltozás helyén, mint azt az őt követő tanítványok szerették volna, hanem az összeütközés színhelyére megy, ahol harcolnia kell a gonoszság gyilkos hatalmával.

Semmi okunk sincs annak feltételezésére, hogy a jelenlevők valamelyikére, valamelyik csoportjára ne vonatkoznék Jézus panasza a „hitetlen nemzedék”-ről (19.v.). Természetes, hogy elsősorban az írástudókra vonatkozik, akik (mint sok más vita esetében is) ellenséges érzületű szemlélői Jézus tetteinek, és igyekeznek kétségbe vonni, cáfolni Jézus isteni küldetését. De hitetlen a tömeg is, amely csodálkozik ugyan, hogy Jézus vállalkozik az összeütközésre, de meg is találva érzi magát. Végül hitetlen az apa is, aki fiának kétségbeejtő nyomorúsága láttán elkeseredetten kilincsel segítségért, de lelke mélyén mindig újra azt érzi, hogy minden hiábavaló.

Jézus szemrehányása azonban mindenekelőtt a tanítványokra vonatkozik. Hisz néhányan közülük fönn voltak vele a színeváltozás hegyén, és nem akartak a hegyről visszatérni oda, ahol annyi minden elveszi bátorságukat, elosztja reményeiket, megkérdőjelezi hitüket. A többiek pedig szerettek volna diadallal megjelenni, mint akik győzelmet arattak a gonosz fölött – de így nem is tudtak tenni semmit a démonnal szemben. Csak forognak saját tehetetlenségük körül.

Jézus panasza, sóhaja mutatja, mennyire szenved attól az ellentmondástól, hogy Isten jelen van, egészen közel, az emberekben mégis szemrehányással, rémülettel, kiábrándultsággal találkozik, sőt saját tanítványait is inkább lenyűgözi a démon hatalma. Pedig a fiú a jelenlévő Isten kezében van. Jézus mégsem fordít hátat a hitetlenség kézzelfogható megnyilvánulásainak. Inkább a fiúval törődik, akiben az összes jelenlévőt hatalmában tartó gonosz erő összpontosul és tobzódik: „Hozzátok ide!”

A hit tehetetlensége és hatalma

Miközben Jézus és az apa a fiúban dühöngő gonosz hatalomról beszélget, a többi jelenlévő először háttérbe szorul. Mindannyiukat érdekli (mint hitetlenkedőket), amikről a beszélgetés folyik. A kérdés természetesen Márk evangélista egyházát is érdekli: Nem járhatunk-e mi is úgy, mint a történetben szereplő tanítványok? Az egyház érzi, hogy ki van szolgáltatva a gonosz fenyegető hatalmának. De minél inkább szeretné magát elhatárolni attól, annál inkább kénytelen ráébredni saját tehetetlenségére.

A fenyegetés megbénítja, nem mer szembeszállni vele. Jézus viszont vállalja az összeütközést, és ezzel keresztülhúz minden olyan számítást, amely a kiutat a menekülésben látja. Lehetőséget ad arra, hogy az ember szembenézzen tehetetlenségével, és csak azért is hinni tudjon – gonoszság hatalmának színe előtt is.

A történet hallgatója nagyon is érzi az apa kérdésének kételkedő hangszínét, amikor fiával együttérezve annak érdekében szól, aki maga sem szólhat: „Ha tehetsz valamit, könyörülj, segíts rajtunk!” Kételkedő remény érződik ebből, és a kérdés, hogy vajon Jézus képes-e megbirkózni a gonosz pusztító hatalmával, működésével. „Ha tudsz tenni valamit”: ezt a kétségekkel teli kérdést ragadja meg Jézus, de nem arra válaszol, hogy képes-e tenni valamit, hanem megszólítja az apát. Nem a kételkedésre utal, hanem bátorító ígérettel, felszabadító kijelentéssel fordul hozzá: „Minden lehetséges annak, aki hisz”. Ami Isten esetében igaz: „Istennél minden lehetséges!” (Mk 10,27), Jézus szerint a hit esetében is igaz – szemben minden ellenkező tapasztalattal.

A hit tehát – szemben a tanítványok magatartásával, Márk egyházának felfogásával, és a ma is széles körben elterjedt nézettel – egyáltalán nem menekülés, a veszélyek kerülése. Sokkal inkább Isten hatalmába vetett bizalom, mert ő megőrzi bennünket és a veszedelmeket elhárítja. A tanítványok – akik Márk egyházának lelkületét tükrözik – történetünk tágabb evangéliumi szövegekörnyezete szerint (Mk 8,27-10,52) mindenáron menekülni szeretnének, hatalomhoz, előjogokhoz jutni. De az evangélium ezek helyett Jézus útjára hívja őket, amely a gonosszal való összeütközésre, szenvedésre, halálra vezet (vö. jövendölések a szenvedésről). A hit tehát nem csak Isten hatalmában való bizalom, hogy ő megóv a rossztól, hanem részesedés Jézus Útjából, ezen belül Isten hatalmából a veszélyek, kétségbeesés, reménytelenség közepette. A hit ezt jelenti: bizonyosság – minden ellenkező látszat ellenére; bátor haladás – amikor az út egyáltalán nem látszik; – biztos talaj – ahol feneketlen mélység tátong előttünk. A hit ezt jelenti: részesedni Isten hatalmából, nem kitérni a gonoszság útjából, hanem helyállni vele szemben; élni kiszolgáltatva a valóság durva hatalmának, és mégis kitartani.

„Minden lehetséges annak aki hisz”: Az apa mindjárt megérti, hogy ez a megrendítő, bátorító ígéret neki szól. Ezért kiált fel: „Hiszek” Segíts hitelenségemen!” Bizonyosságot merít Jézus szavaiból, bár sehol egy biztos pont. Bátorságot nyer, hogy állni tudjon a gonosz hatalma előtt. Szabaddá válik és remélni kezd, bár a helyzet változatlanul kilátástalan. A hit alapvető mozzanata ez a „mégis”, és ez szorosan összefűzi a hitelenséggel, amellyel állandóan meg kell küzdenie: a hiábavalóságnak megtapasztalásával és a tehetetlen megadással; azzal, hogy titokban végül mégis jobban meg vagyunk győződve a gonoszság erejéről, éppen akkor, amikor ki akarunk térni az útjából és menekülnünk előle. Az apának meg kell küzdenie a reménytelenséggel, a kétségbeeséssel. Ezért kér, kiált: „Hiszek! Segíts hitelenségemen!” A gonosz, pusztító hatalommal kapcsolatos, előző kérdés: „Segíts rajtunk!” itt még sürgetőbb. Mert a hitelenség által a gonosz a helyzet magaslatára emelkedik, az embert teljesen hatalmába keríti. Ezért kiált fel az apa, és kéri Jézust, ne engedje, hogy hite alulmaradjon a hitelenséggel való küzdelemben. Azzal, hogy így kiált fel, elismeri, hogy vereséget szenvedett – de azt is, hogy megszabadult. Ugyanaz a küzdelem zajlik a hit és a hitelenség között, mint a démon zsarnoki hatalma és Jézus szabadító hatalma között. Az apa hite nem követi, hanem megelőzi a démon kiűzését. A hit tehát itt (szemben más ókori csodákkal) nem a csodából következő magatartás, hanem abban való részvétel.

Ezzel kapcsolatban tanulságos szembenéznünk a „csodában való hit” még ma is elterjedt értelmezésével. Ez alatt általában a következő három magatartást szokás érteni: ha valaki gondolkodás nélkül igaznak tart minden csodát, amiről hall; ha valaki valamilyen eseményt utólag csodaként értelmez; végül ha valaki azt gondolja, hogy megtörténhet valami, ami egyébként, a tapasztalati tudásunk alapján lehetetlen. E három értelmezés közül egyik sem felel meg annak, amit történetünk alapján „csodában való hit”-nek nevezhetünk. A „csodában való hit” nem más, mint konkrét veszélyhelyzetben is hinni a szabadulásban – dacolva tapasztalatainkkal és a valósággal.

Szabadulás a gonosz hatalmából

A süket és néma szellem hatalmába kerítette a fiút, úgy hogy az maga is néma dühöngővé vált. Beszélni nem tud, sem megszólítani nem lehet. Jézus mégis megszólítja őt, és felveszi vele a küzdelmet. Mi nem így viselkedünk a gonosszal szemben, nem így beszélünk róla. Kezünket mosva bizonygatjuk, hogy semmi közünk hozzá, vagy mentegetőzünk. Mások igyekszünk másokra kenni a dolgot, másokat bűnbakká tenni. Vádlólag lépünk fel, vagy éppen némán, közömbösen hallgatunk. Bármiként is viselkedjünk, mindebben egy dolog a közös: ahogyan a gonoszról beszélünk, az nem más, mint kitérés, meghátrálás a gonosz elől. Ez a meghátrálás azonban korántsem fékezi meg a gonoszt, inkább a kezére játszik, növeli erejét és esélyeit.

Jézus esetében az a meglepő, hogy ő nem engedelmeskedik a mélyen bennünk gyökerező hajlamnak, nem torpan meg, nem menekül a gonosz elől, hanem felveszi vele a harcot. Már ezzel elkezdődik a gonosztól való szabadulás. Egyenesen a démonhoz fordul, megszólítja, megfélemlíti parancsával azt, aki mindeddig mindenkit megbénító halálos veszélyt jelentett. Ez elevebe talál a süket és néma léleknek. A néma lélek, aki a fiút is némává tette, hallgatásra kárhóztatta, most hangos kiáltással elhagyja a fiút. Ez a kiáltás a démon utolsó erőfeszítése, lázadása. De a kiáltás egyben a hallgatást is megtöri, amelyre a fiút kényszerítette.

A fiú életmegnyilvánulásait eddig a démon határozta meg – most olyan, mint egy halott. A gonosz nem csak látszat, nem csak álarc, amely, ha lehull, visszamarad az élő, egészséges ember. A gonosz életet pusztító erő. Ez nyilvánul meg, amikor jelen van, és távozása után, utóhatásában is. A fiú úgy fekszik, mint egy halott. Csak akkor kezd újra élni, amikor Jézus megérinti, megfogja őt. A fiú halálában találkozik egymással a démon félelmetes pusztító ereje, és Jézus szabadító, életadó ereje, amely a halálból az életre vezet.

A fiú személyiségét megsemmisítette a démon, teljesen áthatotta, a helyébe lépett annak. Most a fiú visszanyeri személyiségét, mégpedig két lépésben. Amikor a démon elhagyja a fiút, utoljára kitombolja magát rajta, és tehetetlen, személytelen áldozatként hagyja őt hátra. Jézus azonban megfogja, felemeli. Ő nem veszi őt birtokba, nem keríti hatalmába, hanem szabadító, éltető erőt ad neki. A fiú felkel, nincs többé összeomolva, földre sújtva, nem idegen többé önmagától. Felkel, ez azt jelenti, hogy megszabadul attól a hatalomtól, amely idegenné tette őt önmaga és mások számára. Új életet kap Jézustól. Nem magától éled fel, de „magához” tér, szabad, független emberré válik. Két erőtér váltotta egymást. Míg a démoni erőtérben a fiú elveszítette egyéniségét és helyébe a démon lépett, eddig a jézusi élet-erőtér jellegzetessége, hogy ebben az ember visszanyeri saját, új személyiségét.

A tanítványok tehetetlenek a gonoszság hatalma és a hit hatalma közötti ellentmondással szemben

A jelenet záróakkordja itt (28-29.v.) nem a szokásos. Nincs csodálkozás a csoda után, a tömeg nem mond magasztaló szavakat. Ehelyett a befejezésben ismét a történet kezdetének alap gondolata jelenik meg – keretbe foglalva az egész történetet: a tanítványok tehetetlenek a gonosz hatalmával szemben. A tanítványoktól elvárták az emberek, – sőt önmaguk is az várták –, hogy meg tudják fékezni a gonosz hatalmát, ki tudják űzni a gonosz szellemet. Tehetlenségük, felsülésük annál nyomasztóbb számukra. Márk korának keresztényei a tanítványokban felismerhetik önmagukat. Ők is szembetalálkoznak a démoni erővel, nekik is meg kellene fékezniük azokat – de nem tudják. Talán nem a megfelelő eszközöket alkalmazzák?

A tanítványok kérdése azt a benyomást kelti, mintha tudni akarnák, mennyiben kellett volna másként eljárniuk, hogy a szellemet kiűzhessék, hogy úrrá lehessenek a gonoszság

hatalmán. Sőt, Jézus válasza is erősítheti ezt a benyomást, amennyiben a tanítványok kérdésére felelve utalt az imádságra, böjtre, mint az ördögűzés eszközeire. Valójában mégsem arról van itt szó, hogy mi a leghatékonyabb eszköz a csodatevő kezében, amikor a gonosz megnyilvánulásai felveszi a harcot. Hiszen nyilvánvaló, hogy a történet során maga Jézus nem alkalmazza az imádságot, mint az ördögűzés eszközt.

Jézus utalása az imára a történeten belül az apa könyörgő imádkozó kiáltásához (és egyben a csodatevőéhez) kapcsolódik: „Hiszek! Segíts hitetlenségemen!” (24. v.). A tanítványok menekülnek, hatalmat, előjogokat kívánnak. Jézus az apa imáját állítja szemük elé – és az egyház szeme elé. – A tanítványok kérdésére tehát Jézus közvetve válaszol, sőt válaszával megkérdőjelezi magát a kérdést. Mert végső soron a csodatevő különleges képességei, eszközei a döntők, hanem az, hogy valaki ráhagyatkozzék – mint az apa –, arra a küzdelemre, amely a gonoszság hatalma és Jézus hatalma között folyik.

Jézus egész magatartása, útja arról tanúskodik, hogy kész erre a küzdelemre, határozottan vállalkozik arra. Erről tanúskodik az apa könyörgő felkiáltása is, aki vállalja a hit és a hitetlenség között folyó küzdelmet. Beismeri hitetlenségét, alapvető tapasztalását, hogy mindez hiába való. Felkiált mégis, segítséget kér hitetlenségével szemben, beismerve, hogy őrajta győzedelmeskedett a gonosz hatalom, – mégis hisz mindannak ellenére, ami megfosztja a bizonyosságtól, bátorságtól, reménytől. Így kell értenünk Jézusnak az imára való utalását. Az emberek nem szabadulhatnak másként a gonoszság hatalmától, hacsak beismerik hitetlenségüket, azt, hogy ki vannak szolgáltatva a gonosznak. Ha mégis hisznek, ha mégis élnek – akkor a gonosz pusztító hatalma ellenére hisznek és élnek.

Biblióra

A történetben szereplő személyek a gonosszal kapcsolatban különböző felfogásokat tükröznek. Ezért ajánljuk, hogy az 1. téma során ismerkedjünk meg a történettel és a benne szereplő személyekkel, a 2. témában pedig figyeljük meg, hogyan viselkednek az egyes szereplők a gonosszal szemben. Ami az apával és a fiúval történik, amikor Jézus összeütközik a gonosszal, döntő és tanulságos mind számunkra, mind a tehetetlen, tanácstalan tanítványok számára. Ezért javasoljuk a 3. témát, ahol azok helyzetét tanulmányozzuk és szemléljük, akiket az esemény a legközelebről érint. A 4. téma végül emelkedő befejezése az órának.

Két megjegyzés egy másik tárgyalásmóddhoz: a kettőspont kifejezetten drámai, dramatizált: az elbeszélésben megjelenik a szereplőknek mind a hét csoportja, amelyek a csodatörténetekben egyáltalán előfordulhatnak. Ezért javasoljuk a szembesülést-játékot (B óravázlat). Ennek során igyekszünk kidomborítani a történet életszerű mozgalmasságát, mind a szereplők, mind a cselekmény szempontjából, bekapcsolva ebbe az órán résztvevők saját tapasztalatait is. Ehhez a játékhoz nem elegendő egy alkalom. Ha van elég idő, mindkét vázlatot elvégezhetjük.

A) Óravázlat (egy alkalomra)

Feladat	Módszer	Eszközök
1. Téma: Megismerni a történetet és a benne szereplő személyeket (10 perc).		
Az óravezető elmondja a történetet (Mk 9,14-29)	<i>egész közösség</i>	
2. Téma: Megfigyelni, szemléltetni, hogy az egyes szereplők hogyan viselkednek a gonosz hatalmával szemben (50 perc)		
Első rész:	csoportosan	munkalap a Mk

a) Dramatizálva felolvasni történetet (a szerepeket kiosztjuk)	ötös csoportok	9,14-29-hez esetleg (kazettás) magnetofon
b) Hogyan viselkednek az egyes személyek a gonosz hatalommal szemben?	1. egyénileg 2. kerekasztal 3. az eredmény feljegyzése	nagy ív papír, rostíron
c) Mit élet át az apa?	mint b)	mint b)
Második rész:	egész közösség 15 perc	esetleg (kazettás) magnetofon, ívpapír
Az eredmények bemutatása: dramatizált felolvasás – az egyes személyek viselkedésének ismertetése – az apa élményeinek ismertetése		
3. Téma: A történet segítségével tanulmányozni a kérést (imát) (45 perc).		
A) változat		
Tanulmányozni az apa segélykiáltását, kérését: tapasztalatait, kétségeit, reményeit megfogalmazni ima formájában	csoporton belül egyéni 10 perc	írószerek
Ismertetni egymással a megfogalmazott imákat	kerekasztal a csoportokban 15 perc	
Szövegek kiválasztása, felírása	csoporton belül kettesével- hármassával 20 perc	ívpapír, rostíron
B) változat		
Panaszt kifejezni képekkel – olyan helyzetekben, ahol az ember pusztító hatalom hatása alatt áll	szemléltetés képpel, csoportosan 45 perc	diaképek, vetítő vagy újságképek, ívpapír
4. Téma: Elmélkedés		
a) Az imákat (kérdéseket) elmondani, közöttük szünetet tartva	egész közösség	ívek
vagy/és		
b) Panaszt kifejező kép(ek) ismertetése, elmélkedés	elmélkedés képpel	diaképek, vetítő, plakát

Útmutatás az óravázlathoz

1. Téma

A történet ismertetését, elbeszélését előkészítjük (nem kell okvetlenül az óravezetőnek végezni). Legjobb, ha figyelünk a történet öt mozzanatára (ld. fentebb, 63. oldal). Ajánlatos ismertetni a tanítványok helyzetét is: fenn akartak maradni a színeváltozás helyén, Jézus azonban lejött, hogy szembenézzen a gonosszal.

2. Téma

A csoportmunka első fordulójához három feladatot javasunk. Minden csoport egyet végez el ezek közül, és ezt mutatja be az egész közösség előtt. A harmadik feladat (az apa élményei) a legfontosabb, ezzel mindenképpen foglalkozni kell, mert ez készíti elő a 3. Témát.

a) Dramatizált felolvasás: Nem egyszerűen elolvassuk a szöveget, hanem előadjuk, mégpedig úgy, hogy a szerepeket kiosztjuk (tanítványok, Jézus, apa, tömeg, elbeszélő), és mindenki a szerepének megfelelő szöveget olvassa fel. Ha szükséges, kisebb módosításokat eszközölhetünk a szövegen. – A munkát három lépésben végezzük: csendes elolvasás, – a szerepek kiosztása – dramatizált felolvasás. Az előadást hangszalagra is rögzíthetjük.

b) – c) Hogyan viselkednek a szereplők a fenyegetés hatására? – Ezek a feladatok is három lépésben végzendők: 1. Előbb mindenki csöndben elolvassa a történetet és feljegyzi a gondolatait. 2. A „kerekasztal”-beszélgetés során mindenki (de csak aki akarja!) elmondja észrevételeit; a többiek meghallgatják kérdés, ellenvetés nélkül. 3. A gondolatok rögzítése: egy nagy ívpapírra jól láthatóan felírjuk az elhangzottakat (egyik oszlopban a történet szereplőit, a másokban pedig magatartásuk jellemzőit).

3. Téma

Itt két változatot javasunk. A csoportok egy része az egyik, a másik része a másik változatot követi, de az is lehetséges, hogy mindenki ugyanazt a változatot dolgozza ki.

A) változat

Az apa helyzetéből (tapasztalata, küzdelme, kétségbeesése, kétsége, reménye) és könyörgő kéréséből kiindulva imaszöveget fogalmazunk. Előbb mindenki egyénileg dolgozik, írásban. Utána mindenki felolvassa a megfogalmazott imát, azután ketten-hárman együtt közös imaszöveget fogalmaznak meg (lehetőleg rövid mondatokkal). Végül a csoport a legmegfelelőbb kérésekből összeállított imát felírja az ívre.

B) változat

Elmélkedő képsor: a résztvevők a fiú helyzetéből indulnak ki, és megfelelő képeket keresnek, olyan emberekről, helyzetekről, ahol az ember pusztító, ártó erőnek van kitéve. A képekkel igyekeznek kifejezni a panaszt, a segítségkialtást. A munka menete a következő:

- A csoportvezető előkészít kb. 30 képet.
- Minden résztvevő kikeres abból 1-2 képet, amelyet megfelelőnek tart a kérdéses lelkiállapot kifejezésére.
- Mindenki bemutatja az általa kiválasztott képeket és indokolja választását.
- A csoport a bemutatott képek közül kiválaszt 6 képet.

- Minden képhez megfogalmaznak egy „panaszt”
- Megfelelő sorrendbe állítják a képeket a bemutatáshoz (ill. elhelyezik az ívpapíron).

A témához jól használhatók a hétköznapi életet ábrázoló képek, diák, újságkivágások. Diák esetén célszerű a válogatáshoz diánézőt is előkészíteni. Újságképek esetén az előkészítés izgalmasabb munkát jelent, a bemutatás azonban nehezebb.

4. Téma

Ha a 3. Téma mindkét változatát kidolgoztuk, a befejező elmélkedést kezdetjük a B) változat szerint elkészített panaszokkal, amelyek a megszállott fiú helyzetét tükrözik. Ez jól előkészíti az apa ajkáról elhangzó imát, és a panasz után megnyitja a remény távlatait.

B) Óravázlat (két alkalomra)

Feladat	Módszer	Eszközök
1. Téma: Megismerni a történetet és a benne szereplő személyeket (20 perc)		
Felolvasni a történetet	egész közösség közösen v. egyéni csendben	munkalap a Mk 9,14-29-hez
Milyen szereplők fordulnak elő a történetben?	egész közösség	ívpapír, rostirón
2. Téma: Azonosulni egy-egy személlyel (csoporttal) (30-40 perc)		
Csoportok kialakítása a szereplőknek megfelelően	egész közösség	
Elolvasni a történetet az illető személy (csoport) szemszögéből	csoporton belül egyéni	
Beszélgetés az illető személy (csoport) szemszögéből, akivel a csoport azonosul	csoportos beszélgetés	
Megállapítani, mennyiben egyeznek meg és mennyiben különböznek a vélemények		
Hogyan látjuk a többi személy magatartását?	csoportos beszélgetés	
Mit szeretnénk kérdezni tőlük?		
3. Téma: A szereplők szembesítése beszélgetésben (50 perc)		
Beszélgetés, amelynek során minden résztvevő annak a szereplőnek álláspontjára helyezkedik, akivel előzőleg azonosult	egész közösség, szembesülés- játék	
4. Téma: A szembesülés-játék kiértékelése (70 perc).		
Két lépésben, öt kérdés alapján: 1. Mit éltünk át a játék során? 2. Mit fedeztünk fel a történetben, milyen kérdések merültek fel bennünk? 3. Mit ismertünk fel fő témánkra vonatkozólag („A helytállás új lehetősége”)? 4. Mi a véleményünk erről a módszerről?	a) csoportokban b) egész közösség	

5. Mi játszódott le a résztvevők, a csoportok között?		
---	--	--

Útmutatás az óravázlathoz

A szembesülés-játék négy fázisa (a történet megismerése – azonosulás – szembesülés – kiértékelés) elősegíti, hogy a történetben pergő esemény és saját tapasztalatai világunk közvetlen kapcsolatba kerüljön egymással. A játék fázisai és lendülete erre szolgálnak. Döntően fontos az is, hogy a közösség mint közösség kerül kapcsolatba a történettel és a fő témával.

1. Téma

Ez a rész a történetet és a szereplőket állítja figyelmünk középpontjába, és kiemeli a kapcsolatokat, egymáshoz való viszonyokat.

2. Téma

A csoportok beosztását a vezető végzi, a résztvevőket beosztja, nem biztosít szabad választást. Jézus és a démon kivételével minden szereplő csoportnak meg fog felelni a résztvevők egy csoportja: írástudók tanítványok (ha lehet, külön a tanítványok két csoportja!), a tömeg, a megszállott fiú, az apa. Mivel a főszereplőkkel (Jézussal, démonnal) egyik csoport sem azonosul, sokkal érezhetőbb lesz jelenlétük a szembesülés-játékban.

Amikor az illetők helyébe képzeljük magunkat, beszélgetésünket is ennek megfelelően kell megfogalmazni, pl. „Én, az apa) csak azt nem tudom....”

A játék befejezésekként fel kell jegyeznünk a fontosabb kérdéseket, amelyek felmerültek, és amelyeket más csoportoknak fel kívánnak tenni. (A kérdéseknek természetesen Jézus és a démon magatartását is figyelembe kell ill. lehet venniük.)

3. Téma

Az ülésrend fontos szerepet játszik. Ezért az óra vezető alaposan gondolja át, hová ülteti az egyes csoportokat – tekintettel az általuk képviselt személyekre.

A beszélgetés során mindvégig szükség van egy vezetőre, aki irányítja az egyébként spontán beszélgetést, öröködi afelett, hogy egy-egy megszólaló valóban csoportja nézetét juttassa kifejezésre. Lehetőséget ad a kisebbség véleményének megszólaltatására is; mindent megfigyel, és minél többet jegyez. egyébként ajánlatos, hogy a vezető minél kevesebbet szóljon bele a beszélgetésbe.

A gyakorlat azt mutatja, hogy jó, ha a 30-40 perc után a résztvevők – akik kívánják – felcserélik szerepüket. De mindenkinek meg kell indokolnia, hogy miért kíván szerepet változtatni. A játék végén a vezető közli, hogy a továbbiakban a 4. témánál nem kell azonosulniuk az adott szereppel.

4. Téma

A kiértékelés semmi esetre sem maradhat el (ezért a 3. és 4. témát ugyanazon alkalommal kell feldolgozni!). A két téma között azonban ajánlatos rövid szünetet tartani.

Nem feltétlenül szükséges, de fokozza az értékelés lendületét, ha két lépésben történik: előbb (kb. 10 fős) alcsoportokban, majd az egész közösségben. (Az alcsoportokba az előző csoportok tagjait vegyesen kell beosztani.)

A megadott öt kérdés segíti a résztvevőket, hogy amit előkészítettek, átéltek, több szempontból ki tudják értékelni. Az öt kérdés területe esetenként érintkezik egymással, de ezt az öt szempontot igyekeznünk kell figyelembe venni.

V. A bizalom új lehetősége. Jézus és tanítványai a viharban (Mk 4,35-41). Mentő-csoda

Alapgondolat

Annak a veszedelemnek a története, amelybe a tanítványok a közöttük békésen alvó Jézussal a Genezáreti tavon kerülnek, mindannyiunk számára ismerős, érdekfeszítő történet. Az elbeszélésnek adhatnánk a következő, ünnepélyes címet is: „Jézus ura a szélnek, és a hullámoknak”. De a történet középpontjában nem csupán a csoda áll, hogy Jézus nyugalmat parancsol a szélre és a hullámokra, hanem méginkább a bizalom kérdése, amint ez Jézusnak a tanítványokhoz intézett kérdéséből kitűnik.

Milyen körülményektől függ, növekszik a bizalom? Minden anya tudja gyermekéről: a bizalom a megtapasztalásból születik. Történetünk is ebbe az irányba mutat. Az élet viharaiban felnőtteknek sem könnyű bátran, bizalommal előre haladni. A bátorságot, a bizalmat nem fokozza, ha ijedten a veszélyre meredünk, vagy kétségbeesünk a magasratörő hullámok láttán. Reményre és továbbhaladásra egyedül Jézus magatartása bátorít, aki saját bizalmát mintegy átadja, kiárasztja tanítványaira. Azzal, hogy a csónak végében nyugodtan alszik, Jézus tanúságot tesz tanítványai előtt bizalmáról, arról, hogy bízik Istenben, önmagában, és – tanítványaiban. Azt sugallja tanítványainak, hogy jelenléte miatt érezzék ők is biztonságban magukat, bár ő alszik, tanítványaira hagyva a cselekvést, a hullámokkal való küzdelmet. Ebből születhet meg a remény, miközben az emberi élt csónakja vadul hánykolódik.

Szöveg: Mk 4,35-41

- ³⁵ Aznap alkonyatkor így szólt hozzájuk: „Keljünk át a túlsó partra.”
- ³⁶ Erre szétozlatták a tömeget, és magukkal vitték úgy, ahogy ott volt a bárkában. Más csónakok is csatlakoztak.
- ³⁷ Nagy szélvihar támadt, a hullámok a bárkába csaptak, úgy hogy az már-már megtelt. Ő a bárka végében egy vánkoston aludt.
- ³⁸ Felkeltették: „Mester – kérdezték, – nem félsz, hogy elveszünk?”
- ³⁹ Erre fölkel, parancsolt a szélnek és utasította a tavat: „Csendesedj! Némulj el!”
- ⁴⁰ A szél elült s nagy nyugalom lett. Ekkor hozzájuk fordult: „Miért féltek ennyire? Még mindig nincs bennetek hit?”
- ⁴¹ Nagy félelem fogta el őket. „Ki ez – kérdezték egymástól –, hogy még a szél és a víz is engedelmeskednek neki?”

A szöveg felépítése, műfaja

A szereplők

Csodatévő: Jézus megszólítása „(tanító)mester” (38. v.). Márk már evangéliuma kezdetén súlyt fektet arra, hogy kidomborítsa Jézus tanítói tevékenységét. „Úgy tanított, mint akinek hatalma van, nem úgy, mint az írástudók (Mk 1,22). Mert Márk szerint Jézus nemcsak szavaival tanít, hanem sokkal inkább tetteivel, a csodákkal (Mk 1,23-28).

Tanítványok: Jézus követői (a Mk 1,18.20-ban is).

Ellenfelek: A szél és a hullámok megszemélyesítve jelennek meg, mint ellenfelek. A vihar „jön”, a hullámok „átcsapnak” a csónak szélén; Jézus „rájuk parancsol”, a hullámok „átcsapnak” a csónak szélén; Jézus „rájuk parancsol”, ők „engedelmeskednek”.

Tömeg: Az előző jelenethez tartozik, itt nem játszik szerepet.

A szöveg felépítése, tagozódása

1. Bevezetés: (35-36. v.)

A bevezető jelenet a tóról elhangzó prédikációhoz kapcsolódik (Mk 4,1). Az időadat, az átkelési szándék, a tömeg elbocsátása az előző jelenet befejezését, lezárását képezi, egyben az új történethez megteremt a kiindulási helyzetet.

Jézus és a tanítványok egyedül maradnak. A csoda a nép távollétében történik.

A tanítványok fokozottan tevékeny szerepet játszanak: ők bocsátják el az embereket, ők indulnak a hajóútra (36. v. szó szerint: „magukkal vitték Jézust úgy, ahogy ott volt a csónakban, vö. Mk 4,1).

Az időpont (este) eleve fokozza a bizonytalanságot, a veszélyt: a sötétben a káosz és a halál erői uralkodnak.

2. Előterjesztés: A végveszély (37-38.v.)

A váratlanul kitörő vihar más történetekben is előfordul (Jón 1,4; Csel 27,14-20).

Hasonló elbeszélésekben a főhős általában rejtőzik (Jón 1,5; Jónás a hajó fenekén alszik; Csel 27,23: Pál éjszakai látomása), itt Jézus alszik.

Természetes, hogy segítségért a főhőshöz fordulnak. A kérdésben itt szemrehányás is érződik.

3. Csoda: (központi rész, 39a v.)

Jézus megfenyegeti a vihart, parancsol a hullámoknak (csodatevő szó). Figyelemre méltó, hogy amíg más hősök Istenhez folyamodnak segítségért (Jón 1,6; Zsolt 107,28), addig, Jézus saját nevében szól, mint Isten (Zsolt 104,6-7).

A széllal és a hullámokkal a Mester éppen úgy bánik, mint a démoni erővel: „Jézus parancsolt a szélnek és utasította a tavat: „Csendesedj! Némulj el!” (Vö. Jézus parancsolt a léleknek: „Maradj csendben és menj ki belőle! Mk 1,25).

4. Befejezés: (hatás 39b 41 v.)

Szavainak azonnali eredményét a szöveg olyan szavakkal fogalmazza meg, amelyek a 107. zsoltárra emlékeztetnek.

A csoda megfélemlíti a tanítványokat. Csodálkozó rémület ez, amely abból fakad, hogy felismerik Isten jelenlétének kézzelfogható közelségét, működését (vö. Jón 1,16). Ebből a félelemből fakad hittel kapcsolatos kérdésünk (14b v.).

5. Meglepő kérdések: (40. v.)

A 40. verssel a történet túllépi a csodatörténetek szokásos keretét. Így fokozottan előtérbe kerül a tanítványok félelme, bizalma – ez a történet központi gondolata.

A csodatörténetek alcsoportja: mentő-csoda

a) Mentő-csodákkal az Újszövetségben két színhelyen találkozunk: tengeri viharban és börtönben. Mindkét esetben ellenséges erők hatalmában lévő emberekről van szó, sorsuknak tehetetlenül kiszolgáltatva. A főhős mint szabadító lép fel. Segít megmenekülni az ellenséges hatalmaktól, legyőzi a természeti vagy politikai erőket.

b) Máté evangéliuma Jézus feltámadását is mentő-csoda formájában beszéli el. Az égből jön egy angyal és elhengeríti a sír bejáratát záró követ (Mt 28,2-4). Az őrség úgy megrémül, hogy a földre hullik, mintha meghalt volna. Ezek a mozzanatok emlékeztetnek más újszövetségi szabadulás történetekre. Hasonlóan mondja el Lukács, hogy Péter (Csel 12,6-10) és Pál (Csel 16,26) hogyan szabadul meg a börtönből. Máté szerint feltámadása által Jézus a halál börtönéből szabadult (Id. részletesebben: R. Kratz: Auferstehung als Befreiung, KBW, Stuttgart, 1973.)

c) Isten jelenléte és hatalma különös módon megnyilvánul szabadító tetteiben, ezért a mentő-csodák fokozott mértékben kinyilatkoztatások. A bibliatudomány „epifániá”-nak (= bemutatkozás, megjelenés) nevezi őket.

d) A mentő-csodákban olyan emberekről van szó, akik ki vannak szolgáltatva a gyakran érthetetlen törvények szigorának. A természet vagy az állam hatalmával szemben tehetetlennek érzik magukat. A kiszolgáltatottság sokkal inkább érezhető az egyszerű emberek esetében (pl. a matrózok). A mentő-csodák elbeszélése éppen ezeknek az embereknek ad reményt: Isten nem feledkezik meg róluk. E történetekből megsejthetnek valamit a győzelemből, amelyet Isten a természet vagy a közigazgatás erői fölött a kisemberek, a gyöngék, a kiszolgáltatottak védelmében arathat.

Magyarázat

Három szakaszt különböztethetünk meg azon az úton, amelyet az elbeszélés Jézus első tanítványaitól Márkig, az evangélistáig végigjárt:

1. Az esemény és annak jelentése a tanítványok szemében
2. A történet a palesztinai keresztény közösségben, és annak szerepe ebben a közösségben.
3. A történet Márk korának keresztényei körében (a 60-as években), és benne az általuk felismert üzenet.

1. Az esemény és annak jelentése a tanítványok szemében: „Ki ez, hogy még a szél és a víz is engedelmeskedik neki?” (41b.)

A tanítványok gyermekkoruktól fogva megtanulták, hogy Izrael Istene „az egek Ura, aki a tengert és a földet teremtette” (Jón 1,9). Tudják, hogy Isten átvezette népét a tengeren, így szabadította meg őket az egyiptomi rabságból (Zsolt 107. zsoltárt, amely oly csodálatosan magasztalja Isten, aki megszabadít a tengeri viharból (Zsolt 107,23-32).

Amikor azonban kitör a vihar, és bár otthonosan mozognak a vízen, egészen csődöt mond a tudományuk. És bizony nem sokra mennek azzal sem, amit a szabadító Istenről tudnak. Csak arra képesek, hogy rémületüket, kétségbeesésüket megosszák Jézussal. És ekkor megismerhetik, hogy Jézus az, aki megszabadít a tengeri viharból. Ami eddig számukra száraz hittan-anyag volt, Jézus tette által olyan ténnyé válik, amelynek életüket köszönhetik. Ebből megtudják, hogy Jézusban Isten működik a világban.

Mindebből nem vonják le szükségszerűen azt a következtetést, hogy Jézus maga is Isten. Ekkor még nem is gondolnak erre. Inkább azon csodálkoznak, hogy ebben az emberben, aki itt van velük a csónakjukban, Isten váratlanul ennyire közeli, és pontosan a hittanban

tanultaknak megfelelően cselekszik. Isten ijesztő közelségbe került hozzájuk. Isten tettei többé nem múltbeli híradások, hanem Jézus személyében kézzelfoghatóan jelen vannak. Ezért csodálkoznak: „Ki ez az ember?”

2. A kora-keresztény közösség tanítása: „Nagyobb valaki van itt Jónásnál” (Mt 12,41).

Több okunk van annak feltételezésére, hogy a történetet az ígéhirdetésben először nem a jelenlegi formájában mondták el és adták tovább. Utalás történik például „a többi csónak”-ra (36b v.) – ezeknek Márk evangéliumában már semmi szerepük nincs. Az eredeti elbeszélés szerint bizonyára sokkal többen voltak a tenger lecsendesítésének szemtanúi, nem csak a Jézust vivő egyetlen csónak utasai. Máténál például, amikor ugyanerről az esetről beszámol, nem a tanítványok, hanem „az emberek” csodálkoznak, és kérdezik, hogy „ki ez az ember?” (Mt 8,27). Leírásából világosan megállapítható (vö. Mt, 8,23), hogy ezek az emberek nem azonosak a tanítványokkal. A többi csónakban lévő emberek nem azonosak a tanítványokkal. A többi csónakban lévő emberek az első elbeszélők számára fontosak voltak (talán mint szemtanúk?), később azonban már csak mellékesen tesznek róluk említést. Az elbeszélők nem figyeltek rájuk többé. Ennek megvan a maga oka.

Az első időkben a történet Jónás történetére emlékeztetett. Jónás alakja a keresztények figyelmének középpontjába került. A próféta három napot és három éjet a tengeri szörny gyomrában töltött – ebben a leírásban utalást láttak Jézus halálának, feltámadásának történetére (Mt 12,40). Ugyanakkor Jónás működése „jel” is volt a keresztények számára: felszólítás a bűnbánatra, a kegyelmi időszak fogadására Jézusban (Lk 11,21-32).

Bár a részleteket pontosan nem ismerjük, valószínű, hogy a vihar lecsendesítésének történetét Jónás történetéhez hasonlóan mondták el. Volt azonban egy lényeges különbség. Jónás könyvében a főhős – más zsidó menekülés-történetekhez hasonlóan – imával, Isten segítségével éri el a szabadulást, ebben a történetben viszont Jézus saját teljhatalmával cselekszik, szabadít. Ezért születik meg a szemtanúknak a kérdés: „Miféle ember ez?” Ha szél, Isten szól; ha ő cselekszik, maga Isten cselekszik. Így a történet ezzel a hitvallással zárul: „Nagyobb van itt Jónásnál!”.

Ez a hitvallás az első keresztény közösség körébe visz bennünket. Ebben az időben a keresztény ígéhirdetés zsidó környezetben folyt, a hitet zsidóknak hirdették. Ezért minden Ószövetségre való utalás döntő fontosságú volt. Jézus jelentőségét, kilétét az Ószövetség alapján lehetett meggyőzően bemutatni, bizonyítani. A Jónással való összehasonlítás, párhuzam is ezt a célt szolgálta: a zsidó hallgatóság meggyőződését. Az ismert prófétai alak által mutattak rá Jézusra, akiben az ígéretek beteljesedtek, mert ő több volt mint egyszerű próféta.

De az, hogy „Jézus nagyobb mint Jónás”, a későbbi időkben is fontos szempont volt. E hitvallás segítette annak a kérdésnek a megoldásában, hogy az élet viharai, nehézségei közepette milyen helyet foglal el a keresztrefeszített és feltámadott Úr? Számunkra, a keresztények számára vajon több-e, mint egy próféta?

3. Márk korának keresztényei: „Miért féltek?” (40a v.)

Eddig azt vizsgáltuk, hogy milyen szerepe volt a történetnek az első két keresztény nemzedék idejében. Márk ezt a hagyomány-részletet beépítette evangéliumába. Ő vetette fel a 40.v. két kérdését, amelyek az ő idejében az egyházat foglalkoztatták: „Miért féltek?”, és: „Miért nem tudtok bízni?”

*Jézus és tanítványai a viharban
Walter Habdank fametszete*

Hit a szorongatások közepette.

Az itt szereplő „félni” szó ezenkívül csak kétszer fordul elő az Újszövetségben: Jel 21,8 és Jn 14,27. A görög szó alapjelentése: félni, gyávának lenni, feladni valamit.

Vannak félénk, gyáva emberek, akik menekülnek minden felelősségtől, veszélytől. Vannak bátrak is, akik a veszélyben elveszítik a fejüket. A tanítványok nem bátortalanok, nem gyávák, hiszen bátran elindultak éjjel a tavon keresztül, és biztos kézzel vezetik csónakjukat. Akkor miért veszítik el, miért adják fel bátorságukat? Ez a kérdés foglalkoztathatta Márk evangéliumának olvasóit. Márk meg akarta magyarázni a tanítványok példáján keresztül, hogy saját korában, a hatvanas években mi játszódik le az egyházban. A keresztények elveszítik a fejüket. Olyan emberek, akik mindent elhagytak és követték Jézust, most eltántorodnak a hittől. Fokozódik a keserűség, csalódottság, sőt gyávaság.

Természetesen nem ok nélkül. A vihar, a hullámok átcsapnak a hajón. Olyan erők működnek, amelyekhez nincsenek szokva a legbátrabb hajósok sem. A hetvenes évek közeledtével a történelem olyan fordulatot vesz, amely a pusztító viharhoz hasonlítható. A zsidó felkelést vérbefojtják, Jeruzsálemet lerombolják, féktelen gyűlölettel fordul a világ mindazok felé, akik Ábrahám, Izsák és Jákob Istenét Uruként tisztelik, – akikhez a keresztények is tartoznak. Az életveszélyt többé már nem a természet erői idézik elő, hanem a római rend és kormányzat. Hol marad Isten országa, amelynek közeli érkezését régóta várják a keresztények? Talán cserben hagyta övéit az Úr? Talán alszik?

Elhagyott bennünket az Isten?

Jézus alvása természetes módon nem magyarázható. Ki ne ébreden fel, amikor a csónak hanykolódik, arcát, testét elönti a víz? Akkor mit jelent ez az alvás?

Az alvás a Bibliában annak a jele, hogy valaki nem vesz részt valamiben. Jónás alszik, mert nem akar együttműködni Isten terveivel (Jón 1,1-3,5b). Alszanak a tanítványok is a Getszemáni kertben, alvásukkal tanúsítva, hogy Jézust egyedül hagyják gyötrelmeivel (Mk 14,37. 40-41).

Pontosan ezt érezhették az evangélium olvasói, ezért vesztették el kedvüket, ez okozott nekik keserves csalódást. Mit csinál már az Úr, amikor a keresztények mindenfelől üldözésnek vannak kitéve? „Mester, nem törödsz azzal, hogy elveszünk?” (38.v.). Ha Jézus alszik, mi mást jelenthetne ez, mint hogy magunkra hagyott bennünket?

4. Márk tanítása: „Nincs bennetek bizalom?” (40b v.)

A 40. versben található kérdés („nincs bennetek hit?”) olyan kemény, hogy Máté és Lukács szelidebben fogalmaznak (vö. Mt 8,26 és Lk 8,25). Márk evangéliumában találunk azonban máshol is szép számmal olyan szavakat, amelyek nem kevésbé kemények (pl. Mk 8,17.20; 7,18; 6,51-52). Márk jól látja, hogy a szorongatások közepette keresztény hittestvéreinek milyen nehéz megőrizni a bizalmat Jézusban. A „bizalom” ezt jelenti: „biztosnak lenni valakiben”, ezért hű maradni hozzá, vele maradni, hozzá kötődni, ragaszkodni. Aki Krisztusban bíz, ugyanaz lesz a sorsa, mint Jézusnak, ugyanazt fogja átélni, amit Jézus átélt. Ezért nehéz a benne való bizalom. A keresztények visszariadnak attól, hogy velük is az történik, ami Jézussal; hogy ők is Jézus útján haladnak, amely Jézust a kereszthez vezette. Arról álmodnak, hogy Húsvét óta a szenvedés útja a múlté, a jelen, az egyház élete égbe vezető diadalmenet. Ez az álom idegen az Újszövetségtől, mindenekelőtt Márktól. A Feltámadott erejét az egyház csak akkor és ott fogja megtapasztalni, ahol és amikor megtorpanás nélkül követi a Keresztrefeszített útját.

Hogyan születik a bizalom? Nem a csodából! Ezt megérthette minden olvasó. A csodából rémület fakad. Természetesen ez is fontos, hiszen „az Úr félelme a bölcsesség kezdete” (Péld 1,7). A csoda megnyitja az embert, hogy felismerje az isteni erő titkát, jelenlétét. Aki átél egy csodát, Istent komolyan fogja venni. De az egyház nem elégedhet meg azzal, hogy fél, féli az Urat. Ebből ugyanis az következne, hogy Istennel való kapcsolata a félelemre épül, életét az ítéletre közeledő Úristen miatt rettegésben éli, a parancsokat kényszerből teljesíti. Történetünk azonban nem a félelmüket, hanem a bizalmukat akarja növelni. Nézzünk tehát figyelmesebben Jézus alakjára.

Jézus alszik, mert bíz

Jézus bíz önmagában. Nyugodt tekintéllyel parancsol az ellenséges elemeknek, szavaiban nincs kétely, bizonytalanság.

Jézus bíz Istenben. Nyugodtan alszik a viharban, mert Istenre bízza önmagát: „Ha sötét völgyben járok is, nem félek a bajtól, hisz te velem vagy” (Zsolt 23,4).

Jézus bízik tanítványaiban. Alvásával mindenekelőtt ezt tanúsítja. A csónakkal, evezéssel, utazással kapcsolatban mindent teljesen rájuk bízott. Egészen nyugodtan alszik, mert bízik abban, hogy feladatukat meg tudják és meg akarják oldani. Most is tanítómester ő. Alvásával is tanítja őket a benne lévő bizalomról. Nem örködik fölöttük, nem parancsolgat, nem utasít rendre senkit, nem nógat, hanem hagyja tanítványait, hogy teljes felelősséggel cselekedjenek. Így marad ott a közelükben, így osztja meg velük a nehéz órát. Alvásával bátorítja őket. Amit a tanítványok érdektelenségnek vélnek, valójában egészen jelenvaló.

Márknak ez a legfontosabb mondanivalója a történetben. Olvasói több bátorságot és kitartást meríthetnek a bizalomból, amelyet az Úr Krisztus felénk kinyilvánít, mint saját hitükből. Az Úr közelükben van a végső veszélyben, szorongattatásban is. Mellettük áll akkor is, amikor hitük hajótörést szenved – és bizalmát ekkor sem vonja meg tőlük.

Bibliaóra

A történet szövegével foglalkozva szeretnénk lépésről-lépésre felismerni a bizalom alapját, indítékait. Az óra keretén a történet felépítésével foglalkozunk, hogy cselekményét jobban megismerjük.

Az elbeszélés középpontjában tulajdonképpen nem az a csoda áll, hogy Jézus lecsendesíti a vihart, hanem az a „csoda”, hogy Jézus a hánykolódó csónakban alszik. Ezt szeretnénk felismerni a második téma során.

A harmadik részben a résztvevők azzal foglalkoznak, hogy Jézus alvása mit jelent a tanítványok számára és a mi számunkra. Az óra befejezését beszélgetés képezi ugyanerről a témáról.

Felépítés:

1. Az egyes jeleneteket felvázolva megismerni a szöveg felépítését.
2. Kiválasztani a történet legfontosabb jelenetét, hogy a történet fő mondanivalóját felismerjük.
3. Megismerni Jézus felszabadító, bátorító magatartását.

Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök
1. Téma: Megállapítani a szöveg felépítését, vázlatosan ábrázolni az egyes jeleneteket (60 perc).		
Elolvasni a történetet	egész közösség	munkalap a Mk 4,35-41-hez
Jelenetekre osztani a szöveget	csoportokban vázlatosan lerajzolni az egyes jeleneteket: elsőt meghatározni, lerajzolni, másodikat meghatározni, lerajzolni, stb.	nagy ívpapír, rostirón kérdések a munkalapon
Segíthetnek a következő kérdések:		

a) Hol történik valami új a történetben?		
b) Ki, hol kezd cselekedni?		
2. Téma: Kiválasztani az elbeszélés legfontosabb jelenetét (30 perc).		
Kifüggesztett rajzokon a történet menetét vizsgálni	egész közösség körbejárva megnézni a jeleneteket 10 perc	ábrázolt jelenetek, rajzszőg vagy ragasztó, munkalap a Mk 4,35-41-hez
Beszélgetés a kérdésről:	az egyes csoportok saját vázlateik előtt	
Szerintem melyik a legfontosabb jelenet? -	a) kerekasztal b) csoportos beszélgetés az egész közösség előtt	
A csoport megegyezik abban, hogy melyik a legfontosabb jelenet. Választásukat megindokolják	csoportok beszámolnak a közösségnek 10 perc	ábrázolt jelenetek (vázlatok)
Az óravezető összefoglalja az eredményt		
3. Téma: Megismerni Jézus felszabadító, bátorító magatartását (20 perc)		
Kérdés: Mit jelent a tanítványok számára, hogy Jézus alszik a viharban?	csoportos beszélgetés	munkalap a Mk 4,35-41-hez
Összefoglalni a beszélgetést (egy-két mondatban megfogalmazni)		
Befejezés (10 perc):		
A megfogalmazott mondatok elmélkedő felolvasása (szünetekkel) vagy elmélkedés a jelenetet ábrázoló képről	egész közösség	diakép jelenettel

Útmutatás az óravázlathoz

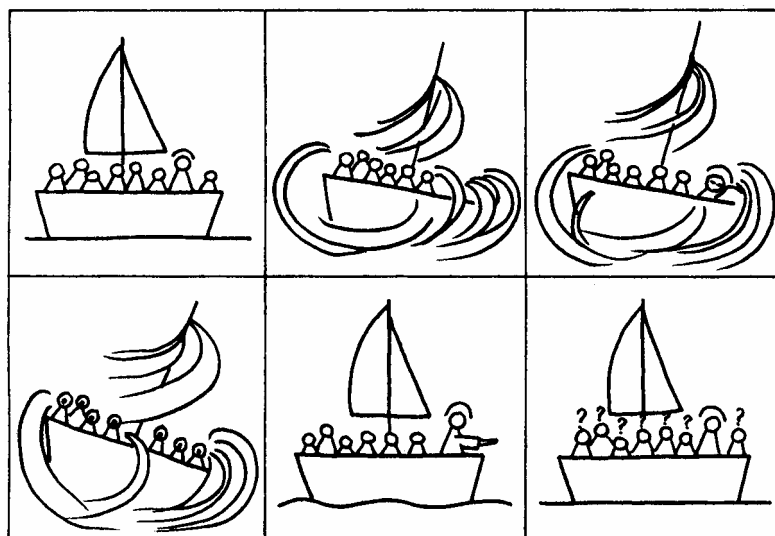
1. Téma

A történet tagolása és az egyes jelenetek vázlatos ábrázolása által jobban megismerjük a szöveget és felismerjük a fontosabb részleteket, kijelentéseket.

A két kérdés segít a szöveget jelenetekre osztani.

Cselekmény-ábrázolás: Miután a csoport megegyezett abban, hogy melyik az első jelenet, vázlatosan kevés vonallal lerajzolják az ívre. Nem a szépségre kell törekedni, hanem arra, hogy ábrázoljuk mindazt, ami a résztvevők szerint fontos a jelenetben. Az alakokat, tárgyakat sematikusan, egyszerű körvonalaikkal ábrázoljuk, a jelenetet keretbe foglaljuk.

Használhatunk különböző színeket is, hogy az egyes elemek jelentését kiemeljük. Miután az első jelenet rajza kész, meghatározzuk a második jelenetet (a két kérdés segítségével), majd lerajzoljuk azt is, és így tovább. Végül az íven egy sor ilyen képünk lesz egymás mellett, amely részletesen szemlélteti az eseményeket (cselekményábrák).

2. Téma

A cselekményábrák tanulmányozása során, a kerekasztal beszélgetésben és a csoportbeszélgetésben a résztvevőknek ki kell választaniuk a legfontosabb jelenetet, és meghatározni annak jelentőségét a történet (és önmaguk) szempontjából.

A kerekasztal-beszélgetésben a résztvevők sorban, egymás után elmondják véleményüket (anélkül, hogy az egyes kijelentéseket megbeszélnék). Ha mindenki beszélt, vége a kerekasztal beszélgetésnek. Esetleg a csoportvezető néhány összefoglaló megjegyzéssel zárja le.

Az ezt követő csoportbeszélgetésben lehetőség nyílik arra, hogy az elhangzottakat megbeszéljék, egymásnak kérdéseket tegyenek fel, vagy mások véleményét továbbvigyék, kiegészítsék. Végül ezt is összefoglalja a csoportvezető.

Hogy Jézus alszik a viharban, különösnek, érthetetlennek tűnik nemcsak a tanítványoknak, hanem nekünk is. Ennél a képnél érdemes többet időzni. Ez a történet középpontja, ezen fordul az elbeszélés. Ha a résztvevők ezt nem ismerik fel, a közös beszélgetésben rá kell vezetni őket.

3. Téma

Ennek során Jézus alvásának jelentőségét kell közelebbről tanulmányoznunk, és az abban rejlő bátorítást. A tanítványok élete, a hívek élete, akikhez Márk beszél, de a mi életünk is a félelem és a bizalom feszültségében telik. Miért olyan nehéz bízni? Jézus kérdései bizalomra ösztönzik a hallgatót, az olvasót. Akkor félünk, ha csak a veszélyre nézünk, – akkor bízunk, ha bennünk is bíznak. Jézus alvása bizalmat fejez ki. Látszólagos távolsága valójában a legközelebbi jelenlétet, részvételt jelenti – a tanítványok számára, a hívek számára és a mi számunkra is.

Ha figyelemmel hallgatnak Jézus kérdéseire, a résztvevőkben is megszületik a csodálkozás és a bizalom.

Az óra befejezését a csoportok által megfogalmazott mondatok lassú, elmélkedő felolvasása zárja, vagy megfelelő kép előtt néma, esetleg néhány szóval kísért csöndes elmélkedés.

VI. A szabadság új lehetősége. Jézus szombaton meggyógyít egy beteg asszonyt (Lk 13,10-17). Szabály-csoda

Alapgondolat

Jézus szombati gyógyításait nem lehet egyszerűen a gyógyítás-történetek közé sorolni, mert ezeknél külön, sajátos feszültséggel találkozunk. A korabeli tekintélyes, vallási vezető egyéniségek ugyanis, akik nagyra tartották a vallásos hagyományokat, és a nép körében a vallásosság fenntartására törekedtek, Jézus magatartását ártalmasnak, felforgatónak tartották, mert ő a szombati előírásokat szabadabban kezelte. Ha Jézus valamit szombati napon tett, az ő szemükben ez Isten szent parancsának megsértését jelentette, amellyel Jézus Isten büntetését, haragját hívta ki maga ellen. Mivel az evangéliumok több ízben is elbeszélik, hogy Jézus mindezek ellenére meggyógyított ezen a napon egy-egy beteget, az evangélisták láthatóan ki akarják domborítani, hogy Jézus függetlenítette magát ellenfelei ítéletétől, sőt, saját isteni tekintéllyel lépett fel, amikor a szombati kötelemektől függetlenül is segítségére sietett az eléje kerülő szenvedő embereknek.

Az Újszövetségben elbeszél szombati gyógyítások tehát egy általánosan elismert törvényt, szabály érvényességét vannak hivatva eldönteni (szabály-csoda).

Szöveg: Lk 13,10-17

- ¹⁰ Szombatonként az egyik zsinagógában tanított.
- ¹¹ Volt ott egy asszony, akit már tizennyolc éve gyötört a betegség lelke, teljesen meg volt görbedve, úgy hogy nem is tudott felegyenesedni.
- ¹² Amikor Jézus meglátta, odahívta és így szólt hozzá: „Asszony, megszabadultál betegségedtől”. Közben rátette kezét.
- ¹³ Az rögtön fölegyenesedett és dicsőítette az Istent.
- ¹⁴ Erre a zsinagóga előjárója felháborodásában, hogy Jézus szombaton gyógyított, a néphez fordult: „Hat nap van, amikor dolgozni kell. Ezekén gyertek gyógyulást keresni, ne szombaton!”
- ¹⁵ De az Úr szembefordult vele: „Képmutatók! Vajon nem oldjátok-e el mindnyájan szombaton is az ökröket vagy a szamaratokat, hogy megittassátok?”
- ¹⁶ De Ábrahám leányát, akit immár tizennyolc éve megkötözve tart a sátán, nem kellett feloldani kötelékeitől szombati napon?”
- ¹⁷ E szavakra ellenfelei mind elszégyelltek magukat, a nép meg ujjongott, hogy ilyen nagy tettet vitt véghez.

Adatok

Szombat

A hét utolsó napja, a szombat ősidőktől fogva szent a zsidók számára. Izrael minden időkből az egyik legfontosabb parancsnak tartotta a szombat megszentelésének előírását (vö. Kiv 20,8-11; MTörv 5,12-13). Mivel ilyen fontosnak tartották, az idők folyamán kiegészítő rendelkezésekkel igyekeztek pontosan meghatározni a tartalmát, és biztosítani betartását. Maga a törvény tilt ezen a napon

minden munkavégzést, hogy ez a nap szabad maradjon a pihenés és az ünneplés számára. Jézus idejére a hagyomány már pontosan meghatározta, melyek azok a tevékenységek, amelyek által az ember megszegi a szombati nyugalmat. 39 féle munkát soroltak fel, amelyet tilos volt végezni szombaton, köztük a vetést, szántást, aratást, dagasztást (kenyértészt), sütést, állatok előlését, vágást, építést, tűzgyújtást, oldozást (csomó). A zsidók szemében Isten parancsának megtartása nem magánügy, hanem Isten népének közösségi érdeke, ezért a szombat megszegését társadalomellenes bűnnek tekintették, amely aláássa a nép egységét.

A szombat-törvényt teológiailag a következőkkel támasztották alá.:

1. A szombat a teremtés befejezésének ünnepe. Mivel az első teremtéstörténet (Ter 1,1-2,4) szerint Isten hat nap alatt elvégezte a teremtés művét és a hetedik napon megpihent, az embernek is ilyen ritmusban kell élnie. Aki megtartja a szombatot, Isten nyugalmaiban részesedik (vö. Kiv 20,11). Egy rövid példabeszéd, amely a Teremtés Könyvéhez írt régi zsidó magyarázatban (Berésit Rabba) található, jól szemlélteti, hogy milyen szerepet tulajdonított a zsidóság a szombatnak. „Egy király előkészítette a szobát menyasszonya számára. Kimeszeltette, kifestette, gazdagon berendezte. Mi hiányzott még? A menyasszony, hogy eljöjjön a szobába. Így volt ez a szombattal is, amely a teremtés hat napja után még hiányzott a világból, hogy tökéletes legyen.” 2. A szombat elmélkedés az Egyiptomból való szabadulásra is (MTörv 5,15). Ezt nem emberi erőfeszítés hozta létre, hanem Isten közbejötté valósította meg. Ezzel alapította, szabadította meg Izraelt és örök időkre egybefogta. A szombatnak kell Isten ezen nagy ajándékát az emlékezetben megtartania, megjelenítenie és ünnepelnie. Meg is kell a szombatot tartani mindenkinek: az egész családnak, a szolgálknak, sőt az állatoknak is, hogy a szombati nyugalom által minden teremtmény megérezzen valamit Isten szabadításából. A közösen megtartott szombat-törvény még ma is igen pozitív, éltető erő sok zsidó családban és közösségben.

„Gyötörte a betegség démona”

Az Újszövetség korában nem csak a lelki betegségeket tekintették megszállottságnak, hanem a többi betegséget is démoni erőkkel hozták kapcsolatba. Azért alakult ki ez a vélemény, mert tapasztalták, a betegségek bénító, lealacsonyító, életveszélyesek voltak. „Tizenhét év megkötözve tartja a sátán” (16.v.) – ezt nyilván nem kell szó szerint venni, de jól kifejezi a betegség természetét.

Zsinagóga-elöljáró

A zsinagóga vezetése egy testületre volt bízva, amelynek tagjai a hívő közösség soraiból kerültek ki. A zsinagóga elöljárója többnyire azonos volt a vezető testület elnökével. Ezt a tisztséget általában a közösség legtekintélyesebb tagja töltötte be. Főfeladata az istentisztelet vezetése, irányítása volt: „Meghatározta az előimádkozók, felolvasók személyét, megfelelő jelenlévőket kért fel az Írás magyarázására. Ügyelt arra, hogy minden rendben és méltón folyjék.” (P. Billerbeck, IV)1. 146. old.). Jelen esetben, amikor itt közbelép és az embereket (közvetítve Jézust) rendreutasítja, csak a

kötelességét teljesíti.

Képmutató

Jézus az Újszövetségben többször illet ellenfeleit ezzel a szóval (szó szerint: „színész”). Az összefüggésből esetenként kiderül, hogy nem tudatos színjátszásról van szó, hanem következetlen, ellentmondó magatartásról, viselkedésről. Jelen esetben például arról, hogy a zsinagóga elöljárója és társai nem haboznak ökrüket megitatni szombaton, de tiltakoznak egy beteg asszony meggyógyítása miatt. Jézus nem csak az elöljárót nevezi képmutatónak, hanem mindenkit, aki hasonló módon gondolkodik.

A szöveg felépítése, műfaja

Szereplő személyek

A csodatörténetekben előforduló szereplő közül elbeszélésünkben az alábbiakban találkozunk:

- *Csodatevő*: Jézus
- *Beteg*: görbehátú asszony. A betegséget démonnak (11.v.), ill. a sátánnak tulajdonítják (16. b.) de ezek nem jelennek meg személyesen az elbeszélésben.
- *Ellenfelek*: A zsinagóga elöljárója nyilvánosan szembehelyezkedik Jézussal, kifogásolja magatartását, mert csodát tesz szombaton. Nem csupán a maga nevében beszél, hanem mások helyett is (17. v.).
- *Tömeg*: Az emberek, akik a csodatétel idején a zsinagógában tartózkodnak, tanúi az eseménynek. A zsinagóga elöljárója hozzájuk beszél (14. v.), az ő véleményük azonban megoszlik Jézus tetteivel kapcsolatban (17. vers).

A szöveg felépítése

Ennek az elbeszélésnek a felépítése sajátosan eltér az eddig tárgyalt történetek felépítéséről. A csoda menetét egészen szűkszavúan írja le, utána hosszabb vita következik. Ez a szabály-csodák jellemző vonása.

1. *Bevezetés*: (10-11. v.): A történet egészen röviden bemutat egy megszokott jelenetet: Jézus szombaton tanít egy zsinagógában. A többi ember között (akikről még nem tesz említést az elbeszélő), ott ül egy asszony is. Röviden megismerjük a betegségét.

2. *Előterjesztés*: Hiányzik. Senki nem kéri a gyógyítást, a beteg nem megy Jézushoz, nem küzd le akadályokat.

3. *Gyógyítás* (központi rész, 12-13b): A gyógyításról is szűkszavúan értesülünk. Jézus odahívja a beteget, kijelenti, hogy meggyógyul, ráteszi a kezét. A beteg semmit sem kezdeményez, Jézustól indul ki minden. A gyógyulásról csak röviden, közvetve értesülünk: „Az asszony abban a pillanatban felegyenesedett.”

4. *Hatás* (befejezés, 130-17. v.): Ez a rész aránytalanul hosszú. A gyógyult istendicsősítése (130 v.) és a tömeg ujjongása (17. v.) között vitát közöl, amely a zsinagóga elöljárója és Jézus között folyik az asszony gyógyulásáról. Az elöljáró megbotránkozik, mert Jézus szombaton gyógyított. Szavaival közvetve neki tesz szemrehányást (13. v.). Jézus érvekkal igyekszik őt meggyőzni saját álláspontjának helyességéről (15-16. v.).

Visszakérdez, és olyan dolgokra hivatkozik, amely ellenfele előtt is nyilvánvaló. Végül a tömeg ujjongása zárja mind a vitát, mind a csodatörténetet (17. v.). Ez a gondolati egység és a csodából kiinduló vita képezi a csodatörténet ezen alfajának legfőbb jellegzetességét (szabály-csoda).

A szabály-csodák

Jézus több csodáját szabály-csoda formájában mondják el az evangéliumok. A szinoptikusoknál ezek többségükben szombati gyógyítások: a béna kezű meggyógyítása (Mk 3,1-6), a vízkóros meggyógyítása (Lk 14,1-6), jelen elbeszélésünk, a nyomorék asszony meggyógyítása, valamint a béna meggyógyítása (Mk 2,1-12p). De ezek közé tartozik a vakonszülött meggyógyítása is (Jn 9,1-41), és a templomadó befizetésének története (Mt 17,24-27). A szabály-csodák minden esetben vitás kérdést, valamely előírás kötelező erejével kapcsolatos nézeteltérést feltételeznek: Lehet-e az ember nagyvonalú, és – anélkül, hogy magával törődne –, segíthet-e bármikor bárkin, aki segítségre szorul? Szabad-e dolgozni parancsolt ünnepen? Meg kell-e valamely fogadalmat mindenképpen tartani? Isten akarata lehet-e az, hogy szombaton gyógyítsunk? Megbocsáthatja-e Jézus a bűnöket? A felvetett kérdéseket nem lehet egyszerűen logikával, mérlegeléssel megoldani, mert Isten jogait érintik. Senki ember nem veheti a bátorságot, hogy a megoldást saját legjobb belátása szerint megadja. Ezzel ugyanis az újszövetségi szabály-csodák középpontjában, de ehhez hasonlóképpen képezik sok más elbeszélés tárgyát is, pl. mondákban, mesékben, legendákban. Az evangéliumi elbeszélésekben maga Isten az, aki a csodával eldönti a kérdést. Szabad-e szombaton gyógyítani, vagy sem? – A csoda megadja a választ. A kérdésben Isten foglal állást azzal, hogy megvalósítja a csodát. Az újszövetségi szabály-csodákban általában Jézus az, aki a hagyományos, vélt isteni előírást megszegi (pl. a szombat-törvényt), és akit Isten igazol. A szabállyal szemben Jézus mást tart előbbvalónak, mégpedig nem elvont érveléssel, hanem új rendet feltételező cselekvéssel. Jézus törvényszegő cselekedetének helyessége beigazolódik. Isten uralmának elérkezteivel a „rég jó” szabályok nem jók már semmire. A régi tömlők elrepednek. Az új bornak új hordókra van szüksége. A kezdő egyház életében a kereszténység és zsidóság vitája során a szabály-csodáknak fontos szerepe volt annak eldöntésében, hogy milyen az Istennek tetsző életmód.

Magyarázat

A beteg asszony nyomorúsága

Valószínű, hogy a zsinagógai istentiszteleten jelenlévő nyomorék asszony ettől a naptól sem remélt semmi különöset. Tizennyolc éve fáj már a háta, elég hosszú ideje ahhoz, hogy megszokhassa. Fokozatosan bebizonyosodott, amit az emberek régen mondanak már neki: hogy betegsége gyógyíthatatlan, nem lehet semmit sem tenni ellene. Bár betegsége nem akadályozza a szabad mozgásban, testét nyomorékká teszi, őt pedig a társadalom csökkent értékű tagjává. Hisz az emberek mindjárt félre- és háttérbe szorítják azt, aki nem tud felegyenesedni, rendes testtartással járni. Megjelenésének nem lehet súlya, mert össze van görnyedve. Még az utcára sem lép ki szívesen, mert a felnőttek lenézően végigmérik, a gyerekek kigúnyolják, csúfolják.

Az asszony számára megalázó már maga a testtartás is, ami betegségéből következik. Nem tud egyenesen állni, teljes magasságával megjelenni valaki előtt, nem tud akadály nélkül minden irányban körülnézni. Teste előrehajlik, arca a föld felé néz; ha egyáltalán mások szemébe tud nézni, ezt mindig csak alulról felfelé teheti.

Akkoriban az asszonyokat nem sokra nézték. Mit is akarhatna ő a tanulatlan? A zsinagógában valószínűleg senki sem törődött vele, hiszen az istentiszteleten mint asszonyt, semmibe vették.

Volt azonban még valami, ami tovább nehezítette az asszony helyzetét. A betegséget akkoriban a démonok hatásának tulajdonították. Így betegségét sem neki, sem embertársainak nem sikerült elfogadnia. Senki sem szeret ugyanis az ördöggel cimborálni.

De bármilyen terhes és elviselhetetlen volt is betegsége, mégis megszokta már, ő maga éppúgy, mint a többi ember. Másként nem is tudták őt elképzelni. Senkinek eszébe nem jutott többé, hogy változtatni lehetne helyzetén. Szombaton pedig még kevésbé. Jól bevált, szent hagyományok határozták meg az élet menetét betegek, egészségesek számára. Mindenki tudta, milyen kötelezettségei vannak. Ez a törvény, ez a szabály, amelyet mindenki megszokott és vita nélkül elfogadott, és amely az emberek természetébe ivódott – éppen ez tette nyomorúságát teljesen megváltoztathatatlaná. Úgy tűnt, Isten is szentesítette ezt a helyzetet.

A hagyományos felfogás

A zsinagóga elöljárója védelmébe veszi a hagyományos, szent törvényt. Célja, hogy az Istennek szentelt szombatot mindenki tartsa meg. Szombaton ne végezzen senki tiltott dolgot, a teremtés rendjét ne változtassa meg. Követeli a parancs megtartását: „Hat napig dolgozzál és végezd minden munkádat. A hetedik nap azonban az Úrnak, a te Istenednek szentelt pihenőnap” (Kiv 20, 8-9). A teremtés rendje és Isten iránti tisztelete indítja az elöljárót arra, hogy Jézus eljárását kifogásolja. Ezt tulajdonképpen előkelően, tapintatosan teszi. Nem vádolja közvetlenül Jézust, aki szerinte megszenteltelenítette a szombatot, hanem a jelenlévőket, – bár senki sem kérte közülük Jézust, hogy gyógyítson. A jelenlevők azonban betegségeikkel, bajaikkal Jézusnak alkalmat adtak arra, hogy segítsen rajtuk. Ki állíthatná, hogy a zsinagóga elöljárójának felfogása helytelen? Mert hiszen miért kell éppen szombaton gyógyítani, amikor meg lehetne ezt tenni a hét másik hat napján anélkül, hogy Isten parancsát megszegnék és közbotrány okoznának? Ha sürgős esetről volna szó, természetesen lehetne kivételt tenni. De ha valaki már tizennyolc éve beteg, egy napot igazán várhat! A zsinagóga elöljárója nem ok nélkül ragaszkodik a hagyományos rendhez, álláspontja logikus. A törvény, amit védelmeznek, egyáltalán nem olyan vak és kegyetlen, hogy ne lehetne élni annak megfelelően.

Jézus ellentmond

Számunkra tulajdonképpen nem is a zsinagóga elöljárója jelenti a problémát, hanem Jézus. Miért provokál? Miért teszi magát túl – még hozzá látványosan – azon a renden, amelyet Isten tekintélye hozott létre, és amelynek helyességét a közösségi tapasztalat igazolta? Ezt a rendet a kritikusan gondolkodó ember is kénytelen elfogadni. Miért gyógyítja meg Jézus az asszonyt, aki régen hozzászokott már megalázó betegségéhez, és nem is kérte, hogy gyógyítsák meg?

Jézus viselkedése nem konvencionális, tetteiben nem követi gépiesen a régóta megszokott szabályokat. Eltér a szabályostól, mert éberén figyel az adott pillanat követelményeire, az előtte álló adott helyzetre. Ő észreveszi, látja az asszonyt (12.v.), akire valószínűleg ügyet sem vet a többi jelenlévő. Látja őt, de nem csak görnyedt alakját, hanem a lelkére nehezülő szomorúságot, nyomorúságot is. Ez nem azt jelenti, hogy az asszony feltűnést keltve odament volna hozzá, hiszen akkor Jézusnak nem kellene őt magához hívnia. Valószínűleg inkább a háttérben áll, elrejtőzve a kíváncsi tekintetek elől. A zsinagógában az asszonyok helye különben is rács mögött volt, elkülönítve a férfiaktól. Jézus azonban egész figyelmét erre a beteg, megvetett személyre fordítja, előhívja, az események középpontjába állítja. az asszony sorsa a legfontosabb most Jézus számára, az ügy szerinte nem tűr halasztást. Kimondja

fölötte a szabadító, gyógyító szót, ráteszi a kezét. az asszony azonnal megszabadul betegségéből, visszanyeri egyenes, természetes testtartását.

De miért kellett ezt Jézusnak éppen most végrehajtania? Megbeszélhette volna az asszonnal, hogy másnap találkozzanak és meg fogja gyógyítani. Miért nem tudott várni? Nyilván nem azért, mintha heves, lobbanékony természetű lenne. Jézus tudatosan dönt, szándékosan teszi azt, ami a legfontosabb. Azt akarja, hogy Isten teremtménye nyerje vissza tökéletességét, szabadságát még ma, szombaton, azon a napon, amely a teremtés és a szabadulás ünnepe. A körülötte lévő hívő zsidó környezet számára ez a gondolkodás- és cselekvésmód teljesen szokatlan, sőt botrányos, ellenkezik Isten rendelkezésével. Jézusnak ezért meg kell magyaráznia álláspontját. abból indul ki, ami az előjáró és a jelenlevők számára is elfogadott és nyilvánvaló. Szombaton elszabad oldani az ökröt a jászoltól, el szabad vezetni a vályúhoz, hogy életben maradjon. Jézus ebből levonja a következtetést. Ha ezt szabad, méginkább szabad ezen a napon az embert eloldani a betegség kötelékétől, szabad visszaadni az egészséges életet. Jézus ismeri a szombat teológiai jelentőségét. Tudja, hogy szombaton Izrael a teremtés befejezését és az Egyiptomból való szabadulást ünnepli. Ő éppen ezért szegi meg a szombat-törvényt, éppen ezért gyógyítja meg az asszonyt. Mert a rabságba vetett teremtményt, Izrael leányát is meg kell szabadítani. Nem igyekszik a jelen világ kétes valóságát elkendőzni a szebb, dicsőségesebb múltra való emlékezéssel, nem nézi annak visszásságait tétlenül, hanem itt és most kézzelfoghatóan megvalósítja azt, ami – végső soron – az Isten akarata: Isten uralmát, amelyben az emberek elnyerik a teljességet, tökéletességet. Nem szabad, hogy a hívő a szép ünnepekkel, a jámbor szertartásokkal megcsalja önmagát, elfelejtkezve arról, ami a buzgón megtartott ünnepek igazi célja itt és most. Ellenkezőleg: az ünnepeknek ezt kézzelfogható módon ki kell fejezniük. Nem helyes az olyan ünneplés, amikor csak áhítattal emlékezünk, jó elhatározásokat teszünk, az előírások betartását megfogadjuk anélkül, hogy az Isten által eltervezett új valóságot komolyan keressünk, és kézzelfoghatóan megvalósítsuk.

A zsinagóga előjárója és sok más jámbor jelenlevő azt hitte, hogy tudja, mit akar Isten. Isten és parancsai iránt való tiszteletből lelkiismeretesen ügyeltek arra, hogy a szombati nyugalmat meg ne szegjék. A szombat-törvény megtartása azt tudatosítja az emberben, hogy az egész teremtett világ Isten kezéből való. Jézus azonban másként értelmezi a szombat-törvényt, és természetszerűleg összeütközésbe kerül a társadalmilag elfogadott, vallásilag szentesített szabályokkal. Szerinte szükséges, hogy éppen szombaton tapasztalhatta meg az ember, hogy Isten helyre akarja állítani a teremtett dolgok tökéletességét, meg akarja szabadítani az embert életének minden területén. Ezért gyógyítja meg az asszonyt szándékosan és tudatosan, ezért adja vissza neki az egészséges, ép testtartást. Jóllehet Jézus megszegi Isten parancsát, Isten erejével mégis csodát tud tenni. Isten a provokátor oldalára áll. A hagyományos magatartással szemben az ő álláspontjának helyességét szentesíti. Az emberek rá is döbbennek erre. Azok, akikben történt valami, akik meglátták az igazi összefüggéseket. Ezért dicsőíti Istent az asszony (13b v.), ezért ujjong a nép (17b v.).

Biblióra

Az Újszövetségben elbeszélte szombati gyógyítások valamely általánosan kötelezőnek tartott törvény, szabály érvényességét vannak hivatva eldönteni. Amikor jelen történetünket tanulmányozzuk, ennek világosan elő kell tűnni. Két változatot javaslunk: az egyik (A) a résztvevők szóbeli kifejezőképességére, a másik (B) a résztvevők ábrázoló képességére alapoz. A biblióra lehetőséget igyekszik adni arra, hogy az elbeszélésben bemutatott szabály-problematikát megértsék és felismerjék, mennyire figyelmes, élő és szokatlan Jézus szabadsága. Mindez csak akkor fog sikerülni, ha figyelünk arra, hogy a résztvevők ne álljanak elhamarkodottan Jézus oldalára. Ezért az alábbi témák kidolgozását javasoljuk:

A) változat

1. Megismerni a szombat-törvény értelmét, célszerűségét
2. Foglalkozni a LK 13,10-17. elbeszélésben található szabályvitával.
3. Megjeleníteni és kiértékelni a két szembenálló fél vitáját, figyelembe véve azok felfogását.

B) változat

1. Megismerni a LK 13,10-17. szövegét és a szombat-törvény értelmét.
2. Lefesteni, milyen hatással van a szombat-törvény a történetben szereplő személyekre.
3. A szabály-vitát megismerni és megbeszélni a festett képek alapján.

Miközben a résztvevők a csodatörténnel foglalkoznak, remélhetőleg világosabban felismernek és behatóbban megvizsgálják számos olyan általánosan elterjedt nézetet és természetesnek tartott magatartásmódot, amely tökéletesítésre szorul, mert esetleg a lényeges dolgok kimaradnak belőle vagy eltorzulnak általa.

Egyikük-másikuk talán bátorságot merít ebből, hogy olyan szabadsággal építse, alakítsa kapcsolatait, amely megfelel a Jézusi magatartásmódnak, „szabálynak”. Ezáltal megtapasztalhatnak valamit, aminek kifejezésére nem is lenne teljesen helytelen a „csoda” megjelölés.

Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök
<i>A) változat</i>		
1. Téma: Megismerni a szombat-törvény értelmét, célszerűségét (20-25 perc).		
A szombat-törvény ismertetése, esetleg egy szombati történetet felhasználásával (elmesélni v. felolvasni)	kiselőadás	a szombati történet a szombattisztelő Józsefről, ld. munkalap a Lk 13,10-17-hez
Meghatározni, hogy miért mesélték el a szombattisztelő József történetét	csoportosan, 66-módszer	
Közös beszélgetés arról, hogy mi volt a szombat jelentősége a zsidók számára	közösség egész	nagy ívpapír, irón
2. Téma: Foglalkozni az elbeszélésben kibontakozó szabály-vitával (45 perc).		
A szöveg elolvasása	egész közösség	munkalap a Lk 13-10-17-hez
Vita előkészítése az elbeszélésében vitatott szabályról	három csoport 45 perc	papír, írószerszám
a) és b) csoport a szöveget tanulmányozza az alábbi kérdések alapján:	a) csoport az előljáró álláspontját képviseli, b) Jézusét c) figyelemmel kíséri az	

	előzőket, kritikus kérdéseket készít, stb.	
– Milyen szabályt képvisel zsinagóga előjárója (ill. Jézus)? – Mit jelent az ő számára az asszony meggyógyítása? – Mi a véleménye ellenfeléről (Jézusról ill. az előjáróról)?		
c) csoport megbeszéli a két álláspont előnyeit és hátrányait.		
3. Téma: A vita elbonyolítása és kiértékelése (55 perc).		
<i>Vita:</i> a) csoport az előjáró álláspontját képviselve beszél b) csoport Jézus álláspontját képviseli; c) csoport kritikus megjegyzéseket tesz, provokál	egész közösség 20 perc	
<i>A vita kiértékelése:</i>		
1. A c) csoport tagjai elmondják, mi az, ami meggyőzte őket és mi nem. Megindokolják véleményüket.	egész közösség 10 perc	
2. Közös beszélgetés:	egész közösség	
– Hogyan érezték magukat a résztvevők az általuk képviselt szerepben? – Mit éltek át a vita során?		
Befejezés:	kerekasztal 10 perc, röviden: elmondani v. felsorolni v. felírni	esetleg ívpapír, rostirón
Milyen mai helyzetek jutnak eszünkbe, amelyeket kapcsolatba hozhatunk a történetben tapasztalható feszültséggel? <i>vagy:</i> Elolvasni a Klaudia-történetet		Klaudia-történet, ld. 98.o.
B) változat		
1. Téma: Megismerni a szöveget (Lk 13,10-17) és a szombat-törvényt (10 perc).		
Elmondani vagy felolvasni a történetet	egész közösség	munkalap a Lk 13,10-17-hez

2. Téma: Lefesteni, milyen hatással van a szombat-törvény a történetben szereplő személyekre (70 perc).		
Diakép-festés Kérdések a három csoport számára: – Hogyan viszonyul a zsinagóga előjárója a szombat-törvényhez? (a) csoport) – Hogyan viszonyul hozzá Jézus? (b) csoport) – Hogyan élte át az asszony a szombat-törvényt? (c) csoport)	három csoport: csoportos megbeszélés 20 perc, egyéni festés, karcolás 30 perc, mindegyik résztvevő fest (karcol) egy képet a megadott kérdésről	színtelen vagy fekete diafilm, (színes) rostirón, tű
A képek kiértékelése	csoportosan 20 perc	diavetítők, diák, munkalap a Lk 13,10-17-hez
– Ki mit festett? – Melyeket mutatjuk be a közösségnek? – Milyen kísérőszöveget mondunk hozzá?		
3. Téma: A szabály-vitát megismerni és megbeszélni a festett diák alapján (35 perc).		
A diák levetítése kísérőszöveggel	egész közösség 15 perc	diák, vetítő
Feldolgozás: Lehetséges kérdések: – Mi tűnt fel a dia-elmélkedés során? – Milyen felfogások ütköznek össze a szabállyal kapcsolatban? – Jézus magatartása mire bátorít bennünket?	egész közösség 20 perc	
Befejezésül ismét levetítünk 2-3 diát.		

Útmutatás az óravázlatokhoz

A) változat

1. Téma

Az a cél, hogy a szombat-törvényt (és így a zsinagógai előjáró álláspontját (úgy ismerjük meg, mint valami értelmes, helyes rendelkezést, szabályt (vö. Adatok). A szombat-tisztelő József története (Id. munkalap a Lk 13,10-17-hez) érzékelteti a törvény jelentőségét, fontosságát.

A szombat-törvény megismerése kétféleképpen történhet: az óravezető beszél róla, vagy a résztvevők ismertetik 66-módszerrel. Ha az óravezető ismerteti, magyarázza meg a törvény értelmét, jelentőségét. Szemléltetésül felhasználhatja a szombat-tisztelő József történetét. A másik lehetőség, hogy a résztvevők beszélnek róla 66-módszerrel. Ez azt jelenti, hogy hat kiválasztott személy hat percig beszélget róla az egész közösség előtt. Az ismertetés kapcsán néhány rövid szóval jelezhetjük, összefoglalhatjuk a törvény jelentőségét egy ívpapíron.

2. Téma

Ennek során a kétféle szabály ellentétét kell kidolgozni, kidomborítani: a zsidó társadalomban fontos szerepet játszó szombat-törvény és a jézusi szabadság ellentétét (Jézus szabadon cselekszik: megszegi a törvényt, meggyógyítja a beteg asszonyt).

Két csoport (a, és b), arra törekszik, hogy a két szemben álló fél egyikének álláspontját, a törvénnyel kapcsolatos felfogását magáévá tegye és védelmezze (Jézus – a zsinagóga elöljárója).

Egy harmadik csoport (c,) igyekszik kritikusan szemlélni a két álláspontot, megkeresni azok előnyeit, hátrányait.

Az a) és b) csoport felkészül a vitára, amelyet az egész közösség előtt fognak lefolytatni, és a rájuk eső álláspontot képviselni, annak helyességét igazolni. Mindkét csoport feladata, hogy megnyerje, meggyőzze a c) csoportot. A csoportok választanak maguknak egy szóvivőt, melléje egy társat, akinek a csoport érveit el fogják mondani. A vita azzal fog kezdődni, hogy mindkét csoport szóvivője ismerteti és indokolja a csoport álláspontját. A vita további részében a szóvivő segítőtársai érvelnek, magyaráznak. Céljuk a hallgatóság meggyőzése, megnyerése. A c) csoport kérdéseket készít elő, amelyekkel megkérdőjelezzik egyik vagy másik csoport álláspontját, illetőleg segítenek azt még világosabban megfogalmazni.

3. Téma

A vita célja, hogy a két szemben álló fél felfogását, a két vélemény ellentétét élményszerűen átéljük. A vita természetesen kapcsolódhat az asszony meggyógyításához. Figyelnünk kell a megfelelő ülésrendre. Fontos, hogy a c) csoport mind a)-val, mind b)-vel szemben üljön. A c) csoport tagjainak lehetőségük van arra, hogy kérdéseket tegyenek fel mindkét csoport szószólójához, ill. annak segítőtársához. Az óravezetőnek ügyelnie kell arra, hogy a játék szabályait mindenki megtartsa. Esetleg meghatározhatja, hogy egy-egy résztvevő hány percig beszélhet.

A kerekasztal-beszélgetést már ismertettük. Az óravezető az előkészített ívlapra rögzítheti egy-két a szóba kerülő helyzeteket, ellentéteket.

Befejezésül elolvashatjuk vagy elmondhatjuk az alábbi mai történetet:

Klaudia

Hogyan is kezdődött? Anyja bölcsődébe vitte Klaudiát kiskorában. Később, amikor nagyobb lett, óvodába. Apja azóta családot alapított, igen jól keresett. Gyermektartást fizetett ugyan házasságon kívül született gyermekéért, de egyébként nem törődött vele.

A fiatal anya maga kereste meg a megélhetését. Egy szövőgyárban dolgozott a város szélén. Mindig ugyanazt az egyhangú munkát végezte, napról-napra. Mindig ugyanazokon a gépeken, kora reggeltől késő estig, mindig ugyanabban a zajban, ugyanabban a porban. És egész nap várta örömmel, hogy estére találkozik Klaudiával. Amikor végzett, elment érte a bölcsődébe, óvodába. Magával vitte bevásárolni, és otthon meghitt hangulatban elkészítették a vacsorát. Amikor Klaudia nagyobb lett, még szebbek lettek a közösen töltött órák, esték, vasárnapok. Anyának és lányának mindig volt valami jó ötlete. A napközisben töltött hosszú órák alatt Klaudia kirándulásról álmodott, amint anyjával kettesben hűs erdőben sétál az égető nyári forróságban, és a mesék birodalmáról, amelyet esős napokon ismert meg anyja elbeszéléseiből. Bárhol volt is Klaudia, lélekben mindig anyjával járt.

Azután Klaudia iskolába kezdett járni. Először itt fordult elő, hogy apja nevére szólították, Bordásnak. Pedig anyját Diószeginek hívták. Milyen szép neve van anyának, gondolta

Klaudia. Az lenne jó, ha őt is így hívnák. De megmagyarázták neki: ezt nem teszik lehetővé a szabályok. A gyerek az apja nevét viseli akkor is, ha az nem törődik vele.

Amikor anyja először bevitte őt az osztályba, a tanító felírta a nevét a noteszába, közben hangosan ismételte: „Bordás Klaudia”. Utána udvariasan búcsúztatta anyját: „Viszontlátásra, Diószegi mama!”

A többi gyerek összesűgött Klaudia háta mögött: „Hallod? Nem úgy hívják, mint az anyját!” – Klaudiának elszorult a szíve. Csak összehúzta magát, és rémülten lesütötte szemét. Ettől kezdve mindig félt, mindig visszahúzódott a többiektől. Mivel nem tudott ettől a gondolattól szabadulni, féltérsége napról-napra nőtt, és felelni, figyelni sem tudott. „Bordás Klaudia, figyelj jobban!” – dörrent rá a tanító gyakran, amikor észrevette, hogy figyelme máshol kalandozik. Ilyenkor egészen megrémült, elpirult, és természetesen semmit sem tudott. Rosszul sikerült bizonyítványát év végén a gyámja írta alá, aki teljesen idegen volt számára. Bizonyítványában ettől kezdve újabb idegen név állt. Nagyon szégyellte magát. Ha látta, mindig ijedten csukta be. Egészen egyedül érezte magát a szünetekben, mindig egyedül ment haza. Nem is ismerte osztálytársait sem, nemhogy barátai lettek volna.

Anyja észrevette, mennyire megváltozott a nemrég még olyan vidám kislány, és a változás okát is sejtette, bár Klaudia titkolta, nem akarta megszorítani vele.

Vajon így kell ennek lennie? Az esték, a vasárnapok is elveszítették boldog, meghitt hangulatukat. Sötét árnyék nehezedett rájuk. Klaudia félt, nem akart elmenni hazulról, mert rettegett attól, hogy találkozik iskolatársaival, akik róla sugdolóznak.

Miért nem Diószegi Klaudiának hívják őt? Anyja neve nagyon tetszett neki, és ők ketten annyira összetartoznak. Miért kell a bizonyítványt az idegen gyámnak aláírnia? Hiszen az anyja olyan ügyes, mindkettőjükéről szépen gondoskodik. Mit keres itt egy harmadik? Anyja régen megmagyarázott már neki mindent. De mindig ugyanott lyukadt ki: a törvénytől. A törvény felettük állt fenyegetően, életüket betöltötte bántóan, megalázóan.

Diószegi mama azonban nem tudott beletörődni ebbe a helyzetbe. Felmondta állását a textilgyárban, és Klaudiával vidékre költözött. Egy kis faluban varrodát nyitott. Így legalább mindig otthon lehet, amikor Klaudia hazajön az iskolából. Meg a jó falusi levegő is használni fog a sápadt, gyorsan növekvő leánynak. Csakhogy – jól tudta – ezzel a probléma nem fog megoldódni. Mégis változtatni akart. Maga sem tudta már tovább elviselni a városi bérház nyomasztó hangulatát, ahol az emberek kerülik őt is, a leányát is.

A kis falu, ahová költöztek, nem messze a fővárostól egy hegyvonulat napos oldalán, festői völgyben feküdt. Klaudia akkor már negyedikebe ment. Amikor szépen berendezték bérbe vett lakásukat, és a varrónő felvette az első megrendeléseket is, a nyári szünet lassan a végére járt, közeledett az első tanítási nap. Éjjelente Klaudiát rémálmok gyötörték. „Bordás Klaudia!” – kiáltott rá valaki mindig. – „Vigyázz, szedd össze magad, mert nem mész semmire és börtönbe fognak csukni!” Ó igen, tudja ő ezt régóta. Ez már nem is csak gonosz álom. Utolsó ő az emberek között, és az is marad mindig.

Kényszeredetten ment el az iskolába anyjával az első nap. Világos, tarkabarka képekkel díszített osztályterem várt rájuk, és egy tanár, aki barátságosan nyújtotta kezét mindkettőjüknek: „Isten hozott minálunk, Diószegi Klaudia” – mondta neki hangosan, tagoltan, hogy mindenki megértse. „Légy szíves, ülj oda Regina mellé. Ő majd elmesél neked rólunk mindent, amit még nem tudsz. Olyan az osztály, mint egy család – mindenki szereti, segíti a másikat.” Közben megfogta Klaudia kezét, odavezette helyére. A kislány egészen elpirult és zavartan leült.

A tanár azután így szólt a mamához: „Diószegi mama, kérem, jöjjön a tanáriba, beszélni szeretnék magával.” És barátságosan magával vitte.

Klaudia pedig eközben csupa izgalom volt, amint ült a padban. Csak meredt maga elé, pedig padszomszédja, Regina a könyveket, füzeteket mutogatta neki, és próbált szóba elegyedni vele. „Diószegi Klaudia” – dobolt belül a szíve, amíg Reginához szólt: „Igen,

köszönöm szépen.” „Diószegi Klaudia” – most szólították őt így először életében. Vagy talán nem is jól hallotta? talán minden marad a régiben? „Diószegi, eljössz velünk délután az erdőbe játszani?” – kérdezték ketten is mögötte lévő padból. Hátra fordult: „Igen, szívesen, ha a mama elenged” – mondta nekik, közben még mindig tisztára piros volt.

Ezalatt Diószegi mama röviden elmondta a tanárnak, hogy milyen problémája van a leányának. „Igen hallottunk már róla, – válaszolta a tanár – de Bordás Klaudiát mi mindig Diószegi Klaudiának fogjuk hívni. Mindenki így fogja őt ismerni az iskolában. Hiszen csak néhány évről van szó, amikor Klaudia eléri azt a kort, amikor hivatalosan nyilatkozhat, és törvényesen is megváltoztathatja a nevét. A bizonyítványát pedig ezután a gyám helyett is ön fogja aláírni. A szabálytalanságért vállalom a felelősséget.” – Klaudia mamája maga sem akart hinni a fülének. Hálálkodva elbúcsúzott és sietett a lépcsőkön lefelé.

Amikor a tanár visszatért az osztályba, Klaudia arca csupa könny volt, körülötte álltak társai, és hiába próbálták megvigasztalni.

„Diószegi Klaudia új kislány minálunk” – mondta a gyerekeknek a tanár komoly hangon –, „mindannyiunknak segítenünk kell őt, hogy otthon érezze magát közöttünk”. Odament Klaudiához, vállára tette a kezét, adott neki egy papírzsebkendőt, hogy letörölje könnyeit. „Énekeljünk egy dalt Klaudiának, hogy megérezze hogy szeretjük. Ideadod a kezed Klaudia?” – és máris rázendített egy vidám nótára, az osztály pedig lelkesen énekelt vele. Egy dal – Diószegi Klaudiának. A kedves kis ének ismerős hangjait hallva, Regina és a tanár kezének szorítását érezve Klaudia lassan kiegyenesedett ültében, letörölte utolsó könnyeit. Most már körül mert nézni az osztályon – méghozzá boldog, ragyogó szemekkel. Ebben a pillanatban új élet kezdődött számára: Diószegi Klaudia élni kezdte életét.

B) változat

1. Téma

A történetet úgy kell elmondani, hogy kidomborodjék: a szombat-törvény, amelyet a zsinagóga előjárója védelmez, hasznos és értelmes rendelkezés. Ha csak felolvassuk a történetet, az óravezetőnek magyarázatot kell fűznie hozzá, hogy mindenki felismerje a törvény értelmes voltát (ld. Adatok).

2. Téma

Ennek során a résztvevőknek lehetőségük van arra, hogy a szombat-törvénnyel kapcsolatos egyik vagy másik véleményt magukévá tegyék, és azt alkotó módon kifejezésre juttassák. (Megjegyzés: nem azt keressük, hogy a beteg asszony mit élt át azon a bizonyos szombaton, amikor meggyógyult, hanem hogy korábban hogyan viszonyult a törvényhez, milyen lelkülettel engedelmeskedett annak.)

Mindegyik csoport csak egy kérdéssel foglalkozzék. A csoportban előbb közösen megbeszéljük a kérdést, azután mindenki egyénileg (vagy ha egyedül nem merik vállalni, kettesével) fest egy diaképet a témáról. Ehhez kellő mennyiségben színtelen és feketére exponált diaszalagot kell előkészíteni, valamint ollót, diakeretet. Fekete diára túvel karcolhatjuk a képet.

Nem művészi alkotásokat kell létrehozni, hanem inkább jelképesen, esetleg jelképekkel ábrázolni a kérdéses felfogást. Színtelen diára színes tollal is rajzolhatunk. A színek is érzékelhetik az érzelmek jellegét (sötét színek: ellenséges érzületet, világos színek: felszabadult lelkületet, stb.). Készíthetünk egyszerű, vonalrajzokat is. Tanácsos előbb a képet papíron megtervezni, azután diára másolni.

Amikor mindenkinek kész a diája, a csoport közösen megnézi, mindegyikhez meghallgatva a készítő kommentárját. A csoport végül eldönti, melyik képet fogják bemutatni a közösségnek, és mit mondanak hozzá.

3. Téma

A diákat úgy kell végignézni, hogy a szombat-törvénnyel kapcsolatos ellentét kidomborodjék. Legjobb, ha a diákat (diasorozatokat) az alábbi témák sorrendjében nézzük végig:

- A szombat-törvény – ahogyan az asszony átéli,
- ahogyan a zsinagóga elöljárója vélekedik róla;
- ahogyan Jézus gondolkodik felőle.

Még jobb, ha minden csoport elmélkedő szöveggel tudja a diákat kíséni, vagy el tud mondani hozzá egy történetet.

A beszélgetés során a három álláspont különböző oldalait kell megtárgyalni, és mindenekelőtt a jézus magatartásában rejlő és belőle eredő cselekvési szabadságot kidomborítani.

VII. Az öröm új lehetősége. Jézus a kánai menyegzőn (Jn 2,1-12). Ajándékozó csoda

Alapgondolat

Jézus ajándékozó csodája, a víznek borrrá változtatása, amely a kánai lakodalom alkalmával történt, jelképes tartalmú csoda. Utal az örömek arra a teljességére, amely Jézus jövetelével elkezdődik, kiindulópontja egy új, értékesebb jövőnek. Ünnepi, vidám történet ez, amely bennünk is örömet akar kelteni.

Ez az utolsó csoda, amelyet sorozatunkban tárgyalunk – a vele való foglalkozás ünnepi alkalom. Jézus örömet okoz, öröme hív ezzel, és ez ugyanaz az öröm, amely Jézus örömhíréből fakad. Ez az öröm eltölti, magával ragadja az embereket, akik szegények, kiszolgáltatottak – akikkel Jézus sorsközösséget vállal. Ez a csoda nekik hirdeti az öröm új lehetőségét, amikor Jézus a vizet borrrá változtatja. Jézus örömmel ajándékozta meg az embereket, akár felismerték ott a lakodalomban, hogy ki ő és hogyan tette, amit tett, – akár nem. Azok számára azonban, akik a csodajel mögött meglátták az öröm igazi okát, Jézust, azok számára ez az öröm a hit forrása, kiindulópontja. Jézus biztosította az ünnepi közönség számára a bort, a vidámság eszközét – ez előre mutat arra a beteljesedésre, amely Isten uralmában valósul meg.

Szöveg: Jn 2,1-12

- 1 Harmadnap menyegzőt tartottak a galileai Kánában, amelyen Jézus anyja is ott volt.
- 2 Jézust is meghívták a menyegzőre, tanítványaival együtt.
- 3 Amikor fogytán volt a bor, Jézus anyja megjegyezte: „Nincs több boruk.”
- 4 Jézus azt felelte: „mit akarsz tőlem asszony! Még nem jött el az én óráim.”
- 5 Erre anyja szólt a szolgálóknak: „Tegyetek meg mindent, amit csak mond!”
- 6 Volt ott hat kőkorsó, a zsidóknál szokásos tisztálkodás céljára, mindegyik két-három mérős.
- 7 Jézus szólt nekik: „Töltsétek meg a korsókat vízzel!” Meg is töltötték őket színültig.
- 8 Ekkor azt mondta nekik: „Most merítsetek belőle, és vigyétek oda a násznagynak.” Odavitték.
- 9 Amikor a násznagy megízlelte a borrrá vált vizet, nem tudta, honnan való, a szolgálók azonban, akik a vizet merítették, tudták –, hivatta a vőlegényt,
- 10 s szemére vetette: „Először mindenki a jó bort adja, s csak amikor már megittasodtak, akkor az alábbvalót. Te meg mostanáig tartogattad a jó bort.”
- 11 Ezzel kezdte meg Jézus csodajeleit a galileai Kánában. Kinyilatkoztatta dicsőségét, s tanítványai hittek benne.
- 12 Azután lement anyjával, testvéreivel és tanítványaival Kafarnaumba, de csak néhány napig maradtak ott.

Adatok

Kána

A falu fekvését nem lehet pontosan meghatározni. Legvalószínűbb, hogy a mai Kirbet Kána helyén volt, amely ma kis falu Názárettől Északra 13 km-nyire. A Jn 4,46 szerint Jézus máskor is járt Kánában: itt gyógyította meg a királyi tisztviselő fiát.

- Lakodalom* A zsidó nyelvben három szó is van a lakodalomra. Ezek közül az egyik „ívás”-t jelent szó szerint, a másik „(lakodalmi) vonulás”-t, a harmadik pedig „örömünnep”-et. A zsidóknál a lakodalom hét napig tartott, ha a menyasszony lány volt (ha özvegy, akkor csak négy napig). Minden résztvevőnek emelnie kellett valamivel a hangulatot. A lakodalom ideje alatt nem voltak kötelezők a vallási előírások: böjtölni nem kellett, a temetést elhalasztották.
- Vizeskorsó* Hatalmas korsók voltak. 1 mérték = 40 liter, korsónként tehát kb. egy hektoliter volt a befogadóképességük (összesen 480-720 liter). A zsidók a tisztulási törvényeket lelkiismeretesen megtartották: rituális kézmosás evés előtt és után, amikor hazatértek a piacról vagy bárhonnan, ahol nem-zsidókkal érintkezhetek; fazekak és poharak rituális elmosása, stb. Az előírásoknak megfelelően csak kőkorsó szolgálhatott erre a célra, a cserépkorsó tisztátalannak számított.
- Násznagy* Nem egészen világos, hogy tulajdonképpen kiről van szó. Az Újszövetség megfogalmazása idején (görög kultúrkörben) a ma is ismert – násznagyra gondoltak, ilyen azonban a zsidóknál nem volt. Valószínű, hogy valamely tekintélyesebb szolgára vagy egy hozzátartozóra kell gondolnunk, akit a háziak megbíztak azzal, hogy gondoskodjék ételről, italról, a megfelelő felszolgálásról.

A szöveg felépítése, műfaja

Személyek

A történetben a következő szereplők fordulnak elő: Csodatévő; szükségét szenvedő emberek (lakodalmi vendégsereg, násznép); a csodatévő kísérői (Jézus anyja, tanítványai). Jézus anyjának kiemelt szerepe van. Ő veszi észre a problémás helyzetet, és ő utasítja a szolgálkat, tehát segítő szerepet játszik. Érdekes, hogy a szereplők mindig párosával jelennek meg:

- Jézus és anyja (3-4. v.)
- Jézus anyja és a szolgálók (5.v.)
- Jézus és a szolgálók (7-8. v.)
- a násznagy és a vőlegény (9-10. v.)
- Jézus és a tanítványok (11. v.)

A szöveg felépítése

1. Bevezetés (1-2. v.):

A „harmadik nap” (= a hét harmadik napja, kedd) volt a lakodalom kezdő és befejező napja. Ez a nap egyben Jézus működésének első hetét zárja le: János beállítása szerint a Keresztelő hat nappal korábban ismerte fel Jézusban az Isten Bárányát, akire a Szentlélek leszállt (Jn 1,29-31). Ezután napról-napra újabb tanítványok csatlakoznak Jézushoz: először András és egy másik János-tanítvány („másnap”, Jn 1,35-39) azután Simon Péter (ismét „másnap”, Jn 1,43-51). E tanítványoknak ígéri meg Jézus, hogy „nagyobb dolgokat is fognak

látni” (1,50), azaz: „látni fogjátok, hogy megnyílik az ég...” (1,51). Alig múlik el újabb három nap, és máris láthatják az első csodajelet.

A „harmadik nap” emellett sok elbeszélésben (pl. mesékben) fontos, rendkívüli nap, amelyen a titkok kiderülnek, a rejtélyek megoldódnak, a zárt ajtók kinyílnak, istenek vagy tündérek megjelennek.

A helymegjelölés (Kánában) rámutat, hogy Jézus Galileában kezdte meg nyilvános működését. Ez teljesen összhangban áll a másik három evangélium leírásával, bár azok nem tesznek említést a kánai lakodalomról.

János evangéliumában Jézus anyja csak itt szerepel és a kereszthalál alkalmával (Jn 19,25-27). A 13. v. szerint – Jézus testvéreivel és tanítványaival együtt – ő is kezdettől fogva a Jézust követő szűkebb csoporthoz tartozott. Ez a beállítás János evangéliumának sajátja (szemben pl. Mákkal, Mk 3,20-21. 31-35).

2. Előterjesztés (a problémás helyzet, 3-5. v.):

Jellemzés: a bor hiánya miatt fennáll annak a veszélye, hogy idő előtt véget kell vetni a lakodalomnak. Jézus anyja veszi észre ezt a veszélyt, és ő bízik a fiában. Szavait nem kérdésnek, hanem a bizalom kifejezésének kell tekintenünk.

A 4. vers többféleképpen értelmezhető, annyi azonban világos, hogy Jézus az első pillanatban el akarja háritani a dolgot, nem akar foglalkozni a problémával.

3. A csoda (központi ész, 6-8. v.):

Jézus váratlanul mégis magához ragadja a kezdeményezést. Utasítja a szolgálakat, hogy töltsék meg a kőkorsókat és vigyenek belőle kóstolót a násznagynak. Első parancsa azonban értelmetlen. Minek a rengeteg víz (5-7 hektoliter), ha a bor hiányzik?

4. Hatás (befejezés, 9-12. v.):

A meglepetés annál nagyobb. A násznagy bizonyítja a csodát egy tréfás megjegyzéssel (hisz vidám, lakodalmi a hangulat), hogy nemcsak a probléma szűnt meg, hanem a bor minősége is megjavult. Ő persze nem is tudja, hogy csoda történt.

A tanítványok is meglepődnek. A történet befejező szavai összefoglalják a csoda tulajdonképpeni hatását: a tanítványok felismerik Jézus dicsőségét, a csoda hatására hinni kezdenek Jézusban.

Ajándékozós csoda

a) Tartalmi ismertető jegyek

Az ajándékozós csodák esetén az emberek mindig meglepődnek. A csodatévő rendkívüli módon biztosít az emberek számára táplálékot, ételt vagy italt, mégpedig nagyon jó minőségűt, igen nagy mennyiségben. A kiváló minőség és a nagy mennyiség jellemző az ajándékozós csodákra.

Ezek a történetek olyan kérdésekkel foglalkoznak, amelyek a kenyérkereső emberek számára probléma. A betevő falat megszerzésének gondját komolyan veszik, azt a gondot, hogy hogyan lehet előteremteni az élethez szükséges táplálékot, az ünnephez szükséges bort.

A gyógyítások (és a többi csodák) bizonyos mértékig összehasonlíthatók más emberi tapasztalatokkal. Rendkívüli tettek ugyan, de ezeket „el lehet várni” egy csodatevőtől, hiszen a „rendes orvosi gyakorlat” is felmutat ehhez hasonlókat, ha általában nem is ilyen váratlan

és hatékony a gyógyítás. Az ajándékozó csodáknál hiányzik minden összehasonlítási alap. Ezek a csodák egyedülállóak, megismételhetetlenek.

Az ajándékozó csodáknak ez a tulajdonsága segítette elő, hogy az evangéliumok itt fokozottabban előtérbe állítják a csoda szimbolikus jelentését. Így a történet igazi értelme a szimbolikus értelmezés, nem annyira maga az esemény.

b) Formai elemek

Az ajándékozó csodákban a szükséghelyzet ecsetelése és a hatás bemutatása áll előtérben. A központi rész (maga a csoda) nem hangsúlyos. Három fontos részletet figyelhetünk meg:

1. A csodatevő önként cselekszik. Mindig önmaga kezdeményez, saját jószántából szünteti meg a szükséghelyzetet. Tette meglepetést vált ki, néha teljes megdöbbenést. A szareptai özvegy (1 Kir 17,8-16) már csak a halált várja, miután utolsó maradék lisztjét megsütötte Illésnek. A próféta azonban váratlanul segít rajta.

2. A csoda leírása egészen szűkszavúan, egyszerű közlés. Nincs semmi elfogultság, egyetlen szokatlan szó, a csodatevő hatalmát nem érzékelteti. A csodálatos kenyérszaporítás történetében Jézus olyan egyszerűen cselekszik, mint bármely családapa. Ez a szűkszavúság, egyszerű leírás annál feltűnőbb, mivel maga a csoda egészen rendkívüli.

3. A befejező megjegyzések hangsúlyosak. Kiemelik a kenyér hatalmas mennyiségét, a bor kitűnő voltát, stb. A csoda befejezése tulajdonképpen ünnep.

Magyarázat

Miért szerepel ez a történet az evangéliumban?

Ha a 4. és a 11. versektől eltekintünk, történetünk tulajdonképpen vidám mesének is beillenek, amely fiatalok, öregek tetszésére elhangzik valamely családi ünnepen. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagynunk, hogy az elbeszélő az Ószövetségből tanulta mesterségét. Az 5. vers például szó szerint megegyezik a József-történet egyik mondatával (Ter 41,55). Ez a történet jól beleillik a régi zsidó családi hagyományok keretébe, amelynek során az atyák történetét továbbadták. De beleillik a keresztény környezetbe is, amely tisztában volt a galileai helyrajzi viszonyokkal.

Az elbeszélő nem hittudós. Ez a történet idegen test a negyedik evangéliumban. Sem szókinccse, sem mondatfűzése nem azonos az evangélium többi részével. De a szerző nem is erkölcsi nevelő. Elbeszélésének nem célja, hogy az emberek erkölcsét javítsa. Ez utóbbi sok gondok is okozott mind a régi, mind az újabb magyarázóknak, megütközést keltett bennük, és arra ösztönzött sokakat, hogy a történetet merőben képes beszédnek, példabeszédnek tartsák, tagadva azt, hogy annak bármiféle történeti magva legyen.

De a negyedik evangélista – Pál mellett az első század egyik legnagyobb hittudósa – másként értékelte ezt a történetet. Szerinte olyan eseményről számol be, amelynek rendkívüli jelentősége van, hogy Krisztus alakját helyesen értsük. Hogy pontosan mi történt akkor régen Kánában, nem tudjuk biztosan. De amit az esetről elmondtak, az az evangélista szemében nagyon jellemző volt Jézus alakjára. Egészen evangéliumi, irányadó a keresztény remény számára, sokkal inkább, mint bármely más csodatörténet. Beillesztette könyvébe, mert teológiai mondanivalója szempontjából fontosnak tartotta. Ezt kifejezésre is juttatja a történethez fűzött befejező szavakkal: „A galileai Kánában kezdte meg Jézus csodajeleit; kinyilatkoztatta dicsőségét, és tanítványai hittek benne” (11. v.).

Jézus kezdettől fogva menyegzői örömet hoz az embereknek

a) Történetünk egy falusi lakodalomról szól. Jól tudjuk, mit jelent ez az ünnep a két fiatal számára, aki egymásra talált. A beteljesült várakozás, remény pillanata ez, az új élet, az új jövő kezdete. Fordulópont az új pár életében, egyszerű, falusi környezetben pedig örömnep az egész falu számára.

Régen, egy kis galileai faluban igen szegények voltak a körülmények. Kevés munkalehetőség, szűkös táplálkozás, unalmas, nélkülözésekkel teli élet. A betevő falat is nehezen került elő, ünnepre, vígasságra ritkán került sor. A szegény sorsban, nélkülözésben élő emberek számára annál vidámabb ünnep a lakodalom. Hét napon keresztül megvalósulnak az álmok: a bőséges étkezés, a gondtalan, vidám élet. Egy hétre félreteszi mindenki a megélhetésért való kemény küzdelmet és boldogan ünnepli a házasságkötést, az új, ígéretes élet forrását. Ha jártunk már falusi lakodalomban, megérezhettük, hogy az ilyen vidámságban mennyire megmutatkozik az emberek vágya az igazi élet, a zavartalan életöröm iránt.

b) a bor fontos szerepet játszik a lakodalomban. „A bor megvidámítja az ember szívét” (Zsolt 104,15). Az ókorban a bort az istenek ajándékának tekintették, amely örömet ad az embernek. Ezért mondják az ószövetségi próféták, hogy a messiási korban úgy fognak örülni az emberek, mintha bort ittak volna (Zak 10,7). A görögök azt tartották, hogy a bor fokozza az életerőt, mert az élet titka rejtőzik benne. A bor nem egy ital a sok közül, hanem „az” örömital. Enélkül nem lakodalom a lakodalom. Bor nélkül az esküvő egyszerű társadalmi, jogi esemény lenne.

Így érthető, hogy a kánai lakodalomban igazi tragédiát jelent, hogy fogytán a bor. „Nincs több boruk” – mondja Jézus anyja (3. v.), és ezzel tulajdonképpen azt mondja, hogy vége az ünnepnek, nem sikerült, oda az örömnep. Az egyszerű emberek körében fokozott csalódást okoz, ha ritka ünnepi alkalom elromlik valami miatt. Jézus anyjának szavai azt mutatják, hogy átérzi a helyzet kínos voltát.

c) A Varázsfüvolában Papagénó így kesereg, amikor átveszi a poharat Papagénától: „Víz... Nem több, nem kevesebb, csak víz.” Történetünk elmondja, hogy Jézus az egyszerű, színtelen, szagtalan vizet borra változtatja. Mégpedig kiváló borra, meggyőződhetnek erről a vendégek. Jézus bőven osztogatja az igazi ünnep örömet. Kánában, amikor első ízben lép nyilvánosság elé, úgy találkozunk vele, mint aki Istenhez méltó örömet osztogat. Ez a gondolat a legfontosabb a negyedik evangélium számára: Krisztus kezdettől fogva Isten örömeivel ajándékozza meg az embereket. Evangélium ezt jelenti: örömhír.

d) Ez a gondolat rejtőzik már a Jézus és anyja közt folyó párbeszédben is (3-5. v.). Ha első látszatra az is a benyomásunk, hogy nézeteltérésről van szó, hamarosan kiderül, hogy Jézus anyja milyen mélyen belelát fia titkába. „Nincs boruk” – mondja az anyja. „Mit akarsz tőlem?” – kérdezi őt Jézus. Más szavakkal: „Tudatában vagy te annak, hogy mi minden rejtőzhet kérdésed mögött? Mit is kérsz tulajdonképpen? Csak bort, vagy valami sokkal nagyobb, fontosabbat? – Amikor pedig Mária a szolgálkhoz fordul: „Tegyetek meg mindent, amit mond!”, tulajdonképpen megfelel fiának: „Igen, jól tudom, miről van szó. Tudom, hogy te megmentheted az ünnepet, mert te Isten örömét hozod. Tedd meg, amit jónak látsz!”

Amikor Jézus anyja bizalommal fordul fiához, ezzel kifejezi és elismeri, hogy Isten megbízta Jézust azzal, hogy az embereknek menyegzői örömet hozzon. Amikor a csoda hatására a tanítványok is felismerték ezt, ők is hinni kezdtek (11. v.). Itt tehát az öröm nem Isten által adott ajándék, jutalom, amelyet azoknak ígér, akik kiváló, egyházhű, erkölcsös, teológiailag helyesen gondolkodó keresztények. Az öröm itt a hit indítéka. A menyegzői öröm végigvonul az evangéliumon, a kezdetétől egészen a végéig.

A remény megnyilvánulása

a) Csoda és jel

A násznagy ezt az új bort igen finomnak találja (9-10. v.). Hogy honnan származik és mit jelent ez az egész, fogalma sincs róla. De szükségesnek tartja, hogy megjegyzést fűzzön ehhez a „csodálatos” borhoz. Ez minden, ami számára a csodából következik.

Ez az irónia nagyon jól jön a negyedik evangélistának. Szerinte jól szemlélteti sok kortársának magatartását, akik csodákra éheznek. Egyes keresztény körökben az a meggyőződés uralkodott, hogy csak abban működik a Szentlélek, aki csodákat tud tenni. Úgy gondolták, hogy a Szentlélek jelenlétét csak a rendkívüli, természetfeletti dolgokban lehet megtapasztalni: elragadtatásban, nyelveken való szólásban, csodatételben. A negyedik evangélium elhatárolja magát ettől a felfogástól. Nem is beszél sok csodáról, mindössze hatról. Számára a csoda önmagában nem különösebben érdekes. Ez persze nem azt jelenti, hogy kétségbe vonná a csodák jelentőségét, szerepét, vagy azok létét, mint ez pl. az újkori racionalizmusban történt. Ő más értelemben bírálja felül a dolgot. Meggyőződése, hogy csodák vannak, bármennyire érthetetlen, hihetetlen is ez az ember számára. De a csodák félrevezethetik magukat a hívő keresztényeket is, ha nem világos számukra, hogy honnan erednek és mi a céljuk.

A tanítványok Kánában „jelet” láttak (11. v.). A „jel” jelez, megmutat valamit. Rámutat valami fontosra, ami különben rejtve maradna. A kánai menyegzőn a jel hatására a tanítványban felvillant valami, ami reményt keltett bennük. Jézus tette által fény gyulladt bennük, amely megvilágította a jövő útját. Olyan lehetőségek tárultak fel előttük, amelyekre még gondolni sem mertek.

A jel a jövőbe mutat, abba a jövőbe, amelyet Isten az emberekkel, az emberek számára készít. Már az Ószövetség is beszél prófétai jelekről, amelyek kinyilatkoztatják, hogy a történelemben Isten munkálkodik népe megmentésén. Jézus csodái ilyen jelek akarnak lenni.

Az ember általában azt gondolja, hogy arra kell figyelni és építeni, ami megtapasztalható, látható. De ha megmaradunk az esemény látható, megtapasztalható részénél, a csoda – bármilyen mély benyomást tesz is ránk, végül egy természetfölötti és természetellenes álmvilágot hoz létre bennünk, amelynek semmi köze a való világhoz. Aki viszont felismeri, hogy a csoda – jel, azt is megérti, hogy Isten milyen valóságosan működik ebben a világban, és működése kézzelfogható, valóságos remény forrása számunkra a mindennapi életben.

b) „Kinyilatkoztatta dicsőségét” (11. v.)

Legjobban az ikonfestők érzékeltetik azt, hogy János evangéliuma a csodákat milyen értelemben tekinti jeleknek. Az ikonfestő előbb fehérre fest egy deszkát, majd néhány helyen arany lemezt helyez rá. Ezután festi meg a képet. Így a fény és arany ragyogása áttetszik a ráfestett alakok közül és mögül, megvilágítja, besugározza a természetes, látható dolgokat, személyeket, amelyek a képen vannak. Jánosnál ugyanígy sugárzik Jézus dicsősége mindabból, ami egykor a kánai menyegzőn történt. A vígasság forrása nem kívülről érkezik, nem idegen a csodatevő. Ott ül az ünneplő közönség soraiban, de kiléte rejtve van. Jézus csodatette által azonban előtűnik a csodálatos menyegzői öröm, amely Isten uralmának ünnepléséből árad. Jézusban megpillanthatjuk a remény legcsodálatosabb tárgyát, az örök boldogságot, a beteljesült életet, Isten fenségében való részesedést (ezeket jelenti a „dicsőség” szó). Mindez már most valóság, felsugárzik közöttünk, mint való jelen.

Ez nem azt jelenti, hogy az emberek ott a kánai lakodalomban hirtelen az új, ragyogó világban érezték volna magukat. Erről csak a csodaváró hit álmodik, amely azt gondolja, hogy a technika, a vallás vagy a jóakarát csodájával paradicsommá tehetjük ezt a világot. A

történet nem mondja azt sem, hogy akik az új bort itták, hirtelen kifogástalan, tökéletes emberekké váltak volna. Ennél sokkal józanabb a negyedik evangélium szerzője. Nem történt itt más, mint egy csodajel, a jel pedig valami „más”-ra utal. A történet érzékelteti, mi magunk is találkozhatunk néha, pl. egy bensőséges, hangulatos szentmisében vagy lelkigyakorlaton. De aki igazán megértette, mit jelent Jézus örömeinek e világban való megtestesülése, az mosogatók közben is megláthatja Isten dicsőségét.

c) „*Tanítványai hittek benne*” (11. v.).

Ez a mondat kétféle dolgot jelenthet:

- A csodajel által a tanítványok hinni kezdtek Jézusban;
- Mivel a tanítványok hittek Jézusban, megértették azt, amit a többiek nem.

Mindkét állítás igaz. A jeleket csak akkor vesszük észre, Jézus öröme csak akkor tölti el életünket teljesen, ha igazi, mély hittel tudjuk őt nézni. Ugyanakkor Jézus minden jelet azért tesz, hogy felébressze bennünk a hitet, amelynek fényében őt megérthetjük. Ezek a csodajelek órá mutatnak, Jézus Krisztusra, a hit szerzőjére és beteljesítőjére. A konkrét esemény keretein túl (pl. a kánai csoda) rámutatnak az ő egész személyére, életére, halálára.

Ebben az összefüggésben vissza kell térnünk a 4. versre. Jézus azt mondja anyjának, hogy „az ő órája” még nem jött el. Az „ő órája” azonban mindig Jézus keresztfeszítését jelenti János evangéliumában, Jézus ezáltal „dicsőül meg” (vö. Jn 12,23-24. 27-28; 17,1). Mire ez az óra elérkezik, Jézus „mindent befejezett” már (Jn 19,30). Ami Kánában történt, az csak utal arra, mit Jézus egész működésével kinyilatkoztat és ami a kereszten beteljesedik: Isten szeretetének dicsősége.

A „menyegzői” öröm Kánába kezdődik, de csúcspontját a kereszten éri el. Talán szokatlan az, hogy a keresztről így beszélünk. De a negyedik evangéliumban a „kereszt” nemcsak a halált, hanem a feltámadást és a Szentlélek kiadását is jelenti. De nevezhetjük-e még így is a keresztet „menyegzői örömnak”? Igen, és ez a krisztusi örömhírben a legérdekesebb. Ahol Isten működni kezd, ott a reménytelenség ellenére is megjelenik a remény, ott élet fakad a halálból, ott győzelem a vereség, ott borra válik a víz (amely jele annak, hogy vele együtt meghaltunk, vö. Róm 6,3-4), borra, amely a mennyei örömnépen való részvétel szentségi jele.

Vasarely, az ismert festőt előszeretettel fest geometriai alakokat, például kocka-kompozíciókat. Ha az ilyen képeket hosszabban szemléljük, egyszerre minden átfordul: a vízszintes lapokat függőlegesnek látjuk, a bemélyedő, üres sarkok kiemelkednek. A hitben is megtörténik ez velünk. Meglátjuk, hogy teljesség az, amit ürességnek éreztünk, az élet nagyszerű lehetősége az, ami vigasztalanul hétköznapiak tűnt. Aki hisz Jézus Krisztusban, ugyanazon valóságot látja maga előtt, de a látottak mögött előtűnő reménysugarakat is észreveszi.

Bibliaóra

Munkánk alapvető célja az, hogy a szöveg feldolgozása segítsen észrevenni életünkben a dolgok mögött rejtőző jézusi valóság és öröm jeleit. Két változatot javasolunk. Mindkét változat ünnep tulajdonképpen (egyik nagyobb, a másik kisebb).

A) *változat*

A szöveg felosztása, tagolása lehetőséget nyújt arra, hogy a cselekményének lendületét jobban megismerjük. Ennek ismerete elengedhetetlen az ezt követő alkotó feladat

elvégzéséhez. A résztvevőknek ugyanis az lesz a feladatuk, hogy kifejezzék azt az örömet, amelyet Jézus magatartása, közbelépése lehetővé tesz és elindít.

Az óra befejezéseként ünnep-jellegű megoldást választunk az eredmények bemutatására. Az ünnepi jelleget egyéb részletekkel is elő lehet mozdítani (díszítés, agapé, ülésrend, stb.).

B) változat

Ebben a változatban az egész óra ünnep, részben vagy teljes egészében istentisztelet. Hogy az ünnephez mi szükséges, megtudhatjuk a kínai példabeszéd és a bibliai szöveg összehasonlítása alapján. A részvétel alkotó, tevékeny annyiban, hogy a résztvevőknek maguknak kell átélniük azt, ami Kánában, mint jel történt – és életükben ismételt történi. Amit éreznek, felismernek, átélnek, nagyon jól illeszkedik az istentisztelet keretébe, amely – ha lehetséges – szentmisével, Úrvacsorával végződik. Az „elvégezendő feladat”, a résztvevők élménye az egyben az örömhír hirdetése is, amely reményt ad életünknek és feltárja előttünk az öröm új lehetőségét.

Témák

A) változat

1. Az ajándékozó csoda ismertető jegyeinek és a kánai elbeszélés jelentőségének tanulmányozása.
2. A történet cselekményének szemléltetése alkotó módon.
3. Az örömmel mint a hit indítékának tanulmányozása saját életünkben.

B) változat

1. A történet összevetése egy kínai példabeszéddel. Az öröm új lehetőségének megvilágítása.
2. A kánai esemény során kibontakozó öröm kifejezése alkotó módon; az ünnep előkészítése.
3. Jézus ajándékaiból fakadó öröm ünnepe, istentisztelet.

Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök
A) változat (egy alkalomra)		
1. Téma: Az elbeszélés (Jn 2,1-12) alapján tanulmányozni az ajándékozó csoda jellegzetességeit. Kidolgozni a történet jelentőségét (55 perc).		
Elolvasni a történetet	egész közösség 5 perc	munkalap a Jn 2,1-12-höz nagy ívpapír, rostirón
Minden csoport foglalkozik az alábbi kérdésekkel (előbb az egyikkel, azután a másikkal): a) Milyen részekre tagolhatjuk a történetet?	csoportosan 15 perc	
További kérdés (ha van rá idő):	csoportos megbeszélés 20 perc	
– Milyen címet adhatnánk az egyes részleteknek?		

b) A víznek borrá változtatása által Jézus jelet adott: jelét annak, hogy menyegzői örömet hoz – Mit jelent ez a jel – a násznagy számára? – az új házasok számára? – a tanítványok számára? – Mária számára?		
Az eredmények bemutatása	egész közösség 15 perc	
2. Téma: A történet cselekményét zenével, képekkel bemutatni (50 perc).		
Egy-egy feladat az alábbiak közül:	csoportosan (csoportok kialakítása a feladatoknak megfelelően) hangjáték	
– A cselekményt egyszerű zenei eszközökkel bemutatni (hangjáték)		
– Adott dallamhoz (pl. ifjúsági, templomi énekek) dalszöveget írni, amely kifejezi a történet alap gondolatát	dalszöveg írás	énekeskönyv
– Képekből plakátot készíteni az alábbi témákról:	kollázs	képes újságok, olló, ragasztó, ívpapír
a) „Nincs boruk” b) „Megízlelte a borrá vált vizet”		
3. Téma: Személyesen átélni az örömet, mint a hit forrását.		
A résztvevők bemutatják alkotásaikat	egész közösség	
– Mindenki megtekinti a kollázsokat – A csoport elénekli a készített dalt – Bemutatják a hangjátékot		
Befejezésül ünnepi együttlét	agapé, zene	
B) változat		
Olyan résztvevők esetében ajánljuk, akik már több csodatörténetet feldolgoztak, és a sorozatot ezzel kívánják ünnepélyesen befejezni. A kánai történet minket is arra ösztönöz, hogy ünneplő örömben találkozzunk egymással. Célszerű az ünnep keretébe misét (úrvacsorát) és agapét illeszteni.		
1. Téma: A kínai példabeszéd és az evangéliumi történet összehasonlításával kiemelni a kánai jelenet alap gondolatát: Jézus az öröm új lehetőségét hozza (30 perc).		
Elolvasni vagy elmondani a kínai példabeszédet és az evangéliumi történetet.	egész közösség	munkalap a Jn 2,1-12-höz és a kínai példabeszéd szövege (ld.

		függelék)
Összehasonlítani a két történetet	egyéni	
A következő kérdésekre válaszolunk: – Mi teszi a menyegzőt (és minden ünnepet) ünneppé? – Mi hiúsítja meg az ünnepet?		
2. Téma: Kreatív módon kifejezni a kánai történetet (Jn 2,1-12) örömét; előkészíteni a közös ünnepet (80 perc).		
Elmondani a kánai történetet, vagy a szerepeket kiosztva előadni	egész közösség	munkalap a Jn 2,1-12-höz
Felismerni és kifejezni az örömet	csoportosan (minden csoport egy feladatot)	ív papír, festék, alkalmi zenei eszközök; írószerek, hanglemezek, hangszalag, magnetofon megfelelő kép v. dia és vetítő
– lefesteni – hangjátékkal kifejezni – dalt írni – zenét kiválasztani – levelet írni (az új férj levele egy barátjához, amelyben elmondja a lakodalom történetét); – elméledést írni a jelenetet ábrázoló képhez		
3. Téma: Az ünnep. Istentisztelet, vagy közösségi ünnep keretében megünnepelni Jézus ajándékait (ha lehetséges, szentmisével, agapéval, úrvacsorával)		
Közvetlen előkészület az ünnephez	egész közösség	gyertya, virág, kenyér, bor, gyümölcs, italok, sütemény
– feldíszíteni a termet, kápolnát, asztalt – az ételek, szentmise előkészítése – esetleg állóbüfé Az ünnep megtartása A csoportok áhítatszerűen bemutatják alkotásaikat: – képeket – hangjátékot – levelet felolvassák – zenét lejátszák – dalt eléneklik – elméledés képről Szentmise (úrvacsora)		

Vidám együttlét agapéval, zenével (ha a hely lehetővé teszi, táncsal).		
--	--	--

Útmutatás az óravázlathoz

A) változat

1. Téma

Mielőtt zeneileg feldolgoznánk a történetet, a szöveget előbb két szempontból is megvizsgáljuk.

1. A szöveget tagoljuk, részjelenetekre bontjuk, esetleg azoknak címet adva kiemeljük belőlük a lényegét. Ez a feladat igen fontos a zenei rögzítéshez.

2. Ezenkívül a résztvevők foglalkoznak a történetben szereplő személyekkel is, azt vizsgálva, hogy az itt látható jel (víz borrá válása) mennyire vezette rá őket a mélyebb valóság felismerésére.

A munka végeztével az eredményeket bemutatják a közösségnek.

2. Téma

A történetből kicsendülő örömet aligha lehetne jobban bemutatni, mint zene által. A hangjátékhoz egészen egyszerű eszközök szükségesek: poharak, edények, furulya, fedő, pléhdoboz, stb. A résztvevők előbb kipróbálják az egyes eszközök hangját. Utána megbeszéljük, hogy a történetben melyik részre fogják helyezni a hangsúlyt, mit akarnak leginkább kifejezni. Nem szabad megragadni a kánai jelenet külsőségeinél. A szereplők gondolatait, érzéseit, hangulatát kell kifejezni, nem esküvői zenét adni. Ezután megbeszéljük és kidolgozzák a hangjátékot. Bár a zenélők saját érzéseiket, gondolataikat csak tökéletlenül tudják kifejezni a zenével, valami mégis sikerülni fog ebből, amikor a többieknek bemutatják. A hangjátékot készítő csoportban ne legyenek tíznél többen.

Egy másik csoport ismert dallamra új szöveget írhat, amelyben a történet elemei, gondolatai szerepelnek, és a benne rejlő örömet kifejezi, esetleg továbbviszi.

Más csoport újságból kivágott képek segítségével kollázst (képes plakátot) készít a két megadott témához. Lehet a kollázst egyszerűen színes papírdarabokkal is készíteni vagy díszíteni, kiegészíteni, esetleg feliratokkal. A munka kezdetén a résztvevőknek meg kell egyezniük a kép alapgondolatában.

3. Téma

Az óra befejezése során a résztvevők bemutatják a közösség előtt mindazt, amit alkottak.

Jó, ha két óránál több idő áll rendelkezésre, különösen ha a bibliaóra végén baráti együttlétre is időt akarunk adni.

B) változat

1. Téma

A tárgyalt csodatörténetek sorában a kánai menyegző története az utolsó. Kifejezetten ünnepi alkalomról szól, arról a teljességről, amelyet Jézus ajándékoz az embereknek. Nagyon célszerű tehát, hogy a résztvevők a történetet ünnep formájában dolgozzák fel, ahol a lehetőségekhez mérten megkísérlik megjeleníteni a jézusi örömet, barátságot, igazi

együttlétet. Ez természetesen nem történhet egyetlen óra (60 perc) leforgása alatt. Ha egyfolytában 3-4 óra nem áll rendelkezésre, a munkát ill. az ünnepet két alkalommal is lebonyolíthatjuk. Első alkalommal az előkészület történik, másik alkalommal maga az ünnep. (Természetesen jobb lenne az egész egyfolytában, ha megoldható, pl. délután és este.)

Az első téma során összevetjük az evangéliumi történetet egy kínai példabeszéddel. Így kidomborodik, hogy az ünnepnek vége szakad, ha bor helyett (ami a bőség jele) csak víz áll rendelkezésre (a szükséges javak hiánya).

A kínai mesében a résztvevők önzése hiúsítja meg az ünnepet. Az, hogy Jézus ajándéka jobb a szükségesnél, jelzi, hogy milyen teljességet ajándékoz ó az embereknek. Az ünnep ezáltal lesz csak igazán ünnep. Az egyéni munka során ennek kell kitűnni.

*A kánai menyegző
Miniatura (Echternach-i Aranykódex)*

2. Téma

Amikor a szöveget felolvassuk (vagy a szerepeket kiosztva elmondjuk, a résztvevők összeszedetten, csöndben elmélyülhetnek a történet mondanivalójában. Ez jó kiindulópontot jelent az ezt követő feladat elvégzéséhez.

Miközben a résztvevők csoportokra oszolva szemléltetni igyekeznek a cselekményt, alkotó módon foglalkoznak azzal, és közösen át is élik. Mindenki tetszése szerint választhat a feladatok közül, és így alakulnak ki a megfelelő csoportok:

- festés (az útmutatás lásd az előző változatnál)
- hangjáték (-''-)

– dalszöveg írás: a résztvevők megegyeznek abban, hogy milyen dallamot választanak alapul (pl. egy ifjúsági vagy templomi ének dallamát vagy akár népdalt), és megfelelő szöveget írnak, amely a Jn 2,1-12 gondolatát kifejezi. (Eközben dolgozhatnak kettesével, majd a csoport eldönti, hogy melyik szöveget fogják bemutatni.) Ha valaki tud, dallamot is írhat a dalhoz.

– Zene kiválasztása: megfelelő hanglemezeket vagy felvételeket kell előkészíteni. Esetleg egyszerű táncot is kigondolhatnak hozzá.

– Az új férj levele barátjához: elbeszéli a lakodalom alkalmával történt eseményt. A levélnek az a célja, hogy a közösségi ünnepen a kánai esemény története is szerepeljen. Az új

férj a lakodalom után írja a levelet barátjának, aki nem tudott eljönni, és elmondja neki ottani élményét. Ügyeljünk arra, hogy a levelet valóban az illető szemszögéből megfogalmazva írjuk meg. Használjuk hozzá a munkalapot a Jn 2,1-12 szövegével. A levél megírása előtt ajánlatos, hogy a csoport közösen megbeszélje, mit élhetett át az új férj. Így helyes irányba fognak elindulni. Mivel egy levelet sem írhatnak hatan-nyolcan, tanácsos egyenként írni vagy kettőssel. Végül a csoport kiválasztja a bemutatáshoz a legmegfelelőbbet. Ha a levelek viszonylag rövidebbek, kettőt, hármat is fel lehet olvasni.

– Elmélkedhetünk a könyvünkben található képről (154. oldal) is. Az elmélkedés módját a 151. oldalon ismertettük. Ha tudunk, készítsünk elő az elmélkedéshez megfelelő diát vagy nagyobb méretű képet (pl. hitoktatási képek).

3. Téma

Az óra nem is bibliaóra, hanem ünnepi együttlét, istentisztelet. A résztvevők az előzőekben előkészítették ezt (2. téma). Ha szűkében vagyunk az időnek, a termet és az asztalt már óra előtt át lehet rendezni.

Az előkészített munkák bemutatása része lehet magának az istentiszteletnek. A képek, a zene saját élményeinkről, felismeréseinkről, örömeinkről és hálánkról beszélnek. Ha mise nincs is, legalább agapét tartsunk.

Utószó: Levél az olvasóhoz

Reméljük!

Kedves Olvasó!

Szeretném tudni, úgy érez-e Ön, mint én. Mert bennem hiányérzet, vágyakozás született, amíg a csodatörténetekkel foglalkoztam. Sajnálom, hogy nem lehettem ott, amikor mindez történt. No, nem magára a csodára lennék igazán kíváncsi, hanem azt hiányolom, hogy nem állhattam magam is a megdöbbent tömeg soraiban, hogy egyik-másik csoda nem velem történt, hogy nem érezhettem rá, amikor Jézus mindent megváltoztat az életemben. Mennyire örültem volna ennek!

Saját életemben ugyanis állandóan korlátokba ütközöm. Az én életemben a víz sohasem válik borrá, a betegek mindig ott maradnak az ágyban, a halottak a sírban, szükség van az idegklinikákra, a tengerben pedig sokan megfulladnak. Az én életemben a szabályok sohasem változnak. Sőt, más korlátokat is látok. Börtönbe sokszor azok kerülnek, akiket nem hagy nyugton a lelkiismeretük, és az emberi jogokért küzdve, terhére válnak a világnak. Ugyanakkor azt is látom, hogy hiába a szédítő technikai fejlődés, életünk problémái nem csökkennek, és a fejünk felett egyre fenyegetőbb veszélyek tornyosulnak.

Nem tudna itt segíteni rajtunk egy csodatevő? Ígéretekből nincs hiány. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy mindezek többnyire üres szavak maradnak. Nincs varázsszer, amely megváltoztathatná világunkat.

Az újszövetségi csodatörténetek sem csodaszerekről beszélnek. Engem leginkább a mód és a cél ragad meg, ahogyan és amiért Jézus cselekszik. Találkozik a szükségben szenvedő emberrel – és mindenkivel, aki körülötte van; a farizeusokkal és a tanítványokkal, a beteghordozókkal és a tömeggel. A csoda által nekik mindannyiuknak mondani akar valamit, akkor is, ha közvetlenül csak magán a rászorulón segít. De a csodán, a szerencsés ember alakján keresztül valami mélyebb célt, szándékot ismerhetünk meg:

Meg akarja szabadítani az embereket az életüket veszélyeztető titokzatos erőktől, meggyógyítani őket betegségeiktől, amelyek hatalmukba kerítették őket. Részesíteni akarja őket az élet teljességéből, amelyre eddig nem volt lehetőségük. A csoda által az emberek remélni kezdenek, azaz új módon, másként élni. Olyan embereket látunk magunk előtt, akikről senki sem vesz tudomást, akiknek nincs nagy befolyásuk, akik nem a nagyok és hatalmasok köreibbe tartoznak. Elsősorban ők részesülnek az új életből. Újra lehetőséget kapnak az egyéni cselekvésre, az egyenes járásra, az önálló döntésre, a bizalomra, a tevékenységre, a vállalkozásra, a megnyílásra, az örömrre, a szeretetre. És milyen érdekes, ahogyan ez történik.

Ha Jézus süketnémát gyógyít, ujját a fülébe helyezi, kezével érinti ajkát, együtt sóhajt a beteggel. Egészen azonosul vele, és így – a leküzdhetetlen akadályok ellenére visszaadja az illetőnek a kapcsolatteremtés lehetőségét. A beteg megérintése más csodatevők esetében is hozzátartozik a gyógyításhoz. De Jézusnál ez szerintem valami mást is jelent. Kítaszítottak, „érinthetetlenek” ezek az emberek, akiket Jézus megérint. az érintés nála nem a csodatétel jelképes eszköze, annál sokkal több. Az emberek ma is többet várnak, túl a szavakon szerető, gyógyító érintést, amely lehetővé teszi a kapcsolatfelvételt.

Jézus arra kéri az epileptikus fiú apját, hogy imádkozzék. Tevékeny részvételt kér tőle, mindennel dacoló hitet. Ezt is jól ismerjük. Az embereknek szüksége van barátokra, akik helyettük és velük hisznek mindennel dacolva, szemben azokkal, akik mindent jobban tudnak, és szemben azokkal az erőkkel, amelyek mindent tönkretesznek.

Jézus alszik a csónakban. Ez az eset nem csak abból áll, hogy Jézus végül lecsendesíti a vihart. Alszik, mert rábízta tanítványaira az út minden gondját. Nem akar mindent ő csinálni, mindent intézni, mindenre vigyázni. Teljes nyugalommal alszik, egészen megbízik bennük. Ez az, ami igazán csodálatot kelt, és ez adhat nekik erőt, hogy bátran vállalják feladataikat, és maguk is bízni tanuljanak.

Az özvegy a lét, a társadalom pereméről, a pusztulásból visszatérve ismét teljes értékű életet élhet. A hajlott hátú asszony meggyógyul szombaton mindenki szeme láttára és minden szabály ellenére. – Ma is vannak elnyomorodott emberek, akik a fennálló szabályok, megváltoztathatatlan rend következtében magukra maradtak, élő halottként járnak az életben.

Jézus lehetővé teszi az ember számára, hogy teljes értékű emberi életet éljen. Ezt nem üres szavakkal adja az ember tudtára, hanem úgy, hogy az ember maga megtapasztalja és átélheti.

Ilyen remény születik a csodák által. Így, és ezáltal jel a csoda, jele Isten korlátlan szabadságának, isten együttérzésének, velünk való azonosulásának. Jelzi Isten lehetőségeit, amelyeket megoszt az emberrel.

Ez különösen a kánai menyegző története által válik nyilvánvalóvá. Bizonyára emlékszik erre az Olvasó. Maga a csoda szinte titokban történik, távol az ünneplő sokadalomtól, olyan emberek jelenlétében, akik csak szolgák, az ünnepről kiszorultak. Az utoljára felszolgált bort a násznagy, a vőlegény, a vendégek élvezik, méghozzá korlátlan mennyiségben. Megállapítják, tudomásul veszik, hogy a minősége kitűnő. De hogy tulajdonképpen mi is történt, csak a közelállók tudják, akiket a dolog közvetlenül érint, akik látják őt is, a jó bor szerzőjét. Ők megsejtik – Jézus maga utal erre –, hogy az emberek között az ő útja kereszt felé kanyarodik, és éppen a kereszten, halálában vállalja legmélyebben a sorsközösséget a szenvedőkkel, és így kerekedik felül a legelszántabb ellenségeken, a borzalmon és a halálon.

A finom borral teli mérők az öröm és a teljesség jelei az ünneplő közösség számára, és jelzik a jövőt, az Isten uralmának megvalósulását, amelyben részesedniük kell. Ez az, ami igazán megragad engem Jézus csodáiban: hívnak, hogy reméljek, Ez azt jelenti, hogy nekem is van jövőm. Én is kezdek felszabadultan körültekinteni. Nem révülök mereven az úgynevezett tényekre, amelyekkel meg akarják magyarázni az emberek, hogy minden hiábavaló, nem lehet a dolgokon változtatni. Keresztül tudok nézni a körülöttem lévő dolgokon, körül merek nézni új lehetőségeket keresve, hogy ne a megadásé, a rezignációé legyen az utolsó szó. És valóban, itt is, ott is csodákat látok, amelyek velem és másokkal történnek. Látok olyan embert, aki hirtelen felegyenesedik, vagy felszabadultan feltekint. Látok olyanokat, akik felfedezik az ajándékozást. Látok embereket, akik megszabadulnak végzetes kötődéseiktől, megtanulják kimondani, hogy „én”, majd a következőkben azt, hogy „te” és „mi”. Akik meg voltak félemlítve, szólni mernek, nevén merik nevezni az igazságtalanságot. Két-három ember felismeri, széttöri a kialakult korlátokat. A félénkek sarkukra állnak az igazságosság és a béke védelmében, és megváltoztatják környezetüket.

Egy villanás, és látunk. Látjuk mi történik velünk, mivel találkozunk, mire vállalkoznak mások. Felnyitották szemünket ezek a történetek, amelyeket olvastunk. Elolvastuk őket, de az élet újra írja őket. Ez a remény. remény, amely lendít, és amely által mi másokat is meg tudunk mozgatni, változtatni a jobb jövő irányában. Erre hívnak minket ezek a történetek. Ezért szeretem őket, és örülök nekik, bizonyára Önnel együtt, kedves Olvasó.

Ajánlott irodalom

G. Lohfink,
Jetzt verstehe ich die Bibel.
Ein Sachbuch zu Formkritik. KBW-Verlag,
Stuttgart, 1973

G. Bronkamm,
Bibel – Das Neue Testament.
Eine Einführung in seine Schriften im Rahmen
der Geschichte des Urchristentums.
Kreuz-Verlag, Stuttgart, 1971.

Kommentárok:

Dóka Zoltán,
Márk Evangéliuma
Magyar Ev. Egyház Sajtóosztálya,
Budapest, 1977.

R. Pesch,
Das Markusevangelium
(Herders Theol. Kommentar zum NT II(1)).
Herder, Freiburg, 1976-78.

E. Schweizer,
Das Evangelium nach Markus.
(NTD 1) Vandenhoeck u. Ruprecht,
Göttingen, 1967.

W. Grundmann,
Das Evangelium nach Lukas,
(Theol. Handkommentar zum NT 3). Evang.
Verlagsanstalt, Berlin.

H. Schürmann,
Das Lukasevangelium.
(Herders Theol. Kommentar zum NT III(1)).
Herder, Freiburg 1969.

K. Schäfer,
Zu Gast bei Simon.
Eine biblische Geschichte, langsam gelesen.
Patmos, Düsseldorf, 1973.

J. Jeremias,
Die Gleichnisse Jesu.
Vandenhoeck u. Ruprecht, Göttingen 1977.

E. Jünger,
Paulus und Jesus.
Eine Untersuchung zur Präzisierung der Frage
nach dem Ursprung der Christologie.
Hermeneutische Untersuchungen zur Theologie,
2. köt. J.C.B. Mohr (Paul Siebeck),
Tübingen, 1972.

E. Linnemann,
Gleichnisse Jesu.
Einführung und Auslegung.
Vandenhoeck u. Ruprecht, Göttingen 1975.

W. Neidhart – H. Eggenberger (kiadó),
Erzählbuch zur Bibel.
Benziger-Kaufmann-TVZ, Zürich-Lahr 1975.

R. Pesch-R. Kratz,
So liest man synoptisch.
Anleitung und Kommentar zum Studium der Synoptischen Evangelien,
4-5. kötet: Gleichnisse und Bildreden. J. Knecht, Frankfurt/M 1978.

P. Ricoeur – E. Jünger, Metapher.
Zur Hermeneutik religiöser Sprache. Mit einer Einführung von Pierre Gisel. Zeitschrift
Evangelische Theologie, Sonderheft. Chr. Kaiser,
München 1974.

H. Weder,
Die Gleichnisse Jesu als Metaphern.
Traditions- und redaktionsgeschichtliche
Analysen und Interpretationen. Forschungen
zur Religion des Alten und Neuen Testaments,
120. füzet. Vandenhoeck u. Ruprecht, Göttingen, 1978.

G. Theissen,
Urchristliche Wundergeschichten.
Ein Beitrag zur formgeschichtlichen Erforschung der synoptischen Evangelien.
Gütersloher Verlagshaus G. Mohn, Gütersloh 1974.

A. Weiser,
Was die Bibel Wunder nennt.
Ein Sachbuch zu den Berichten der Evangelien.
KBW-Verlag, Stuttgart 1977.

Módszertan:

Praktische Bibelarbeit heute
KBW-Verlag, Stuttgart 1973.

W. Erl – F. Gaiser,
Neue Methoden der Bibelarbeit.
Katzmann Verlag, Tübingen 1969.

B. Dörig,
Kreativität – praktisch.
Impulse zur Methodik der Gruppenarbeit.
F. Reinhardt Verlag, Basel 1974.

Evangelische Erwachsenenbildung
Mitteilungen der Arbeitsgemeinschaft für ev.
Erwachsenenbildung in der Schweiz AGNB, 24/25.
szám /1978. ápr.

Das Gruppengespräch.
Methodikblätter für Gruppenleiter.
AGEB, KAGEB és SVEB, Zürich-Luzern 1977.

Találkozások, Példabeszédek:
(Evangéliummagyarázatok, Jegyzet, I-II. rész)
Ford. és Átdolg: Tarjányi Béla
Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest,
1996., 1985.

Psalmen
(Bibelarbeit in der Gemeinde, 4. kötet)
F. Reinhardt Verlag, Basel/ Benziger Verlag,
Zürich-Köln, 1982.

Újszövetségi csodatörténetek témák szerint csoportosítva

Gyógyító csodák

- Péter anyósának meggyógyítása (Mk 1,29-31; Mt 8,14-15; Lk 4,38-39)
- A leprás (Mk 1,40-45; Mt 8,2-4; Lk 5,12-16)
- A vérfolyásos asszony (Mk 5,25-34; Mt 9,20-22; Lk 8,43-48)
- Egy süketnéma (Mk 7,31-37)
- A betszaidai vak (Mk 8,22-26)
- Két vak (Mk 9,27-31)
- A vak Bartimeus (Mk 10,46-52; Mt 20,29-34; Lk 18,34-43)
- A kafarnaumi százados (Mt 8,5-13; Lk 7,1-10; Jn 4,46-53)
- Tíz leprás (Lk 17,11-19)
- A beteg a Betezda-fürdőnél (Jn 5,2-18)
- A béna a Templomban (Csel 3,1-10)
- A béna Éneász Liddában (Csel 9,32-35)

Halottfeltámasztások

- Jairus lánya (Mk 5,21-43; Mt 9,18-26; Lk 8,40-56)
- A naimi ifjú (Lk 7,11-17)
- Lázár (Jn 11,1-44)
- Tabita Jaffában (Csel 9,36-42)
- Eutichusz Troászban (Csel 20,7-12)

Ördögűzések

- A megszállott a zsinagógában (Mk 1,21-28; Lk 4,31-37)
- A gerázai megszállott (Mk 5,1-20; Mt 8,28-34; Lk 8,26-39)
- A főniciai asszony lánya (Mk 7,25-30; Mt 15,21-28)
- A megszállott fiú (Mk 9,14-29; Mt 17,14-21; Lk 9,37-43)
- A néma megszállott (Mt 9,32-34; Mk 12,22-24; Lk 11,14-15)
- A filippi jósnő (Csel 16,16-18)
- Szkéva fiai (Csel 19,13-17)

Mentő-csodák

- A vihar lecsendesítése (Mk 4,35-41; Mt 8,18.23-27; Lk 8,22-25)
- Péter szabadulása (Csel 12,5-11)
- Pál és Szilas kiszabadulása (Csel 16,23-34)
- Pál menekülése a hajótörésből (Csel 27,14-44)

Szabály-csodák

- A bénakezű meggyógyítása (Mk 3,1-6; Mt 12,9-14; Lk 6,6-11)
- A béna meggyógyítása (Mk 2,1-12; Mt 9,1-8; Lk 5,17-26)
- A nyomorék asszony (Lk 13,10-17)
- A vízkóros (Lk 14,1-6)
- A templomadó (Mt 17,24-27)
- A vakonszülött (Jn 9,1-41)
- Ananiás és Szafíra halála (Csel 5,1-11)
- A kígyómarás (Csel 28,1-6)

Ajándékozó-csodák

A csodálatos halfogás (Lk 5,1-11)

Kenyérszaporítás 5000 embernek

(Mk 6,32-44; Mt 14,13-21; Lk 9,10-17; Jn 6,1-13)

Kenyérszaporítás 4000 embernek (Mk 8,1-10; Mt 15,32-39)

Kánai menyegző (Jn 2,1-11)

Motívumtábla a csodatörténetekhez

A csodatörténetek építőelemei

Bevezetés A jelenet	A résztvevő személyek megjelenése, bemutatása	1. a csodatevő megjelenése 2. a tömegmegjelenése 3. a betegmegjelenése 4. a kísérőkmegjelenése 5. a küldött(ek)megjelenése 6. az ellenfelek megjelenése 7. az ellenkezés indoklása
Előterjesztés	Feszültség	8. a baj, betegség jellemzése
A csoda előkészítése	Kapcsolatfelvétel a csodatevővel A mellékszereplők, az ellenfelek magatartása A csodatevő magatartása	9. akadály 10. leborulás 11. segélykérő kiáltás 12. kérés, a bizalom kifejezése 13. félreértés 14. kételkedés, gúny 15. bírálat 16. a démon ellentámadása 17. lelki felindulás 18. beleegyezés 19. érvelés 20. vonakodás
Központi rész		21. látványos előkészület
Csodatétel	a csoda végrehajtása	22. érintés (gyógyító cselekedet) 23. gyógyító eszköz 24. gyógyító szó 25. a démon kiharcolása 26. ima 27. a csoda megállapítása
Befejezés	a szembenálló fél a csodatevő mellékszereplők	28. a csoda tényének szemléltetése 29. elbocsátás 30. hallgatási parancs 31. csodálkozás 32. tetszésnyilvánítás (kórus-szöveg) 33. elutasítás 34. híresztelés

Munkalapok

I. munkalap: Három ókori csodaelbeszélés

<i>Zsidó hagyomány</i>	<i>Keresztény hagyomány</i>	<i>Pogány hagyomány</i>
Hanina rabbi meggyógyítja Gamáriel rabbi fiát	Jézus meggyógyítja a római százados fiát	Vespasianus császár meggyógyít két beteget
<p>Egyszer Gamáriel rabbi fia megbetegedett. Ekkor két tanítványát elküldte Hanina ben Dósza rabbihoz, hogy kérje, gyógyítsa meg a fiút.</p> <p>Miután látta őket, fölment a tetőre, és imádkozott, hogy gyógyuljon meg. Azután lejött, és ezt mondta nekik: „Menjetek, a láz elhagyta őt.” Azok megkérdezték: „Te talán próféta vagy?” Ő így válaszolt: „Nem vagyok sem próféta, sem prófétának fia, de tudom, hogy imám meghallgattatott, ha könnyen folyik a számban. Ha nem, akkor visszautasított.” Erre azok leültek, leírták és jól megjegyezték az órát.</p> <p>És amikor visszaértek Gamáriel rabbihoz, és elbeszélték mindazt, ami történt, az így szólt hozzájuk: „A Templomkultuszra! Se nem kicsinyítettétek, se nem nagyítottátok, mert pontosan így történt. Fiamat éppen abban az órában hagyta el a láz, és kért tőlünk inni.”</p>	<p>⁵ Amikor Jézus betért Kafarnaumba, egy római százados jött hozzá, ezzel a kéréssel: ⁶ „Uram, szolgám bénán fekszik otthon, és rettenetesen kínlódik.” ⁷ „Megyek és meggyógyítom” – felelte Jézus. ⁸ A százados tiltakozott: „Uram, nem vagyok méltó, hogy betérj házamba. Csak szólj egy szót, és szolgám meggyógyul.” ⁹ Magam is alárendelt ember vagyok, s katonák szolgálnak alattam. Ha azt mondom az egyiknek: Menj el! – elmegy, a másiknak: Gyere ide! – odajön hozzám, vagy szolgámnak: Tedd ezt meg! – megteszi.” ¹⁰ Ennek hallatára Jézus elcsodálkozott és kíséreihez fordult: „Bizony mondom nektek, Izraelben nem találtam ekkora hitet!” ¹³ Azután Jézus ezt mondta a századosnak: „Menj csak haza! Legyen úgy, ahogy hitted.” A szolga még abban az órában meggyógyult.</p>	<p>Hiányzott még Vespasianusnak a megfelelő tekintély, és isten sem erősítette még meg felséges hatalmát, hiszen röviddel azelőtt, egészen váratlanul tették meg császárrá. De erre sem kellett sokáig várnia. Két ember jött hozzá egyszerre a népből, az egyik vak volt, a másiknak meg béna a lába. A császár ítélőszékén ült, és kérték, gyógyítsa meg őket. Álmukban ugyanis Szerapisz megmutatta nekik: Vespasianus a vaknak vissza fogja adni a szeme világát, ha nyállal megkeni a szemét, és meg fogja gyógyítani a béna lábát, ha megérinti a sarkával. mivel nem sok remény volt arra, hogy a dolog valamiképpen sikerülni is fog, a császár meg sem akarta kísérelni.</p> <p>Barátai unszolására végül mégis megkísérelte ott az összegyűlt nép előtt, és az eredmény egyik alkalommal sem maradt el.</p>
(Babiloni Talmud, Berakot 34b)	(Mt 8,5-10.13)	(Suetonius római történetíró elbeszélése)

II. munkalap: Jézus meggyógyít egy siketnémát (Mk 7,31-37)

- ³¹ Ezután ismét elhagyta Tírusz vidékét, és Szidonon át a Galileai tóhoz ment, a Tízváros határába.
- ³² Itt eléje hoztak egy dadogva beszélő siketet, és kérték, hogy tegye rá a kezét.
- ³³ Különhívta a tömegtől, fülébe dugta az ujját, majd megnyálazott ujjával megérintette a nyelvét.
- ³⁴ Föltekintett az égre, fohászzkodott és szólt: „Effata!”, azaz „Nyílj meg!”
- ³⁵ Azon nyomban meg is nyílt a hallása, megoldódott nyelvének köteléke, és érthetően beszélt.
- ³⁶ Megparancsolta nekik, hogy a dologról ne szóljanak senkinek. De minél jobban tiltotta, annál inkább hirdették.
- ³⁷ Egészen magukon kívül voltak és mondták: „Csupa jót tett! A siketeknek visszaadta hallását, a némáknak a beszéd képességét.”

Kérdések a beszélgetéshez (B. változat)

- Hogyan találkozik Jézus a siketnémával?
- Mi mindent tesz vele Jézus?
- Mi a jelentése az egyes cselekedeteknek, és közben mit érezhet a siketnéma?
- Miért éppen így gyógyít Jézus?

III. munkalap: Az özvegy egyetlen fiának feltámasztása (Lk 7,11-17)

- ¹¹ Nem sokkal ezután Naim városába ment. Vele tartottak tanítványai, és mások is igen sokan.
- ¹² Amikor a város kapujához közeledett, egy halottat hoztak ki, egy özvegyasszony egyetlen fiát. Nagy tömeg kísérte a városból.
- ¹³ Amikor az Úr meglátta, megesejt rajta a szíve és megszólította: „Ne sírj!”
- ¹⁴ Aztán odalépett a koporsóhoz, és amint megálltak, akik vitték, megérintette, s így szólt: „Ifjú, felszólítalak, kelj fel!”
- ¹⁵ A halott felült, és elkezdett beszélni. Ekkor átengedte anyjának.
- ¹⁶ Mindnyájukat elfogta a félelem, és magasztalták Istent ezekkel a szavakkal: „Nagy prófétánk támadt,” és: „Meglátogatta népét az Isten.”
- ¹⁷ S a hír elterjedt egész Júdeában és környékén is mindenfelé.

Kérdések a szöveghez

- A csodatörténetekben szokásos szerepek közül melyekkel találkozunk itt
- Milyen motívumokkal?
- Megállapítható-e a cselekmény kibontakozása? Vázoljuk fel!
- Mely találkozás jelenti a középpontot?
- Mi a történet üzenete?

Adatok

Jézus idejében igen kemény volt az özvegyek élete. Férje halála után az özvegy a családhoz volt kötve. Ha nem volt fiúgyermek, szolgálólánynak számított és ennek megfelelően bántak vele. Tilos volt neki visszatérni saját családjához: az elhunyt férj családjában kellett maradnia. Szinte semmi joggal sem rendelkezett, és igen nehéz volt számára, hogy a jogtalanságok ellen védekezzen. Az Ószövetség alapján azonban kialakult az a hagyomány, hogy Isten az özvegyekre, árvákra különösen gondot visel, és jogaikat védelmezi az igazságtalanságokkal szemben. Az özvegy, aki egyetlen fiát elvesztette, egészen nyomorúságos sorsba jutott: kilátások, remény nélkül már csak a halálban reménykedhetett.

Jézus idejében sok zsidó hitte és remélte, hogy Isten még egyszer elküldi népéhez Illés prófétát, mint a Messiás előhírnökét. Palesztinába sokak számára Illés személyében testesült meg a várakozás, hogy Isten közbe fog lépni, és a nyomorúságokat megszünteti. Szövegünk tartalmilag és részben megfogalmazásában erősen emlékeztet az 1 Kir 17,17-24-re: Illés feltámasztja a szareptai özvegy egyetlen fiát.

IV. munkalap: Jézus meggyógyít egy megszállott fiút (Mk 9,14-29)

- 14 Amikor Jézus a három tanítvánnyal (akik a színeváltozás tanúi voltak) visszatért a tanítványokhoz, látta hogy nagy népsokaság tolong körülöttük. Írástudók vitatkoznak velük.
- 15 mihelyt az embere észrevették, meglepődtek, majd eléje siettek és üdvözölték.
- 16 Megkérdezte tőlük: „Miről vitatkoztok?”
- 17 Valaki megszólalt a tömegből: „Mester, elhoztam hozzád a fiamat, akit néma lélek szállt meg.
- 18 Amikor hatalmába keríti, a földhöz vágja, habzik a szája, csikorgatja a fogait és megmerevedik. Már szóltam tanítványaidnak, hogy űzzék ki, de nem tudták.”
- 19 „Ó, te hitetlen nemzedék – válaszolta –, meddig maradjak még körödben? Meddig tűrjelek benneteket? Hozzátok ide hozzám!”
- 20 Odavitték. Mihelyt a lélek meglátta, nyomban gyötörni kezdte a fiút, úgy hogy az földre zuhant, s habzó szájjal fetrengett.
- 21 „Mióta szenved a bajban?” – kérdezte apját. „Kicsi kora óta – válaszolta.
- 22 Sokszor tűzbe meg vízbe kergette, csakhogy elpusztítsa. Ha valamit tehetsz, segíts rajtunk és légy részvétellel irántunk.”
- 23 Jézus így felelt: „Ha valamit tehetsz? Minden lehetséges annak, aki hisz.”
- 24 A fiú apja erre felkiáltott: „Hiszek! Segíts hitelenségemen!”
- 25 amikor Jézus látta, hogy egyre nagyobb tömeg verődik össze, ráparancsolt a tisztátalan lélekre: „Néma és süket lélek, parancsolom neked, menj ki belőle és ne térj vissza belé!”
- 26 Az felordított, s heves rángatások közepette kiment belőle. A fiú olyan lett, mintha halott volna. Sokan úgy vélték, hogy meghalt.
- 27 Jézus azonban megfogta a kezét, felsegítette, s az talpra állt.
- 28 Amikor bement a házba, tanítványai külön megkérdezték: „Mi miért nem tudtuk kiűzni?”
- 29 „Ez a fajta nem megy ki másként, csak imádság és böjt hatására” – felelte.

V. munkalap: Jézus és tanítványai a viharban (Mk 4,35-41)

- ³⁵ Aznap alkonyatkor így szólt hozzájuk: „Keljünk át a túlsó partra.”
- ³⁶ Erre széteszlatták a tömeget, és magukkal vitték őt úgy, ahogy ott volt a bárkában. Más csónakok is csatlakoztak.
- ³⁷ Nagy szélvihar támadt, a hullámok a bárkába csaptak, úgyhogy az már-már megtelt. Ő a bárka végében egy vánkoson aludt.
- ³⁸ Felkeltették: „Mester – kérdezték –, nem félsz, hogy elveszünk?”
- ³⁹ Erre fölkel, parancsolt a szélnek és utasította a tavat: „Csendesedj! Némulj el!”
- ⁴⁰ A szél elült s nagy nyugalom lett. Ekkor hozzájuk fordult: „Miért féltetek ennyire? Még mindig nincs bennetek hit?”
- ⁴¹ Nagy félelem fogta el őket. „Ki ez – kérdezték egymástól –, hogy még a szél és a víz is engedelmeskedik neki?”

Kérdések a szöveghez:

- Hol történik valami új az elbeszélésben?
- Ki, mikor kezd cselekedni?

VI. munkalap: Jézus szombaton meggyógyít egy beteg asszonyt (Lk 13,10-17)

- ¹⁰ Szombatonként Jézus az egyik zsinagógában tanított.
- ¹¹ Volt ott egy asszony, akit már tizennyolc éve gyötört a betegség lelke, teljesen meg volt görbedve, úgy hogy nem is tudott fölegyenesedni.
- ¹² Amikor Jézus meglátta, odahívta és így szólt hozzá: „Asszony, megszabadultál betegségedtől.” Közben rátette a kezét.
- ¹³ Az rögtön fölegyenesedett és dicsőítette az Istent.
- ¹⁴ Erre a zsinagóga előljárója felháborodásában, hogy Jézus szombaton gyógyított, a néphez fordult: „Hat nap van, amikor dolgozni kell. Ezekén gyertek gyógyulást keresni, ne szombaton!”
- ¹⁵ De az Úr szembefordult vele? „Képmutatók! Vajon nem oldjátok-e el mindnyájan szombaton is az ökrötöket vagy a szamaratokat, hogy megittassátok?”
- ¹⁶ De Ábrahám leányát, akit immár tizennyolc éve megkötözve tart a sátán, nem kellett feloldani kötelékeitől szombati napon?”
- ¹⁷ E szavakra ellenfelei mind elszégyellték magukat, a nép meg ujjongott, hogy ilyen nagy tettet vitt véghez.

A szombat-tisztelő József

Józsefnek, aki nagyon komolyan vette a szombati előírásokat, volt egy jómódú pogány szomszédja. Egyszer ezt a jóslatot kapta: „Minden vagyonedat a szombat-tisztelő József fogja felélni.” Nagyon aggódott emiatt. Végül eladta mindenét, vett egy drágagyöngyöt, és elrejtette a sapkájába. De egyszer, amikor átkelt a folyón, egy erős szellőkés elvitte a sapkáját, bele a vízbe. A gyöngyöt elnyelte egy hal. A halat megfogták a halászok, és röviddel a szombat beállta előtt elvitték a piacra. Közben kiáltottak: „Ki jön még vásárolni?” Valaki azt mondta nekik: „Menjetek, vigyétek el a szombat-tisztelő Józsefnek. Ő vásárolni szokott ilyenkor, hogy azután senki kísértésbe ne essék, ne tegyen tiltott dolgot, ne vásároljon szombaton.” El is vitték hozzá, kínálták neki. Megvette, felbontotta – és megtalálta a gyöngyöt. Tizenhárom mérő aranydénárért adta el. Később egyszer megszólította őt egy aggastyán: „Aki kölcsönad a szombatnak, a szombat biztos megfizeti” – mondta neki.

VII. munkalap: Jézus a kánai menyegzőn (Jn 2,1-12)

- 1 Harmadnap menyegzőt tartottak a galileai Kánában, amelyen Jézus anyja is ott volt.
- 2 Jézust is meghívták a menyegzőre, tanítványaival együtt.
- 3 Amikor fogytán volt a bor, Jézus anyja megjegyezte: „Nincs több boruk.”
- 4 Jézus azt felelte: „Mit akarsz tőlem, asszony! Még nem jött el az én óráim.”
- 5 Erre anyja szólt a szolgálknak: „Tegyétek meg mindent, amit csak mond!”
- 6 Volt ott hat kőkorsó, a zsidóknál szokásos tisztálkodás céljára, mindegyik két-három mérős.
- 7 Jézus szólt nekik: „Töltsétek meg a korsókat vízzel!” Meg is töltötték őket színültig.
- 8 Ekkor azt mondta nekik: „Most merítsetek belőle, és vigyétek oda a násznagynak.” Odavitték.
- 9 Amikor a násznagy megízlelte a borra vált vizet, nem tudta, honnan való, a szolgák azonban, akik a vizet merítették, tudták –, hivatta a vőlegényt,
- 10 s szemére vetette: „Először mindenki a jó bort adja, s csak amikor már megittasodtak, akkor az alábbvalót. Te meg mostanáig tartogattad a jó bort.”
- 11 Ezzel kezdte meg Jézus csodajeleit a galileai Kánában. Kinyilatkoztatta dicsőségét, s tanítványai hittek benne.
- 12 Aztán lement anyjával, testvéreivel és tanítványaival Kafarnaumba, de csak néhány napig maradtak ott.

Kínai példabeszéd

Két fiatal elhatározta, hogy menyegzőt tartanak. Szegények voltak, mégis azt szerették volna, ha sok emberrel megoszthatják örömeiket. De szegény létükre hogyan ünnepelethetnének sok emberrel jó bor nélkül? Sokáig tanakodtak, végül úgy gondolták, támad egy okos ötletük. Meghívták a menyegzőre minden barátjukat, szomszédjukat, és megkérték őket, hogy lakodalmi ajándékként bort hozzanak a sajátjukból. Több napra tervezték az ünnepet, mint azon a vidéken szokás volt.

Elérkezett a menyegző napja. A vőlegény és a menyasszony boldogan várta a vendégeket. Hosszú asztalokra terítették, egyszerűen, de nagyon ízlésesen.

Felcsendült a zeneszó is. Jöttek a vendégek, egyik a másik után, a magukkal hozott bort beleöntötték az ajtó mellé készített nagy kőkorsóba, míg színültig nem telt. Mikor a vacsora elkezdődött, a vőlegény intett a felszolgálóknak, töltsék ki az összegyűlt finom italt. Azok futottak kancsóikkal, megtöltötték a nagy korsóból, és öntöttek a vőlegénynek, menyasszonynak, és minden vendégnek. Mindenki ünnepélyesen felállt, hogy köszöntse az új párt, és mindenki kíváncsian ízlelte meg a kitöltött italt. Ekkor a menyasszony hirtelen sírni kezdett, a vőlegény pedig rémülten meredt a vendégekre. Halotti csönd lett a teremben. Mindenki szótlánul nézett maga elé, szégyenében lehajtva fejét. Bekövetkezett, amire senki sem számított: a csészékben nem ízletes bor csillogott, hanem egyszerű, tiszta víz. Nyilván mindenki így gondolkodott: „Nem veszi észre senki, hogy én vizet öntök a korsóba. Az a kis víz, amit én hozok, elvész a többiek borában.” És most ihatták, amit hoztak: vizet, a puszta vizet. Nem szólt senki semmit. A zene abbamaradt, a vendégek tétován ültek. A vőlegény átkarolta menyasszonyát, csöndben vigasztalni próbálta. A többiek pedig csöndben felálltak és megszégyenülten elosontak. Túl korán vége szakadt a szép ünnepnek.